

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 4^ο - Τεύχος **13** (Α' Τρίμηνο 1989: Ιαν. - Φεβρ. - Μάρτ.)

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

- Γ. Στρογγύλη: Συνεταιριστικά Προβλήματα - Επισημάνσεις -
Θέσεις - Απόψεις 1
 - Β. Λαμπροπούλου - Δημητριάδου: Η Αναγκαιότητα τροποποίησης
του Ν. 1541)85 11
 - Κ. Ουσταπασίδη: Η Συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων
στη Δικαίνηση των Αγροτικών Προϊόντων στην Ελλάδα 21
 - Πεπραγμένα της ΠΑΣΕΓΕΣ και Προοπτικές του Συνεταιριστικού
Κινήματος 27
 - Θέσεις - Απόψεις 34
 - Αρ. Ν. Κλήμη: Σωκράτης Περ. Ιασεμίδης 39
 - Γ. Β. Πουρνάρα: Ο Ελληνικός Αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός -
Σύνθημα και Πραγματικότητα 41
 - Κ. Α. Παπαγεωργίου: Ναυτικές Συνεργατικές κατά το 1821 45
 - Γ. Ι. Φωτίου: Κρατικός ή Ελεύθερος ο Συνεργατισμός της Κύπρου 51
 - Εκείνοι που φεύγουν: Διογένης Πεταλωτής 53
 - Νέα Βιβλία 55
 - Ειδήσεις Συνεταιριστικές και Αγροτικές 57
 - Η Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε. για τους
Συνεταιρισμούς (συνέχεια) 61
-

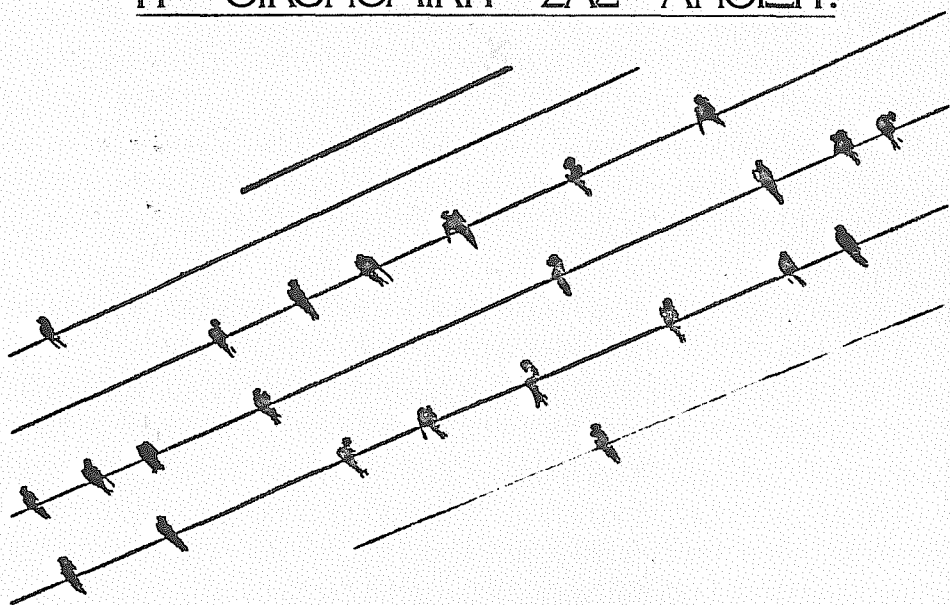
Revue Cooperative «SINETERISTIKI PORIA» Cooperative Review

25, Koumoundourou str. - Athens 104 37

Sommaire a page 64 - Table of contents page 64

ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΑΣ ΑΝΟΙΞΗ!

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
με ανθρώπινο πρόσωπο

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ — ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 4ο - Τεύχος 13 (Α' Τρίμηνο 1989: Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος)

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ *

Επισημάνσεις - Θέσεις - Απόψεις

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, Προέδρου
της Εταιρείας Φίλων του Συνεργατισμού

Θεωρώ ότι ο μορφωτικός ρόλος της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού δεν ανάγεται μόνο στη θεωρητική ανάπτυξη ειδικών θεμάτων, αλλά και στην αντιμετώπιση των σημερινών προβλημάτων της συνεταιριστικής κίνησης, με βάση τα ιστορικά δεδομένα και τις διαμορφωμένες σήμερα γενικότερες αναπτυξιακές δραστηριότητες και συνθήκες. Έτσι έκρινα ως κατάλληλο θέμα της ομιλίας μου ορισμένες επισημάνσεις σε κείμενα προβλήματα, που απασχολούν και επηρεάζουν την πορεία των Συνεταιρισμών γενικώς, αλλά και ειδικότερα στον αγροτικό τομέα, γιατί ο περιορισμένος χρόνος δεν επιτρέπει μιιά λεπτομερέστερη ανάλυση των προβλημάτων όλων των κατηγοριών Συνεταιρισμών.

Στις σκέψεις αυτές οδηγήθηκα παρακολουθώντας την κριτική που ασκείται στον τρόπο λειτουργίας τους μέσα και έξω από το συνεταιριστικό χώρο. Διαμορφώνεται μια δυσμενής, αλλά και εξωπραγματική εικόνα στον τύπο, στο κοινοβούλιο, αλλά και στη δικαστική εξουσία ακόμη κατά την εκδίκαση συνεταιριστικών υποθέσεων, που αδικεί και περιθωριοποιεί τη συνεταιριστική κίνηση και τα επιτεύγματά της. Δυστυχώς, αβασάνιστη και ατεκμηρίωτη κριτική εμφανίζεται εκπορευόμενη και από κατ' επίφαση συνεταιριστές διάφορης προέλευσης και από διάφορες θέσεις, οι οποίες σε μορφωτικές επιδιώξεις εμφανίζονται ανιστόρητοι και αδαείς της συνεταιριστικής λειτουργίας προβάλλοντας πρωτότυπες και θολές κατευθύνσεις.

Ο Συνεταιρισμός όμως δεν αποτελεί μόνο εφαρμογή μιας οριοθετημένης ιδεολογίας με διεθνικά αναγνωρισμένες αρχές, αλλά εμφανίζει πλατειά και πολύχρονη έκταση εφαρμογής με εκτεταμένες δραστηριότητες των κάθε μορφής του Οργανώσεων. Οι κανόνες γόνιμης και υπεύθυνης κριτικής απαιτούν στήριξη της σε θετικά και διακριθωμένα στοιχεία, καθώς και με παράλληλη διατύπωση συγκεκριμένων και εδραιωμένων απόψεων για να οδηγήσει σε σωστό διάλογο.

Θεωρώ αναγκαίο να προσθέσω, ότι τα όσα θα αναπτυχθούν παρακάτω αποτελούν προσωπικές μου απόψεις και δεν πρέπει να ταυτίζονται με την ιδιότητά μου ως Προέδρου της Εταιρείας.

Θ' αρχίσω με επισημάνσεις στην ασκούμενη κριτική και τον δημιουργούμενο θόρυβο που αναφέρονται σε κύρια θέματα ιστορικής εξέλιξης και λειτουργικής διαμόρφωσης των Συνεταιρισμών.

(*) Κείμενο ομιλίας σε εκδήλωση της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού (26.1.1989)

1. Στρεβλή διαμόρφωση της δεμής - ανορθόδοξη και λαθεμένη ανάπτυξη των συνεταιρισμών με κύρια επίκριση το μεγάλο αριθμό τους και ιδιαίτερα των Πιστωτικών.

Ο πρωτοβάθμιος Συνεταιρισμός υδρεύεται για την εξυπηρέτηση τοπικών αναγκών και η διαμόρφωσή του αποτελεί συνάρτηση της οικιστικής διαμόρφωσης κάθε χώρας και των αναγκών της αγροτικής οικονομίας. Με αυτή τη βάση πρέπει να γίνεται και η σύγκριση των στοιχείων. Οι επικριτές δεν εμφανίζονται ενήμεροι των ιστορικών δεδομένων, ότι στη χώρα μας η εμφάνιση των Γεωργικών Συνεταιρισμών πρόβαλε με τη δίψα εξεύρεσης κεφαλαίων για τη γεωργική ανάπτυξη και συνεχίστηκε εντονότερα με την αγροτική αποκατάσταση των κολλήγων και των προσφύγων, επιτεύγματα που κινδύνεψαν ν' αποτύχουν χωρίς την παράλληλη συνεταιριστική ανάπτυξη. Καίτοι οι επονομαζόμενοι Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί ουσιαστικά είναι πολλαπλών δραστηριοτήτων, ο σύγχρονος μελετητής, αν είναι γνώστης των συνθηκών της υπαίθρου, θα διαπιστώσει και σήμερα, ότι χωρίς τη λειτουργία τους θα υπήρχε εκτός των άλλων και αδυναμία διοχέτευσης των πιστωτικών ενισχύσεων που παρέχει η Α.Τ.Ε. και προώθησης των γεωργικών εφοδίων κατά το μεγαλύτερο μέρος στους παραγωγούς, αν δεν υπήρχε αυτό το συνεταιριστικό δίκτυο που τόσο καταφρονείται. Οι επικριτές παρέρχονται αμελέτητα, μηδενίζοντας την προσφορά των Συνεταιρισμών, την εξαφάνιση των τοκογλόφων και τον μεγάλο περιορισμό του παρασιτισμού, μαζί με την αναπτυξιακή και πρωτοποριακή προσπάθεια στην απόκτηση μηχανημάτων και εγκαταστάσεων για την αξιοποίηση της παραγωγής (βλ. στατιστικά στοιχεία Υπηρεσίας Συνεταιρισμών Α.Τ.Ε.), σε συνδυασμό και με τη λειτουργία της Α.Τ.Ε., που αποτελεί προϊόν δικών τους κυρίως αγώνων, που όρθωσαν τον αγρότη σε σημερινό βασικό παράγοντα της εθνικής οικονομίας.

Αλλά και τα ποσοστά ανάπτυξης των Παραγωγικών Συνεταιρισμών συμπορεύονται με τη γεωργική ανάπτυξη. Από 13% επί του συνόλου στην πρώτη δεκαετία, ανήλθαν το 1955 σε 30,5%, ποσοστό που διατηρείται ως σήμερα. Ο πολυθρόλητος αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός, που τελικά δεν εμφανίστηκε σε εφαρμογή, δεν αποτελεί κάτι διαφορετικό από τον Παραγωγικό.

Ως προς τον αριθμό των Συνεταιρισμών, τα υπεύθυνα στοιχεία καταδεικνύουν ότι ο αριθμός των πρωτοβάθμιων από 7.315 το 1981, ανήλθε σε 8.271 το 1987 και ο αριθμός των Ενώσεων παρέμεινε αμείωτος, ώστε να διαφευθούν οι προσδοκίες των Ν. 1257 και 1541 με μόνο αποτέλεσμα την κατάργηση του καταξιωμένου θεσμού των Κοινοπραξιών.

2. Συνεταιριστική νομοθεσία.

Επικρίθηκε ως ξεπερασμένη και αναχρονιστική και ότι υπήρξε το κύριο αίτιο της καθυστερημένης ανάπτυξης των Συνεταιρισμών. Κι όμως αυτοί από τους οποίους την αντιγράψαμε τη διατηρούν και οι Συνεταιρισμοί προσδεύουν.

Κύριο παράγοντα στην ανάπτυξη του Συνεταιρισμού αποτελεί ο άνθρωπος με τη σωστή επιχειρηματική του δραστηριότητα. Η επένδυση πάνω σ' αυτόν, που προσφέρει ο Συνεταιρισμός, αποτελεί την καλύτερη εθνική προσφορά. Η νομοθεσία πρέπει να καθορίζει τα πλαίσια οργάνωσης και λειτουργίας του Συνεταιρισμού, χωρίς να περιλαμβάνει ανασταλτικές διατάξεις και πολύ περισσότερο εξωτερικές επιμβάσεις στη λειτουργία του. Τα γνωρίσματα αυτά είχε ο αρχικός Ν. 602, που στη συνέχεια όμως διαφοροποιήθηκε με σειρά νομοθετικών τροποποιήσεων, που καθιέρωσαν λειτουργικές δεσμεύσεις και εξωτερικές επιμβάσεις. Κανένας όμως δεν

αποτόλμησε να κλονίσει τα θεμέλιά του. Το επιχείρησε η δικτατορία με το Ν. 227) 73, ο οποίος όμως ακυρώθηκε από την ίδια πριν εφαρμοστεί. Δυστυχώς το σπέρμα παρέμεινε, και μετά τη μεταπολίτευση καλλιεργείται από ευφάνταστους νέους νομοθέτες η ψήφιση ξεχωριστού βασικού νόμου για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς αντί της επαναφοράς του αρχικού Ν. 602 με τις αναγκαίες προσθήκες και συμπληρώσεις, όπως υποστήριζαν οι έμπειροι περί τα συνεταιριστικά. Μετά από σειρά σχεδίων νομοθετημάτων, ψηφίζεται ο Ν. 921) 79 που αποτελεί και την αφετηρία των μετέπειτα εξελίξεων. Και η μεν ευθύνη του Υπουργείου Γεωργίας είναι μόνο πολιτική, λόγω της έλλειψης ειδικευμένων συνεταιριστικών στελεχών της αρμόδιας Υπηρεσίας από 20ετίας, αλλά παραμένει ιστορική η ευθύνη της συνεταιριστικής ηγεσίας, που δεν θέλησε να θασάνισει όσο έπρεπε το θέμα σε συνεργασία με τα μέλη της, καθώς και η σιωπή - ουδετερότητα της ΑΤΕ, που επί 50 χρόνια είχε την ευθύνη στη σωστή ανάπτυξη και λειτουργία των Συνεταιρισμών. Και επακολουθούν οι εξελίξεις με τους Ν. 1257) 82 και 1541) 85 από αδαείς αυτοδίδακτους και χωρίς καμιά πείρα στα θέματα εφαρμογής του Συνεταιρισμού «κομίσαντας εξ εσπερίας τα φώτα», που είναι γνωστό πόσο ταλαιπώρησαν και εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τους Συνεταιρισμούς, παρά τις αλληπάλληλες τροποποιήσεις δεκάδων άρθρων, ενώ παρέσυραν και τα συναρμόδια για άλλες κατηγορίες Συνεταιρισμών Υπουργεία για την ψήφιση ειδικών νόμων για τους Αστικούς και Οικοδομικούς Συνεταιρισμούς, που τους ταλαιπωρούν αντί να τους εξυπηρετήσουν. Και φθάσαμε σήμερα να ζητεί η ίδια η ΠΑΣΕΓΕΣ την κατάργηση του Ν. 1541. Εκεί δυστυχώς οδήγησε η ανεύθυνη κριτική και η αβασάνιστη συνθηματολογία.

3. Κηδεμονία της Α.Τ.Ε.

Μια φράση που ακούγεται τα τελευταία χρόνια χωρίς εξειδίκευση και θεμελίωση αν ανάγεται στη γενικότερη τραπεζική λειτουργία της ή στη συνεταιριστική πολιτική της.

Κατ' αρχή δεν μπορεί να υπάρχει αντίρρηση, ότι η λειτουργία της ΑΤΕ πρέπει να στηρίζεται στην ισότιμη και στενή συνεργασία με τους Συνεταιρισμούς σ' όλες τις κατηγορίες εργασιών. Όπου και όταν σημειώνεται παρέκκλιση από αυτή τη θεμελιακή αρχή, αποτελεί χρέος της συνεταιριστικής ηγεσίας ν' αντιμειωπίζει υπεύθυνα το θέμα στο Δ.Σ. της Τράπεζας, όπου ο αγροτικός κόσμος εκπροσωπείται με 5 μέλη, αντί να δημιουργείται απλώς θόρυβος, γιατί από τη μελέτη των πρακτικών δεν προκύπτει τέτοια τακτική κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Βασικά θέματα, όπως η άσκηση της αγροτικής πίστης, αυτοτελώς από τους Συνεταιρισμούς, η μεταβίβαση των μετοχικών αγροτικών βιομηχανιών συμμετοχής ΑΤΕ σ' αυτούς, οι ασφαλιστικές εργασίες κλπ., θα έπρεπε να εισάγονται στο Δ.Σ. της Τραπεζής με υπεύθυνες και ολοκληρωμένες απόψεις των Συνεταιριστικών Οργανώσεων για τη λήψη αποφάσεων. Θ' αντιπαρατεθεί ίσως, ότι η εκπροσώπηση των Συνεταιρισμών στο Δ.Σ. δεν γίνεται με αντιπροσωπευτική εκλογή, όπως παλαιότερα, πλην του Προέδρου ΠΑΣΕΓΕΣ, αλλά με διορισμό του Υπουργού Γεωργίας που αποδυναμώνει την εκπροσώπηση. Και βεβαίως, ανακύπτει το ερώτημα ανοχής της συνεταιριστικής ηγεσίας μετά 45 χρόνια μεταπολεμικής περιόδου για μια τέτοια εκπροσώπηση αντιδημοκρατική. Για να είναι αποτελεσματική η εκπροσώπηση, επιβάλλεται επίσης η ανάδειξη προσώπων με ανάλογη μόρφωση και ικανότητα στην αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων της Τράπεζας.

Αν όμως η κηδεμονία αναφέρεται στην άσκηση της συνεταιριστικής πολιτικής της ΑΤΕ με την ειδική υπηρεσία της, που φρόντισαν να την καταργήσουν,

περιορίζομαι να σημειώσω, ότι αδιάφευκτη εικόνα για την επιτυχή άσκηση παρέχουν τα στοιχεία εξελικτικής πορείας της συνεταιριστικής κίνησης κατά την 50ετία άσκησης του έργου της, καθώς και η αναγνώριση και καταξίωσή της με την σφραγίδα των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Μια επιτυχημένη πορεία, που θα έπρεπε να είχαν μελετήσει οι αρμόδιοι παράγοντες με τα πορίσματα της σύσκεψης των Αμπελακίων το 1932, τις αποφάσεις Γ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ του 1936, μετά από την οποία καθιερώθηκε με τον Οργανισμό της ΑΤΕ η έναρξη αυτονόμησης της Εποπτικής της Υπηρεσίας, που ανέκοψε η δικτατορία και αλλοίωσε η μετέπειτα τακτική της ΑΤΕ, καθώς επίσης και τις συζητήσεις στη Γ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ το 1956, όταν παρέμεινε εκκρεμές το θέμα για να μελετηθεί.

Αυτά έπρεπε να μελετήσουν οι αρμόδιοι και να προδούν στη δοκιμαστική εφαρμογή της αυτονόμησης του 1936 με καλά οργανωμένο Συνεταιριστικό Συμβούλιο πριν προδούν σε αμελέτητη και χωρίς ουσιαστικά επιχειρήματα κατάργησης της (βλ. πρακτικά συζητήσεων Βουλής), για να επακολουθήσουν οι μετέπειτα εξελίξεις, για τις οποίες πολλοί σήμερα ολοφύρονται, χωρίς επί μία 10ετία να διαμορφωθεί το νέο Σώμα Ελεγκτών Συνεταιρισμών. Με τον τρόπο συγκρότησης της Επιτροπής και τις παρεμβατικές απόψεις του Υπουργείου Γεωργίας μέσα από τις γραμμές του σχεδίου Π. Δ) τος οδηγείται η νομοθεσία στην ουσιαστικά επαναφορά της άμεσης κρατικής εποπτείας, που δοκιμάστηκε και απέτυχε στο παρελθόν, ενώ η συνεταιριστική ηγεσία χωρίς αντισχέδιο περιορίζεται να διαφωνεί.

4. Ανωμαλίες - σκάνδαλα στους Συνεταιρισμούς.

Η εμπλοκή των Συνεταιρισμών στον κομματικό πολιτικό ανταγωνισμό, σε συνδυασμό με τον κλονισμό της οικονομικής θέσης ορισμένων Οργανώσεων ανώτερου βαθμού και η παράλληλη αποδυνάμωση της Εποπτικής Υπηρεσίας για την αντικειμενική διερεύνηση των αιτίων, δημιούργησαν χείμαρρο δημοσιευμάτων στον τύπο, που διαδίδει παντού σκάνδαλα, χάρις και στην τροφοδοσία καλοθελητών, με διάτυπωση γενικότερα ανελέητου κατηγορητηρίου και απασχόληση των δικαστικών αρχών. Όλα αυτά, χωρίς οργανωμένη εσωτερική αντίδραση της Συνεταιριστικής κίνησης, οδήγησαν στη δημιουργία δυσμενούς κλίματος για τους Συνεταιρισμούς, που επεκτάθηκε και στο κοινοβούλιο, όπου πολλές φορές εκτοξεύονται λίβελλοι εναντίον τους επί δικαίους και αδικούς.

Στη γενική αυτή σύγχυση, οι συκοφάντες συνεχίζουν ανεμπόδιστα το έργο τους, αλλά και όπου τυχόν υπάρχουν ένοχοι διαφεύγουν, ενώ εξωτερικοί παράγοντες που συνετέλεσαν στον κλονισμό της οικονομικής θέσης των Οργανώσεων, καθώς και αιθεροβάμονες κατ' επίφαση συνεταιριστές, παραμένουν ανενόχλητοι θεατές. Ο κρατικός εναγκαλισμός, παρ' όσα εξαγγέλλονται αντίθετα, προχωρεί και η γενικότερη θέση των Οργανώσεων κλονίζεται προκαλώντας ανυπολόγιστες ζημιές στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Το σοβαρό αυτό θέμα που δημιουργήθηκε, πρέπει να ελκύσει ιδιαίτερα την προσοχή της συνεταιριστικής ηγεσίας, που οφείλει να εγκύψει με προσοχή και διαφάνεια στην έρευνα όλων των στοιχείων, ώστε με σοβαρότητα και υπευθυνότητα, που πρέπει ν' αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά της, ανεπηρέαστη από κάθε εξωτερική επιρροή, να παρουσιάσει με συγκεκριμένα στοιχεία μια καθαρή εικόνα αντί αόριστων αντιπαραθέσεων, μή διστάζοντας να καταδικάσει η ίδια ανεξάρτητα από ποινικές ενέργειες κάθε θλαπτική περίπτωση για τη συνεταιριστική κίνηση, γιατί μόνο έτσι θ' αποκατασταθεί το κύρος των Συνεταιρισμών και η ανεμπόδιστη πορεία τους στην παραπέρα ανάπτυξη.

Και μετά την ιστορική αναδρομή θα προχωρήσω σε σύνοψη επισήμανση των κυριότερων συνεταιριστικών προβλημάτων που προβάλλουν σήμερα, με παράλληλη διατύπωση των απόψεών μου για την αντιμετώπισή τους, σύμφωνα με όσα διατύπωσα στην αρχή για την αποφυγή στείρας κριτικής.

1. Νομοθεσία

Για τους λόγους που διατύπωσα προηγουμένως, επιβάλλεται η γρήγορη ριζική αναμόρφωσή της, με βάση το πνεύμα του αρχικού Ν. 602. Εργασία που πρέπει να συντελεσθεί από Επιτροπή εκπροσώπων Συνεταιρισμών, του Κράτους και της ΑΤΕ με συμμετοχή ειδικών και έμπειρων επιστημόνων συνεταιριστών. Ευχής έργο θα ήταν η κατάρτιση βασικού νόμου για όλες τις κατηγορίες των Συνεταιρισμών, όπως συμβαίνει σ' όλες τις χώρες. Έτσι μόνο θα εκλείψουν όλες οι διατάξεις που αλλοίωσαν την ελεύθερη λειτουργία των Συνεταιρισμών και τη δημιουργική ανάπτυξή τους.

Κυριότερα σημεία της νέας νομοθεσίας, που πρέπει να προσεχθούν, είναι:

α. Η οριοθέτηση της έννοιας του Συνεταιρισμού, η οποία πρέπει να βρίσκεται μέσα στο πλαίσιο των αναγνωρισμένων διεθνικών αρχών που διέπουν τη λειτουργία του. Ο Συνεταιρισμός δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά συλλογική δραστηριότητα των μελών του στο πλαίσιο της ιδιωτικής οικονομίας για να επιτύχει τη βελτίωση της οικονομικής, μορφωτικής και κοινωνικής θέσης τους, χωρίς να περιορίζει την προσωπικότητά τους. Δεν ανήκει στον κοινωνικοποιημένο τομέα της ελεύθερης οικονομίας, όπως θέλουν να τον εμφανίζουν μερικοί, ούτε πρέπει να συσχετίζεται με τους Οργανισμούς κοινής ωφέλειας. Πολύ περισσότερο δεν είναι φορείς του Δημοσίου οι Συνεταιρισμοί.

β. Η κατάργηση κάθε διάκρισης των μελών, που αντιστρατεύεται τη βασική αρχή της ισότητας, σε τακτικά και ειδικά, όπως εισήγαγε ο Ν. 1541. Ανάλογη διάταξη δεν απαντάται σε καμιά νομοθεσία. Άλλωστε στην Ελλάδα και η νομοθεσία επαγγελματικής οργάνωσης των αγροτών δεν οριοθετεί την ιδιότητα του αγρότη, αλλά περιλαμβάνει όσους ασχολούνται στη Γεωργία. Είναι αδιανόητο άλλωστε στη σημερινή περίοδο της γοργής τεχνικοοικονομικής ανάπτυξης ν' αποκλείονται ως τακτικά μέλη οι πλέον μορφωμένοι λόγω και άλλης απασχόλησης, ενώ επιτρέπεται η ιδιότητα αυτή σε άλλους που έχουν παράλληλη απασχόληση (μπακαλήδες, τσαγκάρηδες, κουρείς, οικοδόμοι, συνταξιούχοι. Εγκ. Υ.Γ. 31553/21.6.85).

γ. Η προϋπόθεση εγγραφής μελών όσων έχουν ίδια οικονομία. Η αθρόα εγγραφή ως μελών του Συνεταιρισμού όλων των ενήλικων μελών μιας οικογένειας αύξησε μεν τον αριθμό των μελών τους κατά 129.000 (1982:81), αλλά η συμμετοχή στις εργασίες τους περιορίστηκε σε 22.500 περίπου. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι η εντυπωσιακή αύξηση των μελών ήταν μόνο ψηφοθηρική.

δ. Η κατάργηση του συστήματος ψηφοδελτίων συνδυασμών στην ανάδειξη των οργάνων του Συνεταιρισμού. Σύστημα που επέφερε κατά γενική αναγνώριση την πλήρη κομματικοποίηση της λειτουργίας του Συνεταιρισμού, διχασμό των μελών και ρήξη της εσωτερικής συνοχής, ενώ απαιτείται ενότητα και άμιλλα κεινών που επιδιώκουν αξιώματα για την καλύτερη διεξαγωγή των εργασιών του. Το σύστημα μπορεί να προσιδιάζει σε ιδεολογικές ή επαγγελματικές Οργανώσεις, όχι όμως στους Συνεταιρισμούς, όπου η διεξαγωγή των εργασιών απαιτεί επιχειρηματική δραστηριότητα και όχι ιδεολογικούς ανταγωνισμούς. Η ερμηνευτική οδηγία του Υ.Γ., ότι μπορεί να εφαρμόζεται και το ενιαίο ψηφοδέλτιο, αλλά όχι αποκλειστικά

με σταυρούς προτίμησης, δεν συμβιβάζεται με τις διατάξεις του νόμου για αναλογική εκλογή.

ε. Η δομή των Συνεταιρισμών. Επανεξέταση της μορφής Κοινοπραξίας, όπου δεν είναι δυνατή η εξυπηρέτηση των αναγκών μέσω των Ενώσεων και κατάργηση των διατάξεων περί Συνεταιριστικών Οργανισμών, που μόνο εξωτερικές επεμβάσεις στη συνεταιριστική λειτουργία δημιουργούν, ενώ μπορούν άριστα να λειτουργήσουν ως Κεντρικές Κλαδικές Ενώσεις.

στ. Η περιφέρεια και διάλυση του Συνεταιρισμού. Κατάργηση των περιοριστικών διατάξεων για την πρώτη, γιατί η περιφέρειά του είναι οικονομική και όχι διοικητική, και του δικαιώματος διάλυσης με διοικητικά μέτρα.

ζ. Προσβολή αποφάσεων οργάνων του Συνεταιρισμού. Σε ό,τι αφορά κοινοπραξιακά δικαιώματα, πρέπει η προσοχή στα δικαστήρια ν' αφορά μόνο αποφάσεις Γενικής Συνέλευσης, αφού εξαντληθεί η εσωτερική διαδικασία για τις αποφάσεις των άλλων οργάνων (προσφυγή στο Εποπτικό Συμβούλιο και στη συνέχεια στη Γενική Συνέλευση) με περιοριστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου στον έλεγχο της νομιμότητας, όχι όμως και της σκοπιμότητας των αποφάσεων (εκτός περιπτώσεων ποινικών παραβάσεων), γιατί έτσι καταργείται η αυτοτέλεια του Συνεταιρισμού (π.χ. κρίση διωσιμότητας).

η. Αποφυγή κάθε διάταξης που θα επιτρέψει εξωτερικές επεμβάσεις στη λειτουργία του Συνεταιρισμού με εκτελεστικές ή διοικητικές διατάξεις.

Η πολιτεία πρέπει να εκδηλώνει το ενδιαφέρον της με συμπάρασταση και όχι κηδεμόνευση του Συνεταιρισμού. Αυτή είναι η ορθή έννοια της συνταγματικής έπιταγής.

2. Συνεταιριστικά στελέχη.

Αναγνωρίζεται η έλλειψή τους σήμερα από όλες τις πλευρές, χωρίς να προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα διαμόρφωσης. Πριν όμως από την κατάρτισή τους νομίζω, ότι πρέπει να επισημανθεί η ανάγκη εμπλουτισμού της συνεταιριστικής κίνησης με π ρ α γ μ α τ ι κ ο ύ ς σ ν ε τ α ι ρ ι σ τ έ ς, ο αριθμός των οποίων έχει υποχωρήσει με την υποταγή στις κοινοπραξιακές επιδράσεις, γιατί ο συνεργατισμός και σε συνάρτηση ο συνεταιριστής, ανεξάρτητα από την κοινοπραξιακή πολιτική του τοποθέτηση, πρέπει να υπαγορεύουν στα κόμματα τις γνήσιες συνεταιριστικές αρχές και όχι να υποτάσσονται στις επιδιώξεις των τελευταίων, που επιζητούν την κηδεμόνευση των Συνεταιρισμών για την προώθηση των κοινοπραξιακών κατευθύνσεων. Οι γνήσιοι συνεταιριστές θα δημιουργήσουν και θα στηρίξουν τα συνεταιριστικά στελέχη.

Βασικές προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση των στελεχών αποτελεί συνεχής μορφωτική προσπάθεια των αιρετών και η κατάλληλη και ολοκληρωμένη εκπαίδευση με ανάλογη εφαρμοσμένη δοκιμασία για τα υπηρεσιακά στελέχη, που πρέπει να στηρίζεται:

α. Στη χρησιμοποίηση εκπαιδευτών ή επιμορφωτών, οι οποίοι ανεξάρτητα από την ειδικότητά τους πρέπει να είναι γνώστες του τρόπου λειτουργίας των Συνεταιρισμών και να είναι εμπιστοσύμενοι με πίστη στο θεσμό.

β. Στη διαμόρφωση κατευθύνσεων των αιρετών στελεχών με την αντίληψη, ότι ο ρόλος τους ανάγεται συλλογικά στα διοικητικά θέματα και όχι στις λειτουργικές αρμοδιότητες, όπου απερίσπαστα — όχι βέβαια ανεξέλεγκτα — πρέπει ν' αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους τα υπηρεσιακά στελέχη.

γ. Στην κατοχύρωση των υπηρεσιακών στελεχών με το καταστατικό και τον

εσωτερικό καγανισμό του Συνεταιρισμού, για την αποφυγή κάθε αυθαίρετης διοικητικής επέμβασης στις θέσεις τους ή και απομάκρυνσης που οδηγούν σε μείωση και διαρροή τους.

δ. Στη διαμόρφωση κατάλληλου προσωπικού αποτελεί βασικό στοιχείο η επιμόρφωση, που πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις ειδικότητες, να οδηγεί στην πίστη στη συνεταιριστική ιδεολογία, ώστε στην άσκηση του έργου τους ν' αποφεύγονται παρεκκλίσεις και σφαλερές κατευθύνσεις, γιατί εδώ και μερικά χρόνια σημειώνονται και αδικαιολόγητες διαταραχές στην οφειλόμενη συναντίληψη διοικούντων και προσωπικού των Οργανώσεων.

Εκτός όμως των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, η κατάρτιση συνεταιριστικών στελεχών αφορά και τα αρμόδια για την εποπτεία των Συνεταιρισμών Υπουργεία, που διαμορφώνουν και τις νομοθετικές διατάξεις, γιατί η έλλειψή τους οδήγησε στη διαμόρφωση σφαλερών κατευθύνσεων και αντισυνεταιριστικών ενεργειών με προώθηση της κρατικής κηδεμόνευσης και απουσία συμπαραστάσης, όσο και στην ΑΤΕ, η οποία με τις λειτουργίες της επιδρά στη λειτουργία των Συνεταιρισμών.

Η επιτυχία των παραπάνω προϋποθέτει τη σωστή λειτουργία Συνεταιριστικής Σχολής και Οργάνωσης ειδικών σεμιναρίων από ειδικούς φορείς, ώστε να παύσει το σημερινό φαινόμενο συνεταιριστικής επιμόρφωσης και εκπαίδευσης από ανεπίσημους και ανεύθυνους Οργανισμούς, όταν μάλιστα λειτουργούν με κρατική ενίσχυση της Ε.Ο.Κ., που δεν ωφελεί αλλά βλάπτει.

3. Διασυρμός και οικονομική θέση των Συνεταιρισμών. Υποχρεώσεις προς την Α.Τ.Ε.

Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται διασυρμός του συνεταιριστικού θεσμού με χείμαρρο καταγγελιών και δημοσιευμάτων που έχουν προέλευση μέσα και έξω από το συνεταιριστικό κίνημα, με σοβαρή απασχόληση και των δικαστικών αρχών. Διαμορφώνεται μάλιστα μια έντεχνη ταύτιση των οικονομικών ανοιγμάτων Συνεταιρισμών με την ύπαρξη ανωμαλιών. Συντέλεσε σ' αυτό και η ουσιαστική αποδυνάμωση της εξωτερικής εποπτείας για παρακολούθηση, έγκαιρο και αντικειμενικό έλεγχο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, η οποία σε ανάλογες περιπτώσεις κατά το παρελθόν αντιμετώπισε αντικειμενικά συναφή θέματα. Έτσι δημιουργήθηκε ευκαιρία κρατικών και πολιτικών παρεμβάσεων, με συγγλίνουσες τάσεις κηδεμόνευσης των Συνεταιρισμών. Δυστυχώς και από την πλευρά των Συνεταιρισμών σημειώθηκε ολιγωρία στην αντιμετώπισή τους με συγκεκριμένη αντιπαράθεση υπεύθυνων στοιχείων αντί αοριστιών και κομματικών αντεγκλήσεων, καθώς και λήψη μέτρων αυτοεξυγίανσης των περιπτώσεων ανωμαλιών, ανεξάρτητα από τις ενέργειες της δικαιοσύνης. Μια τέτοια τακτική διαμορφώνει κλονισμό της αξιοπιστίας των Συνεταιρισμών.

Από άλλη πλευρά, ο κλονισμός της οικονομικής θέσης μερικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων με αυξητική εξέλιξη, η επαύξηση ληξιπροθέσμων και σε μερικές περιπτώσεις ακάλυπτων οφειλών προς την ΑΤΕ, επιτείνουν το θόρυβο με την επανάληψη αιτήματος ρύθμισης και έντεχνη συσχέτιση για κάλυψη ανωμαλιών. Σενάρια δημιουργούνται για δήθεν απόκρυψη της πραγματικότητας, που επιτείνονται με την έλλειψη δημοσιότητας των Ισολογισμών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ανώτερου βαθμού, που θα μπορούσε και έπρεπε να λυθεί με νομοθετική μέριμνα για να συντελείται στο επίσημο περιοδικό της ΠΑΣΕΓΕΣ για να διαλύεται η έντεχνα καλλιφερόμενη αδιαφάνεια.

Κατά την άποψή μας, το μεγάλο θέμα των οφειλών Συνεταιριστικών Οργανώσε-

ων πρέπει ν' αντιμετωπιστεί με συγκεκριμένη και βαθειά έρευνα κάθε περίπτωσης, όπως επίσης και τα λειτουργικά ανοίγματα των Οργανώσεων, εργασία που πρέπει και μπορεί να γίνει με πρωτοβουλία της ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία διαθέτει αξιόλογο επιστημονικό Επιτελείο, ώστε να διαπιστωθεί αν οφείλονται σε εσωτερικά αίτια (αν-ορθόδοξη οργάνωση εργασιών, κακή εκτίμηση επενδύσεων κλπ.) ή σε εξωτερικές ανεύθυνες επεμβάσεις, οπότε πρέπει δικαιολογημένα και όχι υπό μορφή απαιτείας να επιβαρυνθούν οι εξωτερικοί παράγοντες.

Έτσι και το θέμα τακτοποίησης των οφειλών θα εύρισκε τη δίκαιη λύση και τη σωστή αντιμετώπιση για το μέλλον, ενώ θα εμφάνιζε και τα ουσιαστικά αίτια καθυστέρησης ή ανοιγμάτων οφειλών, που μπορεί να εμφανίζονται σε κάθε μορφής επιχείρηση και δεν ταυτίζονται πάντοτε με ανωμαλίες, όπως καλλιεργούν έντεχνα και συστηματικά οι εχθροί των Συνεταιρισμών.

4. Εξωτερική Εποπτεία και Σώμα Ελεγκτών Συνεταιρισμών.

Καταρχή πρέπει να γίνει ο προσδιορισμός των εννοιών αυτοεποπτείας και εξω-τερικής εποπτείας, ώστε να διαλυθεί η σύγχυση που επικράτησε στην ψήφιση των Ν. 921 και 1541 κατά τις συζητήσεις στη Βουλή.

Η αυτοεποπτεία, που, κατά την κειμένη νομοθεσία και τα καταστατικά των Συνεταιρισμών, μπορεί ν' ασκείται από το Εποπτικό Συμβούλιο, την Ένωση Συνε-ταιρισμών και την ΠΑΣΕΓΕΣ, αποτελεί ίσως εσωτερικό θέμα των Οργανώσεων, και δεν έχει ανάγκη ιδιαίτερης νομοθετικής ρύθμισης, αλλά ανάγεται στις σχέσεις των Οργανώσεων.

Το θέμα της εξωτερικής εποπτείας, που αναλύεται σε συνταγματική επιταγή, δεν αντιμετωπίστηκε με την επιβαλλόμενη βαθύτερη μελέτη και την ανάλογη σο-βαρότητα κατά την ψήφιση των Ν. 921 και 1541, που προχώρησαν στην αναιτιο-λόγητη κατάργηση της Εποπτικής Υπηρεσίας ΑΤΕ, χωρίς να έχουν επισημανθεί τα τυχόν τρωτά της, αλλά και το κυριότερο χωρίς να υπάρχουν αποκρυσταλλωμέ-νες απόψεις για τη νέα οργάνωση. Και η ευθύνη σ' αυτό βαρύνει όλους τους αρμό-διους παράγοντες Πολιτεία, ΑΤΕ και συνεταιριστική ηγεσία.

Το σοβαρό αυτό θέμα, που επί μία 10ετία δεν βρίσκει τη λύση του, επιβάλ-λεται να επανεξεταστεί με την πρέπουσα σοβαρότητα, γιατί οδηγείται σε άμεση κρατική κηδεμονία που δοκιμάστηκε στο παρελθόν και απέτυχε και έχει άμεση σχέ-ση με την αναπτυξιακή πρόοδο των Συνεταιρισμών. Το θέμα είναι πολύ μεγάλο και δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί εδώ. Περιορίζομαι να σημειώσω ορισμένα διαστικά ση-μεία. Πρώτα το οικονομικό θέμα, γιατί έχει καταδειχθεί ότι Οργανισμοί που στη-ρίζουν τη λειτουργία τους σε εισφορές τρίτων δεν ευδοκημούν και επιστημονικά αξιόλογα στελέχη δεν προσελκύονται σε θέσεις αμφίβολου μέλλοντος. Η οργάνωση ενδός ελεγκτικού σώματος Συνεταιρισμών πρέπει να κατανοηθεί ότι προϋποθέτει δια-μόρφωση κατευθύνσεων κυρίως συμπαραστάσεως και υποδομήθησης των Συνεταιρι-σμών και όχι απλώς διενέργεια στεγνού ελέγχου και γιαυτό πρέπει να είναι ανε-πηρέαστο από κρατική νοσοτροπία και εξάρτηση, ενώ οι μέχρι σήμερα κατευθύνσεις με τον τρόπο σύνθεσης της Διοικητικής Επιτροπής και της διαμόρφωσης του σχε-δίου λειτουργίας του διαμορφώνουν αντίθετη τακτική.

Είναι αναγκαίο επίσης να επανεξετασθεί το θέμα αυτονομής της Εποπτικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ, σώματος με πλούσια επιστημονική κατάρτιση και συνεταιρι-στική ειδικότητα και εμπειρία, πετυχημένο κατά κοινή ομιολογία όλων των αρμόδιων και για τη διαμόρφωση του οποίου έγιναν σοβαρές δαπάνες και μάλιστα σε συσχέ-τιση με τη μελετώμενη συνεταιριστικοποίηση της ΑΤΕ ή την ίδρυση Συνεταιριστι-

κής Τράπεζας, που με οποιαδήποτε μορφή θα έχει δικό της ειδικευμένο προσωπικό για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των πιστωτικών ενισχύσεων στους Συνεταιρισμούς, οι οποίοι θα καταπονούνται με πολλαπλούς ελέγχους. Το σύστημα πρέπει να συνδυασθεί με την οργάνωση Συνεταιριστικού Συμβουλίου, που θα διοικεί και θα κατευθύνει το Σώμα Ελεγκτών από εκπροσώπους των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, της ΑΤΕ και του Δημοσίου, εφόσον η Πολιτεία έχει την αρμοδιότητα νομοθετικής ρύθμισης των συνεταιριστικών θεμάτων και εποπτείας των Συνεταιρισμών.

Η μελέτη του θέματος, που πρέπει να συντελεσθεί γρήγορα, θα ενεργηθεί από εκπροσώπους των 3 μερών και ειδικών επιστημόνων με ολοκληρωμένη γνώση, θεωρητική και πρακτική, των συνεταιριστικών θεμάτων, οι οποίοι θα έχουν υπόψη και τις εκπεφρασμένες απόψεις των Συνεταιρισμών. Οι λύσεις θεμάτων αυτής της κατηγορίας δεν πετυχαίνει σε πλατειάς σύνθεσης όργανα, όπως π.χ. μια Γενική Συνέλευση.

5. Σχέσεις Συνεταιρισμών και Α.Τ.Ε.

Η εκπροσώπηση των Συνεταιρισμών στη Διοίκηση της Τράπεζας επιβάλλεται ν' αυξηθεί στο μισό τουλάχιστον των μελών και ν' αποτελεί προϊόν ελεύθερης εκλογής των καταλληλότερων προσώπων, χωρίς καμιά κρατική επέμβαση και περιορισμούς, για ν' αποβεί ωφέλιμη και αποτελεσματική.

6. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Θεωρούμε ότι μετά την ολοκληρωμένη επαγγελματική οργάνωση των αγροτών, η δραστηριότητα της κορυφαίας Συνεταιριστικής Οργάνωσης πρέπει να περιορίζεται σε ό,τι αφορά τα συνεταιριστικά θέματα, με πύκνωση των επαφών με τα μέλη της στη ροή των απόψεων και κατευθύνσεων της, αλλά και διαρκή και άμεση αντίληψη των θεμάτων που τα απασχολούν για να υποβοηθεί, όπου απαιτείται την προώθησή τους. Ο στενότερος σύνδεσμος διογκώνει και την εσωτερική συνοχή της συνεταιριστικής κίνησης.

Ο εμπλουτισμός άλλωστε σήμερα της ΠΑΣΕΓΕΣ με ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, της επιτρέπει πληρέστερη υποδομή των Συνεταιρισμών στις λειτουργικές και επενδυτικές διαδικασίες.

Κύριο μέλημα επίσης της ΠΑΣΕΓΕΣ πρέπει ν' αποτελεί η ανάπτυξη ιδεολογικών συνεταιριστικών συνδέσμων, για τη διαμόρφωση σωστής συνεταιριστικής ιδεολογίας και την πλατύτερη ενημέρωση στις ωφέλειες της συνεταιριστικής ανάπτυξης.

7. Συνεταιριστική Τράπεζα.

Ένα άλλο μεγάλο θέμα πληθαίνει τη διατύπωση απόψεων και έκταση συζητήσεων την τελευταία περίοδο. Θέμα πολύ σοβαρό που δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί σε λίγες γραμμές.

Η αντιμετώπισή του όμως δεν πρέπει να παίρνει το δρόμο προχειρολογίας. Η διάσταση της επίλυσης βρίσκεται ανάμεσα σε δύο απόψεις: Να γίνει η σημερινή ΑΤΕ κρατικοσυνεταιριστική ή να ιδρυθεί μια καινούργια Συνεταιριστική Τράπεζα. Και οι δύο πλησιάζουν τον επιδιωκόμενο σκοπό να έχουν πλέον ενεργό ρόλο οι Συνεταιρισμοί στο τραπεζιτικό ίδρυμα της αγροτικής πίστης, όπως συμβαίνει και σ' άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Όποιος είναι γνώστης της τραπεζιτικής λειτουργίας, καθώς και της σημερινής οικονομικής θέσης των Συνεταιρισμών δεν θα σκοπούσε ν' αποτολμήσει άλλα. Υπάρχει σήμερα ένα ίδρυμα δοκιμασμένο επί 60 χρόνια, που η λειτουργία του

δελτιώνεται συνεχώς. Λείπει όμως από αυτό η ενεργητική συμμετοχή, οικονομική και διοικητική, των Συνεταιρισμών στη λειτουργική του διαμόρφωση, για να το οδηγήσει σε στενότερη και ισότιμη συνεργασία με αυτούς. Θεωρώ ότι ένα πρώτο δήμα θ' αποτελούσε η μετοχοποίηση του με ισόποση συμμετοχή του Δημοσίου και Συνεταιρισμών και ίση εκπροσώπηση στο Διοικητικό Συμβούλιο, που με αυτή τη σύνθεση θα μπορεί να χαράξει καλύτερη πιστωτική πολιτική και γενικότερα την τραπεζιτική λειτουργία του για την εξυπηρέτηση των αγροτών και Συνεταιρισμών. Με αυτό τον τρόπο θα εξαφανίζονταν και οποιοσδήποτε ανταγωνισμός μεταξύ Τράπεζας και Συνεταιρισμών, που δημιουργεί δικαιολογημένα παράπονα των δεύτερων. Απαραίτητη προϋπόθεση η ελεύθερη εκλογή των εκπροσώπων Συνεταιρισμών στο Δ.Σ., με αναζήτηση των καταλληλότερων προσώπων. Έτσι μπορεί να προωθηθεί και η ενεργότερη χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών στην περιφερειακή λειτουργία της Τράπεζας. Το ειδικευμένο και έμπειρο προσωπικό της σημερινής Α.Τ.Ε. αποτελεί ένα πολύτιμο κεφάλαιο που ούτε απειμπολείται, ούτε εύκολα δημιουργείται. Τυχόν επιφυλάξεις, ότι με αυτό θα είναι δύσκολη η προσαρμογή της λειτουργίας του νέου ιδρύματος σε συνεταιριστικές κατευθύνσεις είναι αστήριχτες, γιατί η πνοή εκτοξεύεται από τη Διοίκηση και η αντίληψη περιφερειακού προσωπικού για τη στενότερη και οργανική συνεργασία με τους Συνεταιρισμούς είναι σήμερα δεδομένη. Σε αυτή την προοπτική στηρίζεται και η προηγούμενη άποψη για αυτόνομη λειτουργία του Σώματος Ελεγκτών Συνεταιρισμών μέσα στη νέα μορφή της Τράπεζας.

Επειδή είδαν το φως της δημοσιότητας και οικονομικά στοιχεία περί υψηλού κόστους λειτουργίας της ΑΤΕ και σε μερικές περιπτώσεις παραπλανητικά, θα ήταν χρήσιμο οι μελετητές να είχαν ερευνήσει προηγουμένως τα στοιχεία αναλυτικών ερευνών (Εκδόσεις Υπηρεσίας Μελετών ΑΤΕ).

Αντίθετα η ίδρυση νέας ξεχωριστής Συνεταιριστικής Τράπεζας αντιμετωπίζει εξ αρχής σοβαρότατα προβλήματα οικονομικού υπόβαθρου, που δεν νομίζω ότι διαθέτουν σήμερα οι Συνεταιρισμοί, ούτε αντιμετωπίζεται με αμφίβολη προικοδότηση μερικών δισεκατομμυρίων από το κράτος, αναζήτησης των απαραίτητων τραπεζιτικών στελεχών και επιτυχούς ανταγωνισμού εργασιών (καταθέσεων - χορηγήσεων κλπ.) με το στερεωμένο και πλούσιο εμπειρίας κρατικό πιστωτικό Ίδρυμα, που θα εξακολουθούσε να λειτουργεί.

Για οποιοδήποτε σύστημα, πάντως, η υλοποίηση επιβάλλει άμεση δραστηριότητα στη σύνταξη ολοκληρωμένης μελέτης και σε συνέχεια έναρξη υπεύθυνου και οργανικού διαλόγου με το κράτος και την Α.Τ.Ε. από τη Συνεταιριστική ηγεσία, γιατί η κατά συνέχεια θεωρητική έκθεση απόψεων μόνο, δεν προσδίδει αποτελεσματική λύση.

Φίλοι συνεταιριστές

Αυτά είναι τα κεντρίσματα και οι απόψεις μου πάνω στα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η συνεταιριστική κίνηση τα οποία προσπάθησα να εμφανίσω όσο συνοπτικότερα μπορούσα, για να δώσω την ευκαιρία ενός διαλόγου και αντίλογο στον τρόπο αντιμετώπισής τους.

Σας ευχαριστώ.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ Ν. 1541/85

Της Β. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, Δικηγόρου

Στην επικαιρότητα και πάλι, στον τομέα της συνεταιριστικής νομοθεσίας, τί άλλο; Κάποιες ακόμη τροποποιήσεις του ν. 1541) 85 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, που περιέλαβε ο κ. Υπουργός Γεωργίας στο σχέδιο νόμου «Ανάπτυξη και αξιοποίηση της Αγροτικής Έρευνας και Τεχνολογίας και άλλες διατάξεις» (ΕΘΙΑΓΕ), αγνοώντας όμως, συστηματικά και πάλι, όχι μόνο τις κατά καιρούς υποδείξεις της Επιτροπής των Φίλων του Συνεργατισμού και άλλων συνεταιριστικών φορέων, αλλά και της ίδιας της ΠΑΣΕΓΕΣ, που με το από 6-6-88 έγγραφο της υποδεικνύει πολλές σωστές τροποποιήσεις του ν. 1541) 85 και φθάνει μέχρι του σημείου, τελευταία, να κατανοεί ότι απαιτείται ολική αντικατάσταση και όχι μόνο μερική τροποποίηση του νόμου αυτού.

Φαίνεται ότι οι 58 τροποποιήσεις του ν. 1541) 85 στα δύο πρώτα χρόνια εφαρμογής του και οι 10 παρατάσεις προθεσμιών συμμόρφωσης προς αυτόν — αλήθεια έχει παρατηρηθεί παρόμοιο φαινόμενο σε άλλο ελληνικό νόμο; — που από μόνες τους αποδεικνύουν την ανεδαφικότητά του και τη σφοδρή αντίδραση του συνεταιριστικού κόσμου, δεν στάθηκαν ικανές να πείσουν, ότι «η υγιής νομοθεσία ακολουθεί τη φυσική ανάπτυξη των Συνεταιρισμών»⁽¹⁾ και δεν μπορεί να είναι κατασκευασμα του νομοθέτη.

Κάποιες άλλες, λοιπόν, τροποποιήσεις και παρατάσεις θα προστεθούν στις ήδη υπάρχουσες, όταν ψηφιστεί το παραπάνω νομοσχέδιο, χωρίς να λύνεται κανένα πρόβλημα: απλά και μόνο θα επιδεινωθεί για μιá ακόμη φορά, ότι ο μακρύτερος αλλά και πιο σίγουρος δρόμος από το ν. 602) 14... στο ν. 602) 14 είναι μέσω του ν. 1541) 85!

Και πώς να μην είναι, αφού ο ν. 602) 14, στην αρχική του μορφή συγκέντρωνε δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά ενός επιτυχημένου θεσμικού νόμου για συνεταιρισμούς, απλότητα διατάξεων και καθολική εφαρμογή για όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών, όπως συμβαίνει και σε άλλες 137 στις 146 χώρες με συνεταιριστική νομοθεσία (Δ.Γ.Ε. 1974)⁽²⁾, που έχουν ένα γενικό νόμο για όλους τους συνεταιρισμούς, ενώ οι 77 από αυτές εξακολουθούν να εφαρμόζουν τον αρχικό τους συνεταιριστικό νόμο με κάποιες τροποποιήσεις.

Τη στιγμή όμως αυτή, που οι συνεταιρισμοί προχωρούν... προς τα πίσω, μιá ολική αντικατάσταση του θεσμικού τους πλαισίου θα προκαλούσε περισσότερο καιρό πντί καλό, αφού θα ενέτεινε τη σύγχυση και θα διαιώνιζε επώδυνα την κατάσταση αβεβαιότητας και άρα αδράνειας των συνεταιρισμών.

Πρέπει όμως να είναι μέλημα και έργο της μέλλουσας να προωφεί από τις εκλογές νέας πολιτικής ηγεσίας, η εκπόνηση και ψήφιση εν καιρώ ενός νέου θεσμικού νομικού πλαισίου γενικά για όλους τους συνεταιρισμούς, που θα στηρίζεται όχι σε κομματικοπολιτικές επιλογές, αλλά στις παγκόσμια αναγνωρισμένες Συνεταιριστικές Αρχές, ένα πνευματικό μνημείο - προσφορά στον Ελληνικό Συνεργατισμό, που θα τον λυτρώσει από τις αιδιάκοπες ανεδαφικές ή αμελέτητες νομοθετικές μεταβολές και θα αποτελέσει το πηδάλιο των Συνεταιρισμών στην ανοδική τους πορεία. Μέχρι τότε όμως, υπάρχει άμεση ανάγκη τροποποίησης των περισσότερο ζημιογόνων διατάξεων του ν. 1541) 85, που κοινό παρονομαστή έχουν την αντίθεσή τους προς τις Συνεταιριστικές Αρχές.

Ας δούμε μαζί ποιές είναι αυτές οι διατάξεις, γιατί και πώς πρέπει να τροποποιηθούν και ποιá ήταν τα διαθερά αποτελέσματά τους στους συνεταιρισμούς.

Α) Ά ρ θ ρ ο 4 παρ. 3 Ν. 1541/85: Δεν επιτρέπει την ίδρυση δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού στην περιφέρεια του ήδη υπάρχοντος, όπως αυτή ορίζεται από τα δικαιητικά όρια των ΟΤΑ, όπου βρίσκονται τα κτήματα των μελών του συνεταιρίων (4 παρ. 2). Εξαιρέσεις:

α) Επιτρέπεται η ίδρυση δεύτερου Α.Σ. γενικού σκοπού αν συγκεντρώσει 300 μέλη (5 παρ. 1).

β) Επιτρέπεται η ίδρυση συνεταιρισμού διαφόρων ειδικών σκοπών (4 παρ. 3) εδάφ. γ).

γ) Επιτρέπεται η ίδρυση και άλλων συνεταιρισμών σε περιφέρεια ΟΤΑ με πληθυσμό τουλάχιστον 3.000 κατοίκων.

Οι εξαιρέσεις αυτές, όλες μεταγενέστερες, είναι του ν. 1697/87.

Ακόμη, με το παραπάνω σχέδιο νόμου για την Αγροτική Έρευνα μελετάται και να:

δ) Επιτρέπεται η ίδρυση και άλλων συνεταιρισμών, σε δήμους που προήλθαν από τη συνένωση ΟΤΑ, που βρίσκονταν στην ίδια γεωγραφική περιοχή (ενό-τητα) (άρθρο 34 παρ. 1 σχ. ν.).

Οι μεγάλης έκτασης μεταγενέστερες εξαιρέσεις αποδεικνύουν το ανεφάρμοστο στην πράξη αναγκαστικών διατάξεων χωρίς γεωοικονομικά κριτήρια. Ας σημειωθεί, ότι ήδη το 1983, το 93,3% των ενεργών μελών ανήκαν μόνο σε ένα συνεταιρισμό, ενώ περισσότερα από ένας συνεταιρισμοί υπήρχαν μόνο στο 25% των δήμων και κοινοτήτων (μείωση έναντι 33% το 1974 χωρίς κανένα νομοθετικό εξα-ναγκασμό) ⁽³⁾. Επομένως, η διάταξη αυτή πρέπει να απαλειφθεί τελείως. Η διά-σπαση των συνεταιριστικών δυνάμεων μπορεί να αποφευχθεί με διάταξη, που να ορίζει ότι: «Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή συνεταιρίου σε δεύτερο συνεταιρισμό με την ίδια έδρα και τον ίδιο ολικό ή μερικό σκοπό ή αντικείμενο εργασιών» (πρδλ. με άρθρ. 13 παρ. 3 Σχεδίου Νόμου της Ε.Φ.Σ. και άρθρ. 11 παρ. 2 Σχεδίου Νό-μου της Επιτροπής του 1970).

Β) Ά ρ θ ρ ο 5 παρ. 1-3: Ο ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών συ-νεταρισμού γενικού σκοπού ορίζεται σε 50 μέλη και συνεταιρισμού ειδικού σκοπού σε 20 μέλη. Όσων συνεταιρισμών ο αριθμός των μελών τους μειωθεί κάτω από τα 4/5 των ελάχιστων αυτών αριθμών, μπορεί να διαλυθούν με δικαστική απόφαση (άρθρ. 44 παρ. 2 εδ. γ).

Η διάταξη αυτή, που ανήκει στο ίδιο πλέγμα αναγκαστικών διατάξεων του ν. 1541/85, ήδη έχει ελάχιστο πεδίο εφαρμογής, διότι:

α) Ήδη το 1983, ο μέσος όρος μελών των συνεταιρισμών ήταν 114 μέλη και μόνο 28% των Α.Σ.Ο. είχαν 7—50 μέλη ⁽³⁾. Δηλ. το 72% των Α.Σ.Ο. είχαν ήδη πάνω από 50 μέλη, χωρίς νομοθετικούς εξαναγκασμούς. Το 1987, δύο χρόνια μετά την εφαρμογή της αναγκαστικής αυτής διάταξης, ο μέσος όρος ανέβηκε ελά-χιστα, στα 119 μέλη.

β) Οι συνεταιρισμοί ειδικού σκοπού, που απαιτείται να έχουν τουλάχιστον μό-νο 20 μέλη, μαζί με τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς, που επίσης δεν θίγονται, αποτελούν ήδη το 19% των συνεταιρισμών.

γ) Εξαιρέθηκαν ήδη με τρεις αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας (55217/85, 14218/86, 42052/88) 2.191 Ο.Τ.Α., όπου οι συνεταιρισμοί μπορούν να έχουν αν-

τίσσοιχα 25 και 10 μέλη (σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3, για ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές).

Αν λάβουμε, επομένως, υπόψη μας, ότι ήδη το 1983, σύμφωνα με τα παραπάνω, 2.022 συνεταιρισμοί είχαν λιγότερα από 50 μέλη και οι περισσότεροι από αυτούς θα ήταν, το πιθανότερο, είτε ειδικού σκοπού ή αναγκαστικοί ή θα είχαν ιδρυθεί στις 2.191 παραπάνω ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές, συμπεραίνουμε αβίαστα, ότι η διάταξη αυτή είναι περιττή και μόνο προβλήματα μπορεί να δημιουργήσει στα πρώτα δήματα ελεύθερης ίδρυσης συνεταιρισμών, που μπορεί να χρειαστεί να συγκεντρώνουν και λιγότερα μέλη. Ο μικρός αριθμός ιδρυτικών μελών, επτά κατά το ν. 602) 14 (άρθρο 2 παρ. 1) δεν επηρέασε την ελεύθερη και εκούσια ενδυνάμωση των συνεταιρισμών υπό το καθεστώς του, και είναι και παγκόσμια καθιερωμένος (γαμοθεσίες Γαλλίας, Ελβετίας, ΗΠΑ, Καναδά, Βελγίου, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Πορτογαλίας, Σουηδίας, Γερμανίας, Αγγλίας, Ιταλίας, Κύπρου, Λουξεμβούργου, Βουλγαρίας, Γιουγκοσλαβίας κλπ.).

Η διάταξη αυτή επομένως, πρέπει να διαμορφωθεί κατά το πρότυπο του ν. 602) 14. Αντίθετα, η εμμονή στη δολιχοδρομία με τις μεγάλης έκτασης εξαιρέσεις δια μέσου των παραπάνω υπουργικών αποφάσεων, δείχνει πεισματική τήρηση διατάξεων εσφαλμένης νοστροπίας, αντί της θαρραλέας ρητής κατάργησής τους.

Γ) Άρθρα 8 παρ. 1-2 και 11 παρ. 4: Με τις διατάξεις αυτές γίνεται διάκριση των μελών των συνεταιρισμών σε τακτικά και ειδικά μέλη, με άνισα δικαιώματα (μη εκλογιμότητα των ειδικών μελών, υπολογισμός της απαρτίας με βάση τα τακτικά μέλη), αλλά ίσες υποχρεώσεις, μοναδική ρύθμιση στην παγκόσμια συνεταιριστική νομοθεσία και τελείως αντίθετη με τη Συνεταιριστική Αρχή της ισότητας.

Οι διατάξεις αυτές πρέπει να καταργηθούν, αφού έχουν δημιουργήσει αιτίες ερίδων και αντιδικήσεων, οδηγούν σε δικαστικούς αγώνες και διαλύουν τη συνεταιριστική ενότητα.

Από πουθενά, εξάλλου, δεν συνάγεται ότι τα ειδικά μέλη (δικασίτες αγρών, χωρίς αυτοπρόσωπη, επαγγελματική αγροτική απασχόληση) είναι ακατάλληλοι για να εκλεγούν συνεταιριστικοί άρχοντες. Ο Μιχόπουλος, ιδρυτής και πρόεδρος του ιστορικού συνεταιρισμού του Αλμιρού και πρωτοπόρος του συνεταιριστικού κινήματος, ήταν δάσκαλος.

Οι συνεταιρισμοί, όλο και περισσότεροι θα έχουν ανάγκη ιθυνόντων στα Δ.Σ. τους, όπου δεν μπορούν να αποκτήσουν διευθυντές με εξειδικευμένες γνώσεις (μάνατζερς). Στη Γερμανία τους δέχονται σαν μέλη τους, ειδικά για να τους εκλέξουν μετά στο Δ.Σ., ώστε να επωφεληθεί ο συνεταιρισμός των γνώσεών τους (*).

Αντίθετα, όσοι δευτερευόντως ασχολούνται με τη γεωργία και μπορούν, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρ. 8 παρ. 1 εδ. 6 του ν. 1541) 85, να εκλεγούν στα Δ.Σ. των συνεταιρισμών, είναι ίσως πιο επικίνδυνοι, αφού ζουν και ασκούν το παράλληλα επάγγελμά τους (π.χ. του εμπόρου) κοντά στους αγρότες και μπορούν έτσι ευκολότερα να τους επηρεάσουν ή να τους εκδιώξουν.

Μόνο με τον εθισμό των αγροτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και την ενίσχυση της μεταξύ τους αλληλεγγύης, μπορούν οι συνεταιρισμοί να μη γίνουν όργανα εκμετάλλευσης ισχυρών μελών του Δ.Σ., με χωρίς πραγματικό συνεταιριστικό ενδιαφέρον.

Εξ άλλου, την επιθυμητή ομοιογένεια των μελών των συνεταιρισμών πολύ περισσότερο αντιστρατεύονται άλλες διατάξεις του ν. 1541) 85, όπως περί οριστικής

αποδοχής υποψηφίου μέλους με απόφαση του Ειρηνοδικείου (βλ. παρακάτω), καθώς και η αναγκαστική συνεργασία συνεταιρίων, λόγω του μεγάλου αριθμού ιδρυτικών μελών, κατά τα παραπάνω εκτεθέντα, ή λόγω των αναγκαστικών συγχωνεύσεων σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις άρθρ. 63 επ. του νόμου, παρά οι διατάξεις αυτές περί τακτικών και ειδικών μελών, που πρέπει οπωσδήποτε να καταργηθούν.

Δ) Άρθρο 10 παρ. 3 εδ. γ: Η διάταξη αυτή επιτρέπει στο Ειρηνοδικείο να αποφασίζει για την αποδοχή ή μη υποψηφίου ως μέλους του συνεταιρισμού. Η απόφαση αυτή υπόκειται σε έφεση.

Αυτό όμως είναι κυριαρχικό δικαίωμα της γενικής συνέλευσης και όχι των δικαστηρίων, ώστε να διασφαλίζεται η ομοιογένεια και συνοχή μεταξύ των μελών. Η αναγκαστική αποδοχή ενός μέλους μη αποδεκτού από την πλειοψηφία των συνεταιρίων πλήττει καίρια την εκούσια συνεργασία των μελών, που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της επιτυχίας του συνεταιρισμού.

Εξ άλλου, ήδη νομολογιακά έχει γίνει δεκτό ότι επιβάλλεται η αποδοχή υποψηφίου σε περίπτωση κατάχρησης δικαιώματος ή μονοπωλιακής θέσης του συνεταιρισμού και αντίθετα η άρνηση αποδοχής του σε περίπτωση μη βιωσιμότητας του συνεταιρισμού, έχει δηλ. τοποθετηθεί το θέμα στη σωστή του βάση. Με τη διάταξη όμως του άρθρου 10 παρ. 4, επιτρέπεται το δικαστήριο να εξετάσει τη βιωσιμότητα του συνεταιρισμού ρητά μόνο προκειμένου περί δασικών ή αλιευτικών συνεταιρισμών!

Όμως, το δικαστήριο πρέπει να έχει δικαιοδοσία να εξετάσει τη βιωσιμότητα και όχι τη σκοπιμότητα της απόφασης της Γ.Σ. για αποδοχή ή μη του υποψηφίου. Και σε άλλες χώρες με παρόμοιες διατάξεις (π.χ. Ισπανία) η σχετική προσφυγή στα δικαστήρια ρυθμίζεται από το κοινό δίκαιο και δεν υπάρχουν τέτοιες ειδικές διατάξεις όπως αυτή του ν. 1541)85, που πρέπει, κατά τα παραπάνω, να τροποποιηθεί.

Ε) Άρθρο 16 παρ. 1-2: Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, κάθε συνεταιρικός δικαιούται να έχει μόνο μία μερίδα, που ανέρχεται σε 25.000 δρχ. τουλάχιστον.

Η αυτοχρηματοδότηση του συνεταιρισμού είναι βασική προϋπόθεση της πρόδου του. Η δυνατότητα απόκτησης περισσότερων μερίδων, στις οποίες θα αποδίδεται ένας περιορισμένος τόκος, ενισχύει την αυτοδυναμία του συνεταιρισμού, χωρίς να αδικεί τους συνεταιρικούς.

Οι φόβοι, ότι με τη δυνατότητα αυτή ευνοείται η συγκέντρωση πλούσιων συνεταιρίων αποδεικνύονται από τα πράγματα αδάσιμοι, αφού από έρευνες έχει αποδειχτεί, ότι οι διάφορες εισοδηματικές κατηγορίες αγροτών απαντώνται στους συνεταιρισμούς στις ίδιες αναλογίες που υπάρχουν στον όλο αγροτικό πληθυσμό, κάτω από τα προηγούμενα ελεύθερα νομικά καθεστώτα των ν. 602)14 και 921)79.

Πράγματι, σε μία έρευνα του ΕΚΚΕ⁽⁵⁾ το 1981 μεταξύ των μελών των συνεταιρισμών, 24% ήταν μικροί εισοδηματίες, 42% μικρομεσαίοι και 34% μεγάλοι, ενώ στον όλο αγροτικό πληθυσμό υπήρχαν οι ίδιες αναλογίες: 27% μικροί, 41% μικρομεσαίοι και 32% μεγάλοι. Το ίδιο δέ, τη μεγάλη αναλογία των Δ.Σ. (64%) των προέδρων, των αντιπροσώπων στην Ένωση (58%) και των Δ.Σ. Ενώσεων (51%) αποτελούσαν οι μικροί - μικρομεσαίοι παραγωγοί.

Ως προς το ύψος της μερίδας, αυτό πρέπει να καθορίζεται από το καταστατικό και όχι από το νόμο, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες των συνεταιριστών, αλλά και την πίστη τους στους στόχους και στις δυνατότητες του συνεταιρισμού και την κατανόηση της ανάγκης αυτοχρηματοδότησης.

ΣΤ) Άρθρο 28 παρ. 5-7: Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, οι εκλογές στους συνεταιρισμούς διεξάγονται με το σύστημα των συνδυασμών. Στη δ' και γ' κατανομή υπάρχει περίπτωση να εκλεγεί υποψήφιος συνδυασμού, που συγκέντρωσε όμως λιγότερες ψήφους από ανεξάρτητο υποψήφιο.

Είναι η πρώτη φορά που για τους συνεταιρισμούς, στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια, τα αποτελέσματα των αρχαιρεσιών οικονομικών οργανώσεων, που υποχρεωτικά διεξήχθησαν την ίδια περίοδο για όλους τους ομοιάθιμους συνεταιρισμούς, μετά από αναγκαστική τεκμήριση της θητείας των Δ.Σ. τους — για πρώτη φορά υπό δημοκρατικό καθεστώς — ανακοινώθηκαν και καταμετρήθηκαν κατά πολιτικά κόμματα!

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (Ι.Σ.Α.) είχαν τονίσει στην ΠΑΣΕΓΕΣ, με αφορμή το ν. 1257/82 που εισήγαγε αυτή τη ρύθμιση, ότι σε καμιά άλλη νομοθεσία, καταστατικό ή πρακτική εφαρμογή είναι γνωστή η ομαδοποίηση σε χωριστούς συνδυασμούς και μάλιστα από νομική υποχρέωση, ότι δεν επιβάλλονται πουθενά στον κόσμο ανταγωνιστικά ψηφοδέλτια στους συνεταιρισμούς και δεν είναι συνηθισμένο ν' αναπτύσσονται πολιτικές φατρίες σ' αυτούς, ακόμη κι εκεί που υπάρχουν πολιτικές διασυνδέσεις⁽⁹⁾.

Το όλο ζοφερό κλίμα κομματικοποίησης των συνεταιρισμών ήρθαν να συμπληρώσουν η με αριθ. 31583/85 εγκύκλιος του Υπ. Γεωργίας και η με αριθ. 8) 87 της ΠΑΣΕΓΕΣ, που ανέφεραν ότι διαφορεές των ψηφοδελτίων ως προς το σχήμα, μέγεθος και γραφή δεν δημιουργούν ακυρότητα! (Απλώς, βέβαια, πρόσφορο πεδίο νοθείας).

Τα αποτελέσματα ήρθαν και εξακολουθούν να γίνονται όλα και πιο οδυνηρά για τους συνεταιρισμούς. Ο κομματισμός στους συνεταιρισμούς γέννησε τους δύο μεγάλους δράκους που καταπνίγουν τους κόπους τόσων γενεών συνεταιριστών: τα χρέη και την αδρανοποίηση των συνεταιρισμών.

Δύο αριθμοί μπορούν να πουν πολλά: Πρακτικά Βουλής 21-1-1988: οφειλές Α.Σ.Ο. 270 δις δρχ. Πρακτικά Βουλής 8-11-1988: οφειλές Α.Σ.Ο. 340,3 δις δρχ. Αιτίες; Πρώτα το γεγονός ότι «επιπρόσθετα οι συνεταιριστικές οργανώσεις ανέλαβαν μεγάλης κλίμακας δραστηριότητες μετά το 1981, στα πλαίσια εφαρμογής της κοινωνικής» — και όχι μόνον — «πολιτικής, που πριν διεξάγονταν από το Δημόσιο» (από έγγραφο της ΑΤΕ προς το Υπ. Γεωργίας, Πρακτικά Βουλής 21-1-1988 σ. 2861). Τα κομματικά δεσμευμένα Δ.Σ. των συνεταιρισμών δεν μπόρεσαν ν' αντισταθούν στην ανάληψη αυτού του θάρους, που δεν ήταν δικό τους και που τους άφησε και χωρίς κάλυψη του Δημοσίου, για χρέη - απόρροια της κρατικής πολιτικής. Αλλά τα κομματικά δεσμευμένα Δ.Σ. είχαν και την κομματική συγκάλυψη για τις κάθε είδους αλόγιστες προσλήψεις, επενδύσεις, δαπάνες ή δραστηριότητες, αφού και η εποπτεία τους είχε απονήσει, όπως θα εξετάσουμε αμέσως παρακάτω.

Παράλληλα, ο κομματισμός δεν άφηγε περιθώρια εγκάρδιας συνεργασίας και οι καλύτερες προτάσεις θυσιάζονταν στο κομματικό παιχνίδι.

Με τη βοήθεια της αναταραχής και αβεβαιότητας, που έφεραν οι μεταβατικές διατάξεις του ν. 1541/85, η αδρανοποίηση των συνεταιρισμών ήταν πλέον δε-

δομένη. Ένα μικρό παράδειγμα, όπως το αναλύει στέλεχος της Επιτροπής ΕΟΚ στις Βρυξέλλες (1) : Η Ιρλανδία, με το 1/3 περίπου του πληθυσμού της Ελλάδας, το 1/6 περίπου του ενεργού αγροτικού πληθυσμού, το 1/2 περίπου της αξίας της γεωργικής παραγωγή και το 1/2 της έκτασης, εξασφάλισε για το 1986 το 87% των ελληνικών εισπράξεων από το τμήμα εγγυήσεων του FEOGA και το 75% από το τμήμα προσανατολισμού του FEOGA. Αλλά και καθημερινά, ο ελληνικός τύπος μας πληροφορεί για την απώλεια δυσκατομυριών κοινοτικών επιδοτήσεων, λόγω έλλειψης υποδομής, οργάνωσης, ενημέρωσης, συμπαραστάσεως προς τους αγρότες κυρίως, όπως φαίνεται, επειδή οι οργανωμένες ομάδες υπεράσπισης των συμφερόντων τους, δηλ. οι συνεταιρισμοί, που σύμφωνα με στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ και COGECA (2) διακινούσαν το 1986-87 το 60% των δημητριακών, 60% του γάλακτος, 55% του ελαιολάδου, 50% του οίνου και 50% βάμβακος της όλης εθνικής αγροτικής παραγωγής, ήταν απορροφημένοι και καταπτοημένοι από τις κοιμηματικές διαμάχες.

Ήδη όμως, από την πρώτη μέρα εφαρμογής του ν. 1541)85, η παραπάνω 31533)85 εγκύκλιος του Υπ. Γεωργίας παρέδλεψε τις ρητές διατάξεις του νόμου που κλήθηκε να ερμηνεύσει και εισηγείται τη δυνατότητα διεξαγωγής εκλογών και με ενιαίο ψηφοδέλτιο, ενώ απερίφραστα πλέον ο ν. 1667)87 για τους αστικούς συνεταιρισμούς (άρθρ. 5 παρ. 7 εδ. 6) επέτρεψε στο καταστατικό να ορίζει διεξαγωγή εκλογών με ενιαίο ψηφοδέλτιο, ακόμη και σε συνεταιρισμούς με περισσότερα από 100 μέλη.

Ακόμη, στο κατατεθέν σχέδιο νόμου για την αγροτική έρευνα υιοθετήθηκε αποκλεισμός του δικαιώματος εκλογής και εκλογιμότητας σε όσους δεν έχουν εγγραφεί 6 μήνες τουλάχιστον ενωρίτερα από την ημερομηνία διεξαγωγής των αρχαιρεσιών (άρθρ. 34 παρ. 2 σχ. ν.), ώστε να αποτραπεί το φαινόμενο που προκάλεσε το άρθρο 14 ν. 1257)82, που προέτρεψε την εγγραφή αδιάφορων ως προς το συνεταιρισμό μελών (μη ενεργών), με μόνα σκοπό τη συμμετοχή στις αρχαιρεσίες για λόγους κοιμηματικής υποστήριξης κάποιων υποψηφίων. Έκαστε δε ο αριθμός των μη ενεργών μελών διαρκώς μεγαλώνει: στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

	Ενεργά μέλη	Μη ενεργά μέλη	Σύνολο (3)
1975	544.035	56.620	600.655
1980	538.933	66.977	605.426
1983	627.225	117.820	745.045
1987	648.689	136.014	784.703

Η κατάργηση των διατάξεων αυτών επιβολής της κοιμηματικοποίησης των συνεταιρισμών είναι περισσότερο από κάθε άλλη φορά επιβεδλημένη.

Ζ) Ά ρ θ ρ ο 3 2: Η εποπτεία των συνεταιρισμών ανατίθεται σε Σώμα Ελεγκτών, που εποπτεύεται από τον Υπουργό Γεωργίας, ο οποίος διορίζει και το Δ.Σ. του, του οποίου την μειοψηφία μόνο των μελών προτείνει η ΠΑΣΕΓΕΣ.

Οι συνεταιρισμοί έχουν ανάγκη από επόπτες, αλλά και από συμβούλους. Η ακρήστευση του εξειδικευμένου προσωπικού του εποπτικού σώματος της ΑΤΕ και η αντικατάστασή του με ξένους προς τη συνεταιριστική κίνηση, μόνο προβλήματα μπορεί να δημιουργήσει.

Αντί της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 71 προτείνουμε, με διάταξη νό-

μου, τη μετάταξη των υπαλλήλων της Εποπτικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ, όσων δε-
βαίως θελήσουν, στο Σώμα Ελεγκτών, ή άλλως τη διατήρησή τους.

Η δημιουργία υπερόγκων χρεών, που προαναφέρθηκαν, από άλλοτε υγιείς
συνεταιριστικές οργανώσεις αποδεικνύει ότι η παραπάνω αποδυνάμωση της εξω-
τερικής εποπτείας σε συνδυασμό με την αποδυνάμωση της εσωτερικής εποπτείας,
ύστερα και από την κατάργηση απαγόρευσης συμμετοχής στενών συγγενών συγχρό-
νως στο ΔΣ και ΕΣ του συνεταιρισμού (άρθρ. 37 παρ. 2 ν. 602/14, άρθρ. 33 παρ. 2
ν. 921/79) μπορεί να αποδειχθεί ολέθρια για το συνεταιρισμό. Επομένως, η εποπτεία
των συνεταιρισμών πρέπει να αποκατασταθεί και να μην αποτελεί ανικαίμενο αμεί-
λητητων πειραματισμών.

Η) Ά ρ θ ρ α 4 7 π α ρ. 1, 6 3 π α ρ. 1, 2, 9: Με τις διατάξεις
αυτές κυρίως, αλλά και με τις υπόλοιπες των άρθρων 47, 51, 57, 63-69, οικοδο-
μείται η αναγκαστική πυραμιδωτή οργάνωση των Α.Σ.Ο., που συνάντησε την
έντονη αντίδραση των συνεταιριστών, όπως αποδεικνύουν οι δικαστικοί αγώνες
τους κατά της αναγκαστικής συνένωσής τους, που επιζητούν οι διατάξεις αυτές,
αλλά και οι συνεχείς παραστάσεις συμμόρφωσής τους προς αυτές (10 μέχρι τώρα,
ενώ νέες εξαγγέλλονται με το σχέδιο νόμου για την Αγροτική Έρευνα, άρθρ. 34
παρ. 7 επ.).

Ακόμη, σιγά σιγά γίνεται αντιληπτή από το νομοθέτη η ανεδαφικότητά τους
και εγκαταλείπεται το αναγκαστικό αυτό πυραμιδωτό σχήμα, όπως συνέβη με τις
Ενώσεις Α.Σ. που δεν επιβάλλεται πλέον να συγχωνευθούν όλες όσες έχουν την
περιφέρειά τους στον ίδιο Νομό (άρθρο 63 παρ. 2, όπως τροποπ. με το άρθρο 1
παρ. 9 ΠΥΣ 17/87). Και πώς να μην τροποποιηθεί η σχετική διάταξη, όταν υπό
το καθεστώς της μόνο 6 Ενώσεις τελικά συγχωνεύθηκαν, αναγκαστικά ίσως κ: αυ-
τές. (3)

Όσον αφορά τις Κεντρικές Κλαδικές Συνεταιριστικές Ενώσεις, οι 9 από τις
15 δημιουργήθηκαν στα 4 χρόνια από την ψήφιση του ν. 1541)85, οι περισσότε-
ρες μετά από μετατροπή του καταστατικού, ήδη εν λειτουργία, Κεντρικών Ενώ-
σεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (Ελαιουργική, Κτηνοτροφική, ΣΚΟΠ, ΚΕΟ-
ΣΟΕ), όπως τουλάχιστον ανακοινώνει η ΠΑΣΕΓΕΣ (9).

Ακόμη παραμένεται η προθεσμία συμμόρφωσης των Κοινοπραξιών Γ.Σ. στις
μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 66 ν. 1541)85, για τρίτη φορά, με το άρθρο
34 παρ. 18 του σχεδ. νόμου για την Αγροτική Έρευνα, ενώ με το ίδιο άρθρο παρ.
12 δεν διαλύεται ο ΑΣΟ και δεν συγχωνεύεται η ΚΣΟΣ με την Κεντρική Ένω-
ση Γεωργικών Συνεταιρισμών Κορινθιακής Σταφίδας.

Όμως, οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκο-
λίες, αφού όσοι δεν συγχωνεύονται, τιμωρούνται με την πρωτοφανή στα συνεται-
ριστικά χρονικά διάταξη απαγόρευσης συμμετοχής στις αρχαιρείτες της Ένω-
σής τους (άρθρο 63 παρ. 9). Παρ' όλ' αυτά, όπως προκύπτει από τη σύγκριση
του αριθμού ελεύθερων συνεταιρισμών 1985 και 1987, 7.663 και 7.015 αντίστοι-
χα, επειδή η ίδρυση νέων συνεταιρισμών καθίσταται μάλλον αδύνατη με το κα-
θεστώς του ν. 1541)85, πρέπει μάλλον να συναγομμε ότι η διαφορά των 648
συνεταιρισμών μεταξύ των ετών 1985 και 1987 αφορά κυρίως συνεταιρισμούς που
συγχωνεύθηκαν ή διαλύθηκαν υπό το κράτος των παραπάνω αναγκαστικών διατά-
ξεων, δηλ. 324 κατά μ.ο. κατά χρόνο. Υπό το προηγούμενο, χωρίς αναγκαστικές
διατάξεις νομικό καθεστώς, οι εκατίσιες συγχωνεύσεις κυμαίνονταν τα τελευταία 15
χρόνια από 4 (1980) έως 30 (1976) το χρόνο, ενώ συνολικά οι διαλύσεις συνει-
ταιρισμών, εκούσιες και αναγκαστικές, από 149 (1975) συνεχώς φθίνουσες μέχρι

21 (1983). Αντίστοιχα, οι ιδρύσεις συνεταιρισμών κυμαίνονταν κατ' αυτό το διάστημα από 33 (1974) μέχρι 409 (1983). ⁽³⁾

Παρόλο που η αρμόδια υπηρεσία της ΑΤΕ αδυνατεί να δώσει στοιχεία για την ίδρυση και διάλυση συνεταιρισμών από το 1985 και μετά λόγω αλλαγής της σχετικής διαδικασίας και της τήρησης του μητρώου των ΑΣΟ ⁽³⁾, μπορούμε εν τούτοις από τα παραπάνω να συνάγουμε την τεράστια διαφορά αριθμού συγχωνεύσεων συνεταιρισμών κάτω από ελεύθερο και κάτω από αναγκαστικό καθεστώς. Οι αφύσικες αυτές συγχωνεύσεις δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι εξυπηρετούν την αμαλή εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος.

Και να ληφθεί υπόψη ότι στοιχεία φέρουν 1.738 συνεταιρισμούς ως έχοντες υποχρέωση να συγχωνευθούν ⁽¹⁰⁾. Δηλ. ακόμη και με την παραπάνω επαχθή, αντισυνεταιριστική και αντισυναγματική κύρωση μη συμμετοχής στις αρχαιρεσίες της Ένωσής τους, μόνο ένα 30% συμμορφώθηκε. Η αντικατάσταση των αναγκαστικών ρυθμίσεων με ενδοτικές είναι οπωσδήποτε αναγκαία.

Για όσους ακόμη υποστηρίζουν, ότι οι αναγκαστικές συγχωνεύσεις θα φέρουν την ενδυνάμωση και ενεργόποίηση των συνεταιρισμών, ας αναφέρουμε ότι ο μέσος όρος μελών των ΑΣΟ των χωρών της ΕΟΚ, με ελεύθερο καθεστώς είναι 320 μέλη περίπου.

Το μικρό μπορεί να είναι και όμορφο, το ελεύθερο οπωσδήποτε.

Υποσημειώσεις:

- (1) L. VALKO, INT. COOP. TRAINING JOURNAL τ. 1/1965 σ. 6 επ.
- (2) Σύμφωνα με τα στοιχεία του Δ.Γ.Ε., 1974 COMPL. 2 CHRONOLOGIE, μόνο 3 χώρες, Μάρκο, Ν. Υβρίδες, Λουξεμβούργο, προτίμησαν μόνο ειδικούς νόμους για τις διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών, ενώ 44 δέχθηκαν παράλληλα ύπαρξη γενικών και ειδικών νόμων για τους συνεταιρισμούς.
- (3) Σύμφωνα με στοιχεία των αντίστοιχων ετησίων εκθέσεων της ΑΤΕ.
- (4) H.H. MUNKNER, TEN LECTURES ON COOPERATIVE LAW, 1982 σ. 85.
- (5) ΕΚΚΕ, Το αγροτικό συνεταιριστικό πρόβλημα της Χώρας, 1981, σ. 188, 234.
- (6) Βλ. τεύχος μας 7 σελ. 124 επ. 139 επ.
- (7) Αγγ. Ζαχαρόπουλος, περιοδ. «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ» 9.2.89.
- (8) Φυλλάδιο της COGESA, Σεπτ. 1988.
- (9) ΠΑΣΕΓΕΣ, Πεπραγμένα Δ.Σ., 1988 σελ. 16 επ.
- (10) Δ. Σταμπόγλης, Εφημ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 19.2.89.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιστορική αναστήλωση — παρουσίαση μέσα στην καθημερινή πραγματικότητα και ανθολογία από τα βασικά - χαρακτηριστικά κείμενα. Από τη Μικρασιατική καταστροφή μέχρι την ίδρυση της ΠΑΣΕΓΕΣ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ (1923 — 1934/5)

Υπάρχουν λίγα αντίτυπα του Α' τόμου. Για παραγγελίες (άνω των 5 αντιτύπων) με αντικαταβολή, γράψατε Αρ. Κλήμην, Ασκληπιού 37
Γλυφάδα - 16675

Τιμή τόμου δρχ. 1.500 - Τηλ. 96 27 498

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ Σοφοκλέους 41 — τηλ. 32.53.511

«ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ» ΚΟΝΣΟΥΜ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Π.Ε. ΑΘΗΝΑΣ

Διεύθυνση: ΚΕΚΡΟΠΟΣ 102 - ΤΖΙΤΖΙΦΙΕΣ - ΤΗΛ. 94 12 836

7 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ SUPER MARKETS

- 1) Κυψέλης 97-Κυψέλη. 2) Αχαρνών 110. 3) Πούλιου Λαμίας-Αμπελόκηποι.
4) Λασκαρίδου 112 - Καλλιθέα. 5) Γρεβενών 32 - Νίκαια.
6) Κέκροπος 102 - Τζιτζιφιές. 7) Αρτάκης 34 - Ν. Σμύρνη.

Στην Τακτική Γενική Συνέλευση των μελών του Συνεταιρισμού της 7 Δεκεμβρίου 1988 και ύστερα από εμπειριστατωμένες εισηγήσεις και διευκρινίσεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου κ. ΘΑΝ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ και του Γενικού Διευθυντή κ. ΙΩΣ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ, εγκρίθηκε παμψηφεί ο παρακάτω Προϋπολογισμός Εσόδων-Εξόδων 1989:

Αποτελεί αρχή και παράδοση για τη Διοίκηση του Συνεταιρισμού η έγκαιρη σύνταξη και υποβολή για έγκριση από τη Γενική Συνέλευση των μελών του προϋπολογισμού-προγραμματισμού, πράγμα που επιβεβαιώνει την καλή και ορθολογική οργάνωση και λειτουργία του ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ, που συμβάλλει αποφασιστικά στην προοδευτική ανάπτυξη και προαγωγή των εργασιών του.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ - ΕΞΟΔΩΝ 1989

Α' Έσοδα (καθαρά):

Από πωλήσεις λιανικές - χονδρικές και διάφορα έσοδα Δρχ. 202.450.000

Β' Έξοδα:

1. Αναλώσιμα υλικά και συσκευασία δρχ.	13.200.000
2. Φωτισμός, θέρμανση, καθαριότητα, διαφημ.	17.740.000
3. Ενοίκια καταστημάτων - γραφείων	14.400.000
4. Αποδοχές προσωπικού	118.000.000
5. Χρηματοοικονομικά έξοδα	9.000.000
6. Επισκευές - συντήρηση ακινήτων	5.000.000
7. Φόροι και τέλη	1.150.000
8. Διάφορα έξοδα διαχείρισης	8.320.000
9. Εκπτώσεις επί αγορών μελών	3.000.000
10. Αποσβέσεις	4.300.000
11. Εισφορά υπέρ Ενώσεως Συνεταιρισμών	3.150.000

Σύνολο εξόδων

197.260.000

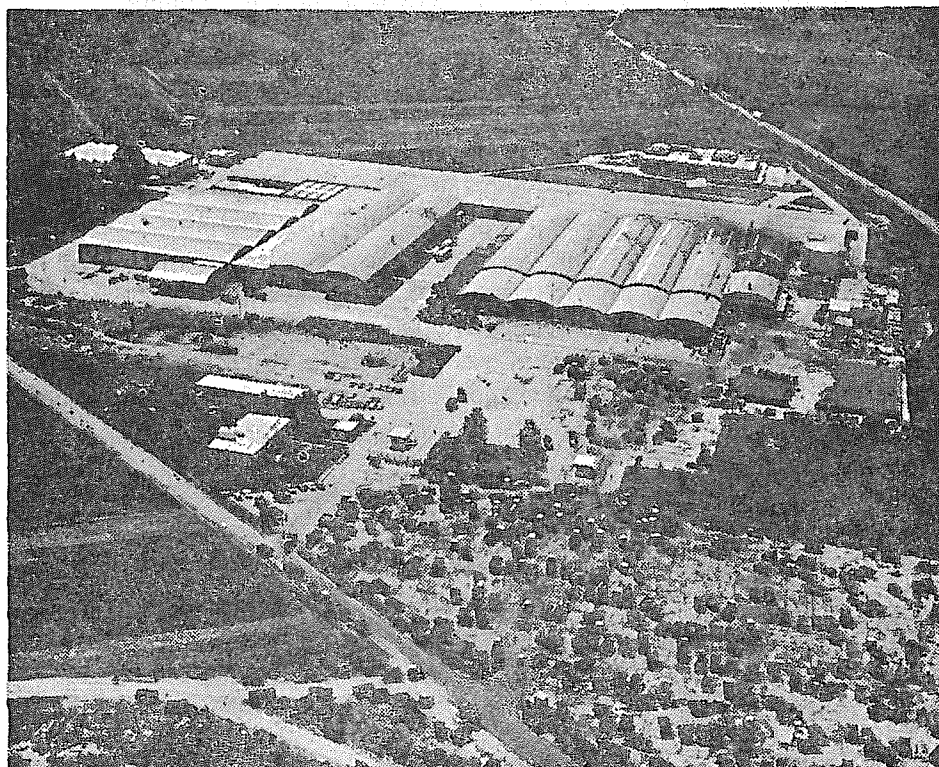
Καθαρά κέρδη χρήσεως

5.190.000

ΣΕΒΑ Θ ΑΒΕ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ξάνθη: Καραολή 79 — Αθήνα Λ. Ριανκούρ 64)

- ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ το εισόδημα των αγροτών.
- ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙ ποιότητα στον καταναλωτή.
- ΔΙΝΕΙ εργασία στους ανθρώπους της ακριτικής περιοχής.
- ΒΟΗΘΑ την εθνική οικονομία.
- ΣΤΗΡΙΖΕΙ τη συνεταιριστική ανάπτυξη.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (*)

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΥΣΤΑΠΑΣΙΔΗ (Λέκτορα Α.Π.Θ.)

1. Εισαγωγή

Η σημασία των γεωργικών συνεταιρισμών για την Ελλάδα φαίνεται πως είναι μεγάλη, μιά και οι συνεταιρισμοί έχουν σαν μέλη πάνω από το 70% του αγροτικού πληθυσμού που απασχολεί το 28% του πληθυσμού. Συστηματική όμως μέτρηση της συμβολής των συνεταιρισμών στη συνολική διακίνηση των αγροτικών προϊόντων δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα. Στην εργασία αυτή επιχειρείται να εκτιμηθεί η συμμετοχή των συνεταιριστικών οργανώσεων (συνεταιρισμών και συνεταιριστικών εταιρειών) με μια κατά το δυνατόν αντικειμενική μέτρηση που στηρίζεται στο ποσοστό της αξίας πωλήσεων αγροτικών προϊόντων από τους συνεταιρισμούς προς την συνολική αξία αγροτικής παραγωγής στη διάρκεια μιας μακράς περιόδου (1971 - 85). Εφαρμογή απλών οικονομετρικών εξισώσεων δίνει μεγαλύτερη πιστότητα στα αποτελέσματα, ενώ παράλληλα ερευνώνται τυχόν επιδράσεις ορισμένων αλλαγών σχετικών με την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

2. Η Διακίνηση των Αγροτικών Προϊόντων από τους Συνεταιρισμούς

ι) Μέτρηση

Για να εκτιμηθεί η συμβολή των συνεταιριστικών οργανώσεων γενικά στην εμπορία των αγροτικών προϊόντων θα πρέπει να μετρηθεί η ποσοστιαία συμμετοχή τους στη συνολική αξία των πωλήσεων αγροτικών προϊόντων που πραγματοποιούνται κατ' έτος σ' όλη τη χώρα. Ωστόσο όμως στοιχεία για το σύνολο των πωλήσεων αγροτικών προϊόντων δεν υπάρχουν. Στη μοναδική έρευνα όπου γίνεται συγκεντρωτική εκτίμηση για τη συμμετοχή των ΑΣΟ (ΕΚΚΕ, 1981) στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων η μέτρηση στηρίζεται στο ποσοστό της ποσότητας προϊόντων που συγκεντρώνουν οι συνεταιρισμοί σε σχέση με τη συνολική ποσότητα αγροτικής παραγωγής. Αναντίρρητα η παραπάνω εκτίμηση είναι χρήσιμη ίσως όμως από οικονομική άποψη έχει μεγαλύτερη σημασία η αξία και όχι η ποσότητα που διακινείται.

Στοιχεία για τις ετήσιες πωλήσεις αγροτικών προϊόντων από τις ΑΣΟ δίνονται από την ΑΤΕ. Βέβαια η παραπάνω αξία περιλαμβάνει και την αξία αποσύρσεως, αλλά η τελευταία αποτελεί μικρό μόνο ποσοστό (π.χ. το 1985 δεν ξεπερνά το 1,9% των συνεταιριστικών πωλήσεων). Η αξία της συνολικής αγροτικής παραγωγής κατ' έτος δίνεται από το Υπουργείο Γεωργίας. Η αξία αυτή περιλαμβάνει και την αυτοκατανάλωση. Για την τελευταία δεν υπάρχουν στοιχεία, αλλά θεωρείται ότι αποτελεί μικρό ποσοστό της συνολικής αξίας αγροτικής παραγωγής. Κάτω λοιπόν από αυτές τις προϋποθέσεις μπορούμε να εκτιμήσουμε τη συμβολή των ΑΣΟ στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων με βάση την ετήσια συμμετοχή των

(*) Η εργασία αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας με θέμα την ανάπτυξη των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών και χρηματοδοτείται από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας προς την οποία εκφράζονται θερμές ευχαριστίες για την παραπάνω υποστήριξη. Επίσης εκφράζονται ειδικές ευχαριστίες στην ΑΤΕ και ιδιαίτερα στη Διεύθυνση Συνεταιρισμών για την πρόθυμη συνεργασία της στην εργασία αυτή. Φυσικά για κάθε γνώμη που εκφράζεται στο άρθρο απόλυτα υπεύθυνος είναι μόνο ο συγγραφέας.

ταιριστικών Κινήματων. Πραγματοποιήσαμε επισκέψεις στη Σοβιετική Ένωση, στην Τσεχοσλοβακία, στη Ρουμανία, την Ουγγαρία και την Τουρκία. Εκτιμήθηκε ακόμη ότι σε αυτές τις επαφές την Αντιπροσωπεία της ΠΑΣΕΓΕΣ πρέπει να συνοδεύουν και εκπρόσωποι Τριτοβάθμιων Συνεταιριστικών Οργανώσεων, που έχουν τα προϊόντα και το οικονομικό ενδιαφέρον, ώστε οι συναντήσεις αυτές να μην μείνουν μόνο σε διακηρύξεις και πρωτόκολλα συνεργασίας, αλλά να υπάρχει και πρακτικό αποτέλεσμα. Απόρροια αυτής της Πολιτικής ήταν να συμβάλλει η ΠΑΣΕΓΕΣ στην επίτευξη συμφωνίας για τη δημιουργία μικτής επιχείρησης μεταξύ ΣΠΕΚΑ και της ΤΡΑΚΤΟΡΕΞΠΟΡΤ για την κατασκευή Γεωργικών μηχανημάτων στην Ελλάδα, για κάλυψη των αναγκών της ευρύτερης μεσογειακής περιοχής. Ακόμη να πετύχουμε συμφωνία με τη Ρουμανία να προμηθευτεί ελιές από την ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ και τις άλλες Συνεταιριστικές Οργανώσεις, με αντίστοιχη εισαγωγή από τη ΣΠΕΚΑ χαρτιού για τις ανάγκες του εργοστασίου της ΑΓΡΟΠΑΚ.

Οι συνεργασίες αυτής της μορφής, που πραγματοποιεί το Συνεταιριστικό Κίνημα, επιβάλλεται να ενισχύονται από την πλευρά της Πολιτείας, γιατί έτσι παρέχεται η δυνατότητα να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό τις πρωτοβουλίες του για την ανάπτυξη Εμπορικών Συναλλαγών, με διάφορες χώρες, σε υγιείς βάσεις.

Πραγματοποιήσαμε ακόμα, σειρά συσκέψεων στα Γραφεία της ΠΑΣΕΓΕΣ με αντιπροσωπεία του Εμπορικού Τμήματος της Σοβιετικής Πρεσβείας με επικεφαλής τον Εμπορικό Ακόλουθο κ. Απράμωφ. Σκοπός των συσκέψεων ήταν να βοηθήσει η ΠΑΣΕΓΕΣ να πραγματοποιηθεί διακρατική συμφωνία ύψους 40 εκατ. δολλαρίων για την αγορά μηχανημάτων, για τις ανάγκες του Υπουργείου Γεωργίας με αντίστοιχη εξαγωγή γεωργικών προϊόντων. Υπήρξε, κατ' αρχήν, συμφωνία με τους Σοβιετικούς οι ανταλλαγές να γίνουν μέσω ΣΠΕΚΑ και αυτό για το λόγο ότι η ΣΠΕΚΑ διαθέτει την απαραίτητη υποδομή για τον έλεγχο των μηχανημάτων και απαραίτητο σέρβις κατά τη λειτουργία τους.

Παράλληλα θα μπορούσε η ΣΠΕΚΑ σε συνεργασία με τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις να εξάγει όλα τα αγροτικά προϊόντα, που θα έμπαιναν στη λίστα για εξαγωγή. Και ενώ δόθηκε συγκατάθεση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για τη διακρατική συμφωνία και το Υπουργείο Εμπορίου αναλάμβανε να ρυθμίσει τα αντισταθμιστικά και περιμέναμε μια εξέλιξη στην όλη υπόθεση, που θα έδινε στο Συνεταιριστικό Κίνημα τη δυνατότητα να ωφεληθεί από τη διακρατική αυτή συμφωνία, πληροφορηθήκαμε ότι το Υπουργείο Γεωργίας αποφάσισε σε πρώτη φάση να παραλάβει μηχανήματα αξίας 2,5 δισ. περίπου, αλλά την όλη διαδικασία θα την αναλάβει η Αγροτική Εξαγωγική Α. Ε. Υπάρχει πολιτική ευθύνη στο θέμα αυτό.

Δεν μπορεί και δεν επιτρέπεται να δίνονται προνόμια σε κάποιους φορείς, που δημιουργούνται και παρεμβαίνουν ανασταλτικά στην πορεία ανάπτυξης του Συνεταιριστικού Κινήματος.

Ποιά είναι η Αγροτική Εξαγωγική Α.Ε.; Δεν είναι τίποτε άλλο από την τέως ΑΓΡΕΞ. Έτσι, η Πολιτεία αντί να δίνει δυνατότητες στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις για να μπορέσουν να αναπτυχθούν και με την παρέμβασή τους να εξυγιάνουν την αγορά, ενισχύει φορείς έξω από αυτό, που θα λειτουργήσουν μέσα στο γνωστό πλέγμα ενός δοκιμασμένου σαθρού εμπορικού συστήματος, το οποίο αναπόφευκτα θα τους οδηγήσει σε πλήρη αποτυχία και χρεωκοπία και ως εκ τούτου διεθνή δυσφήμιση της χώρας μας. Πρόσφατο ενδεικτικό παράδειγμα η ΑΓΡΕΞ....

Προτού κλείσουμε το Κεφάλαιο αυτό των Διεθνών Επαφών και Επισκέψεων, πρέπει να πούμε ότι με πρωτοβουλία της Ένωσης Καταναλωτικών Συνεταιρισμών

Ελλάδας πραγματοποιήθηκε στα Γραφεία της ΠΑΣΕΓΕΣ συνάντηση του Προεδρείου της ΠΑΣΕΓΕΣ με το Προεδρείο των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών της Σουηδίας. Από τη συνάντηση αυτή φάνηκε ότι υπάρχουν τεράστια περιθώρια για συνεργασία σε όλα τα επίπεδα μεταξύ των δύο Κινημάτων.

Έτσι, γίνεται αντιληπτό το θετικό αποτέλεσμα, που θα προκύψει απ' την προώθηση των αγροτικών μας προϊόντων, στο εκτεταμένο δίκτυο των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Σουηδίας, οι οποίες, σε διεθνές επίπεδο, διαθέτουν την καλύτερη και πληρέστερη οργάνωση, λειτουργία και δραστηριότητα.

Τέλος, η ΠΑΣΕΓΕΣ έλαβε μέρος στο 21ο Καπνικό Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Καπνοπαραγωγών UNITAB στην Καρλσρούη της Δυτ. Γερμανίας, στην 38η Γενική Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Γεωργίας στο Γκράτς της Αυστρίας, στην 11η Γενική Συνέλευση της Εθνικής Ομοσπονδίας Καπνοπαραγωγών Ισπανίας και στο 29ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (Δ.Σ.Ε.) στη Στοκχόλμη Σουηδίας....

Κατά το 29ο Συνέδριο στη Στοκχόλμη της Σουηδίας υπογραμμίστηκαν οι θεμελιώδεις αξίες του Συνεργατισμού και η συνεταιριστική βοήθεια για την ανάπτυξη. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ κ. Περέζ Ντε Γκουεγιάρ, που τίμησε το Συνέδριο, κήρυξε την έναρξη των εργασιών, υπογράμμισε τη μεγάλη αξία του θεσμού, υπεστήριξε την ενδοσυνεταιριστική συνεργασία και υποσχέθηκε την προσωπική του συμβολή, στην πρόταση της Δ.Σ.Ε., να ζητήσει απ' τον ΟΗΕ να υιοθετήσει το 1995 σαν διεθνές έτος των Συνεταιρισμών....

6. Συσκέψεις για προϊόν

..... Τα συμπεράσματα των συσκέψεων και τα σχετικά ψηφίσματα υποβάλλονται αρμοδίως και υπάρχουν οι ανάλογες ανακοινώσεις στον Τύπο. Υπάρχουν πολλές φορές προβλήματα για άμεση λύση. Στις σχετικές κινητοποιήσεις, που πραγματοποιούσαν οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις η ΠΑΣΕΓΕΣ συμμετείχε και δεν ήταν λίγες οι φορές, που κατήγγειλε την Πολιτική Ηγεσία για αδιαφορία και τα Όργανα της τάξης για παράνομη συμπεριφορά απέναντι στους διαμαρτυρούμενους αγρότες....

7. Φερέας Διεθνούς Εμπορίου

..... Η κατάργηση του Ενιαίου Φορέα Εξαγωγών (Ε.Φ.Ε.), μέσω του οποίου η Κυβέρνηση στήριξε τιμές στον παραγωγό με κάλυψη των ανοιγμάτων, που είχε ο εξαγωγέας Συνεταιρισμός ή ιδιώτης από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και η αντικατάσταση του συστήματος αυτού από μια νέα πολιτική, που συνίσταται στο να επιδοτεί το εισαγόμενο συνάλλαγμα, δημιούργησε προβλήματα στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, αλλά και στους ίδιους τους αγρότες μια και δεν υπήρχε πλέον γι' αυτούς η εγγυημένη τιμή του προϊόντος με τη στήριξη του Κράτους.

Η αλλαγή αυτή της πολιτικής βρήκε το Συνεταιριστικό Κίνημα ανέτοιμο να αναλάβει την ευθύνη για την εξαγωγή των αγροτικών προϊόντων μια και εστρεφότο της απαραίτητης υποδομής αλλά και της Οργάνωσης που απαιτείται για μια τέτοια πρωτοβουλία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΑΣΕΓΕΣ εκτιμώντας τις ανάγκες, που έχει να αντιμετωπίσει το Συνεταιριστικό Κίνημα στο πρόβλημα των εξαγωγών και στην προσπάθειά του να υλοποιήσει έναν από τους στόχους, που είχε βάλει στην περσινή Γενική Συνέλευση, αποφάσισε τη δημιουργία Φορέα Διεθνούς Εμπορίου. Δημιουργείται σε πρώτη φάση στα πλαίσια της ΠΑΣΕΓΕΣ μια εξειδικευμένη υπηρεσία, που θα παρέχει υποστήριξη στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις που κά-

νουν εξαγωγές. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν τρία γραφεία στο εξωτερικό (Μόναχο, Βρυξέλλες, Λονδίνο) μέσα από τα οποία θα παρέχεται η απαραίτητη πληροφόρηση για τις συνθήκες της αγοράς.

Η εμπειρία που θα αποκτηθεί με τη λειτουργία αυτής της υπηρεσίας, θα δείξει την ανάγκη για να μετατραπεί σε Ενιαίο Φορέα Εξαγωγών. Μόνο τότε θα μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι υλοποιήσαμε έναν από τους βασικούς μας στόχους σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές των αγροτικών μας προϊόντων.

8. Χρηματοδότηση Α.Σ.Ο.

..... Η Διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ έχει κατ' επανάληψη πάρει θέση πάνω στο θέμα της χρηματοδότησης της Γεωργίας. Διατυπώσαμε τη θέση μας και στο ΕΣΑΠ και υποστηρίξαμε ότι υπάρχει δυσμενής μεταχείριση των Α.Σ.Ο. έναντι των ιδιωτών σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση.

Ενώ οι ιδιώτες μπορούν ν' απευθυνθούν σε πολλές Τράπεζες για να πετύχουν χρηματοδότηση, οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις έχουν μόνο μια επιλογή, την Α.Τ.Ε. και οι όποιοι περιορισμοί από την Τράπεζα Ελλάδας ενταγμένοι στα πλαίσια της εισοδηματικής πολιτικής εφαρμόζονται μόνον από τις Α.Σ.Ο. με αποτέλεσμα να πλήττεται ο τομέας της Γεωργίας.....

Άλλο κλασσικό παράδειγμα οι δίγραμμες επιταγές, για τις οποίες μιλήσαμε και στην περσινή Γενική Συνέλευση.

Για τους παραπάνω λόγους και για πολλούς άλλους, που μπορεί να αναφέρει κανείς, θεωρήσαμε και θεωρούμε απαράδεκτο να μπαίνουν περιορισμοί χρηματοδότησης σε ένα κατ' εξοχήν παραγωγικό τομέα, όπως είναι ο τομέας της Γεωργίας και ζητήσαμε και ζητάμε να εξυγιανθεί η αγορά, να παταχθεί η παραοικονομία και να διασφαλιστούν ίσοι κανόνες ανταγωνισμού για όλους.....

Σήμερα όλοι έχουν κατανοήσει τους λόγους, που έγιναν αιτία να δημιουργηθούν τα χρέη και όλος ο Πολιτικός Κόσμος δέχεται ότι ο Κοινωνικός ρόλος που ανέθεσε το Κράτος στους Συνεταιρισμούς μετά την ένταξή μας στην ΕΟΚ το 1981 έχει κάποιο κόστος. Αυτό το κόστος πρέπει να το αναλάβει η Πολιτεία.....

9. Συνεταιριστική Εκπαίδευση

..... Είναι πλέον συνείδηση όσων εργάζονται στην ΠΑΣΕΓΕΣ και πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλα τα επίπεδα του Συνεταιριστικού Κινήματος (Σ.Κ.) ότι η σωστή συνεταιριστική εκπαίδευση είναι το θάητρο, στο οποίο θα στηριχθούν οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.) για να πετύχουν τους οικονομικούς, κοινωνικούς κλπ. στόχους και επιδιώξεις τους.

Μόνο με καλά καταρτισμένα αιρετά και υπαλληλικά συνεταιριστικά στελέχη θα μπορούμε οι Α.Σ.Ο. να λειτουργήσουν αποδοτικότερα και να ωφελήσουν τους αγρότες - μέλη τους, αλλά και την Ελληνική Κοινωνία. Ενώ παράλληλα θα μπορέσουν με την εκπαίδευση ν' αποκτήσουν νέα εφόδια για να γίνουν ανταγωνιστικοί φορείς στα πλαίσια της νέας Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς.

Έχοντας υπόψη της όλα αυτά η Διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ σε δημιουργική συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση, την Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης και τη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης:

- Θέσπισε τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης (βασική, μέση, ανώτερη).
- Καθόρισε τρεις κατηγορίες κέντρων συνεταιριστικής εκπαίδευσης (τοπικό, περιφερειακό, πανελλαδικό).
- Διεύρυνε τον κύκλο γνωστικών αντικειμένων που παρέχει στους εκπαιδευόμενους (με νέα μαθήματα):

- Περιέλαβε στο εκπαιδευτικό της προσωπικό, στελεχιακό δυναμικό από το διδακτικό χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ως έκτακτους συνεργάτες, και αξιοποίησε στελέχη του συνεταιριστικού χώρου, που έχουν μεταπτυχιακές σπουδές (Διδακτορικά και Πτυχία Μάστερ) αλλά και προπαντός γνώση και εμπειρία του χώρου.
- Διεύρυνε τον κύκλο αποδεκτών αυτών των εκπαιδύσεων (αιρετοί, στελέχη - μέλη, υπάλληλοι κλπ.) του συνεταιριστικού χώρου.

Για να έχουν όμως όλες αυτές οι ενέργειες αποτέλεσμα χρειάζονται να κατανοήσουν την προσπάθεια αυτή δύο παράγοντες.

Πρώτον και κύριο αυτοί στους οποίους απευθύνεται η εκπαιδευτική προσπάθεια. Και δυστυχώς εδώ πρέπει να το ομολογήσουμε ότι οι εργαζόμενοι στο συνεταιριστικό χώρο δεν δείχνουν την αναγκαία και απαραίτητη αντανάκλαστική ευαισθησία. Στις επανειλημμένες προκλήσεις και προσκλήσεις της ΠΑΣΕΓΕΣ, δια της Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης και της Συνεταιριστικής Σχολής Θεσσαλονίκης, προς το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα για συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται θρίσκουμε μηδαμινή αν όχι ανύπαρκτη ανταπόκριση. Όσο όμως δεν συνειδητοποιούν οι συνεταιριστές την ανάγκη εκπαίδευσης και απόκτησης νέων γνώσεων τόσο η διαφορά της ψαλίδας θα μεγαλώνει σε βάρος του Συνεταιριστικού Κινήματος, σε βάρος των Οικονομικών Συμφερόντων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, σε βάρος των μελών τους, σε βάρος της Ελληνικής Οικονομίας και όλων μας.

Ο άλλος παράγοντας είναι το Κράτος. Ο Ν. 1541)85 προσδιορίζει επακριβώς τις ευθύνες της συμμετοχής του Υπουργείου Γεωργίας στην εκπαιδευτική προσπάθεια της ΠΑΣΕΓΕΣ. Όταν όμως η χρηματοδότηση είναι ανεπαρκής, τότε ούτε προγράμματα μπορούν να υλοποιηθούν, ούτε εκπαίδευση να παρασχεθεί. Ενώ παράλληλα έχουμε και απώλεια των αντίστοιχων ποσοστών χρημάτων, που θα παίρναμε από τον Κοινοτικό χώρο (ΕΚΤ - ΜΟΠ κλπ.).....

10. Προστασία Εισοδήματος των Αγρωών

..... Η ΕΟΚ εφαρμόζει μια πολιτική, που περιορίζει την παραγωγή, τις δαπάνες διαχείρισης, τα πλεονάσματα και αγνοεί την πλευρά της ζήτησης, την κατανάλωση. Τις ανάγκες της μπορεί να τις καλύπτει μέσω της συμφωνίας της GATT, αδιαφορώντας για τις αρχές της Κοινοτικής προτίμησης.

Βέβαια για τη χώρα μας οι συνθήκες είναι χειρότερες, λόγω της ύπαρξης της μεγάλης διαφοράς μεταξύ της πράσινης δραχμής και της χρηματιστηριακής, που έχει σαν αποτέλεσμα να διαμορφώνονται τιμές στον Έλληνα παραγωγό μικρότερες και με τις πρόσθετες επιπτώσεις, που έχει ο τομέας από την ύπαρξη των αρνητικών ΝΕΠ, όπως:

- 37,5% για το βοδινό κρέας και τα γαλακτοκομικά προϊόντα
- 21,6% για τα δημητριακά και τη ζάχαρη
- 18,1% για το κρασί, τα αυγά και τα πουλερικά
- 11,7% για το λάδι.

Χρειάζεται μια άλλη πολιτική από την ΕΟΚ, που να εξασφαλίζει συνθήκες παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων, που να εγγυώνται στον αγρότη σίγουρο και ικανοποιητικό εισόδημα.

Προς την κατεύθυνση αυτή η Κυβέρνηση πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της και να περιορίσει τις αρνητικές συνέπειες συμπληρώνοντας το εισόδημα των αγρωών από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

11. Προγραμματισμός Καλλιεργειών και Ορίζοντες 1992

Ένα άλλο σημαντικό θέμα αποτελεί ο προγραμματισμός καλλιεργειών σε εθνικό επίπεδο. Το σημερινό σύστημα όπου κάθε αγρότης καλλιεργεί ό,τι επιθυμεί χωρίς αυτό να εντάσσεται σε ένα Εθνικό Πρόγραμμα Καλλιεργειών, έχει συνήθως καταστροφικές συνέπειες για τον ίδιο τον αγρότη.

Η αναδιοργάνωση των καλλιεργειών και η προώθηση προγραμμάτων για δυναμικές καλλιέργειες πρέπει να εντάσσονται σε ένα μακροχρόνιο προγραμματισμό, που θα λαμβάνει υπόψη τις κλιματολογικές συνθήκες, τα απαραίτητα εγγειοθελιωτικά έργα, τις δυνατότητες της εσωτερικής και εξωτερικής αγοράς και φυσικά τις επενδύσεις που πρέπει να γίνουν για αξιοποίηση της παραγωγής.

12. Δημιουργία Κεντρικών Κλαδικών Συνεταιριστικών Ενώσεων και Συνεταιριστικών Οργανισμών

.... Μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί οι παρακάτω Τριτοβάθμιες Κλαδικές:

- α) Πολλαπλασιαστικού υλικού
- β) Βαμβακιού
- γ) Ξηρών καρπών και σύκων
- δ) Καπνού
- ε) Προϊόντων αλιείας.

Έχουν προσαρμόσει στο Νόμο τα Καταστατικά τους και μετατράπηκαν σε Τριτοβάθμιες Κλαδικές οι παρακάτω:

- α) ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ, για τα ελαιοκομικά προϊόντα
- β) ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ, για τα κτηνοτροφικά, γάλα και γαλακτοκομικά
- γ) ΣΚΟΠ, για τα Οπωροκηπευτικά
- δ) ΚΕΟΣΟΕ, για τα Αμπελουργικά.

Για την ολοκλήρωση των Τριτοβάθμιων Κλαδικών θα πρέπει να προσαρμόσει το Καταστατικό της στο Νόμο η ΚΥΔΕΠ και να δημιουργηθούν οι παρακάτω Οργανώσεις:

- α) Δασικά Προϊόντα
- β) Πουλερικά και αυγά
- γ) Ανθοκομικά - Καλλωπιστικά φυτά
- δ) Μέλι και μελισσοκομικά.

Ακόμη πρέπει να τροποποιηθεί ο Νόμος 1541)85, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν δύο Κλαδικές για τη Σταφίδα. Μία για τη Σουλτανίνα, που θα είναι αντικείμενο της ΚΣΟΣ και μια για τη μαύρη Κορινθιακή που θα είναι αντικείμενο της νέας Τριτοβάθμιας Οργάνωσης με την οποία θα πρέπει να συγχωνευτεί ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι είναι άμεσης προτεραιότητας το θέμα της ολοκλήρωσης των Περιφερειακών Αγορών και των Βιομηχανικών Σφαγείων.

Η ολοκλήρωση αυτών των προγραμμάτων θα δώσει τη δυνατότητα στην ΣΚΟΠ και την ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ να εξυγιάνουν την αγορά στον τομέα των φθαρτών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, όπου σήμερα με το σύστημα διακίνησης που υπάρχει το παρεμπόριο διαμορφώνει συνθήκες αγορών σε βάρος των παραγωγών, των καταναλωτών και της Εθνικής Οικονομίας γενικότερα.

Υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση και η ευθύνη επιμερίζεται στην πλευρά της Πολιτείας και στην πλευρά των Οργανώσεων, που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των προγραμμάτων.

Μια ολοκληρωμένη παρέμβαση των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στον αγροτικό χώρο πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλους εκείνους τους φορείς, που λειτουργούν παράλληλα με το Συνεταιριστικό Κίνημα και συσσωρεύουν κεφάλαια σε θάρος των αγροτών ή και δημιουργούν προβλήματα με τη λειτουργία τους σε θάρος του Συνεταιριστικού Κινήματος και του αγροτικού χώρου.

13. Ασφαλιστικές Εταιρείες και Συνεταιριστική Τράπεζα

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΑΣΕΓΕΣ ασχολήθηκε με το θέμα της ύπαρξης δυο Ασφαλιστικών Εταιρειών και τα προβλήματα, που δημιουργούνται από τη λειτουργία τους στο χώρο. Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου είναι να υπάρξει μια Ασφαλιστική Εταιρεία που θα λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές του Συνεργατισμού στην οποία και πρέπει να συμμετέχει όλο το Συνεταιριστικό Κίνημα με δίκαιη και αναλογική συμμετοχή.

Στην πρότασή μας για συγχώνευση των δυο Ασφαλιστικών Εταιρειών, της Αγροτικής Ασφαλιστικής και της Συνεταιριστικής Ασφαλιστικής, δεν υπήρξε πρόοδος παράλο που ο Υπουργός Γεωργίας κ. Ποττάκης με γράμμα του στην ΠΑ. Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. και την Α.Τ.Ε. συνιστά να προχωρήσουν οι σχετικές διαδικασίες.

Στο τελευταίο Διοικητικό Συμβούλιο της Α.Τ.Ε. μπήκε το θέμα, αλλά το συμπέρασμα είναι ότι οι προθέσεις βρίσκονται μόνο στα λόγια. Στην πράξη δημιουργούνται προβλήματα για να μην υπάρξει πρόοδος. Ελπίζουμε ότι η πρόθεση του κ. Υπουργού, που ερμηνεύεται από εμένα σαν πολιτική βούληση της Κυβέρνησης, θα υλοποιηθεί με σαφή εντολή στην Α.Τ.Ε., που κατέχει τις μετοχές της Αγροτικής Ασφαλιστικής να τις μεταβιβάσει στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις στην ονομαστική τους αξία. Μόνο τότε εμείς σαν Συνεταιριστικό Κίνημα θα θρούμε τον τρόπο της συγχώνευσης και της ύπαρξης μόνο μιας Ασφαλιστικής Εταιρείας στον αγροτικό χώρο, που θα λειτουργεί, όπως είπαμε, με τις αρχές του Συνεργατισμού.

Τέλος για να κλείσουμε το θέμα με τις άμεσες προτεραιότητες, που πρέπει να αναλάβει το Συνεταιριστικό Κίνημα, πρέπει να αναφερθούμε σε ένα άλλο κυρίαρχο ζήτημα που είναι η Αγροτική Πίστη.

Όλοι συμφωνούν σε ένα σημείο, ότι πρέπει να υπάρξει Συνεταιριστική Τράπεζα για χρηματοδότηση του αγροτικού τομέα.

Υπάρχουν και μερικοί, μεταξύ των οποίων και ο Διοικητής της Α.Τ.Ε., που μιλάνε για μετατροπή της Α.Τ.Ε. σε Κρατικοσυνεταιριστική και μετεξέλιξή της σε Συνεταιριστική με την αγορά των μετοχών της Κρατικοσυνεταιριστικής από το Συνεταιριστικό Κίνημα.

Βέβαια για όσους έζησαν την ιστορία αυτού του τόπου και γνωρίζουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώθηκε το σημερινό αρθρωμένο Συνεταιριστικό Κίνημα και το πώς δημιουργήθηκε ο σημερινός γιγαντισμός της Α.Τ.Ε. θα θεωρήσουν, αν μη τί άλλο, ύβρη την άποψη να αγοράσει το Συνεταιριστικό Κίνημα τα Κεφάλαια της Α.Τ.Ε. ή της Κρατικοσυνεταιριστικής.

Το ζήτημα, αγαπητοί συνάδελφοι, δεν είναι οικονομικό και σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεως. Είναι ζήτημα Πολιτικό σε όλη του τη διάσταση και το Κράτος, περιουσία του οποίου είναι η Α.Τ.Ε., έχει υποχρέωση δια της νομίμου Κυβερνήσεώς του να πάρει απόφαση. Οφείλει να υλοποιήσει τη διακηρυγμένη αρχή για την ίδρυση Συνεταιριστικής Τράπεζας και αυτό μπορεί να το κάνει μια απόφαση, που θα εκχωρεί τα πάντα στο Συνεταιρι-

(Συνέχεια στη σελ. 49)

ΘΕΣΕΙΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ

ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΟΡΘΩΘΟΥΝ ΤΑ ΚΑΚΩΣ ΚΕΙΜΕΝΑ;

Τί θα γίνει με τους συνεταιρισμούς σε περίπτωση που θα αλλάξει το κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία κατά τις επόμενες εκλογές; Το ερώτημα αυτό βρίσκεται στη σκέψη ή στις συζητήσεις πολλών συνεταιρισμών από εκείνους που προτάσσουν το συνεταιριστικό θεσμό έναντι των κομματικών σκοπιμοτήτων.

Επειδή πολλά έχουμε διδαχθεί από το παρελθόν, είναι καιρός να αξιοποιήσουμε τα διδάγματα αυτά για να μην επαναληφθούν τουλάχιστον τα ίδια λάθη.

Είναι πολλά και γνωστά τα τρωτά του νόμου 1541) 85. Όμως, πρέπει κάποτε να πάψουν οι συνεταιρισμοί να ασχολούνται με την προσαρμογή σε νομικές διατάξεις σχεδιασμένες σε κομματικά γραφεία ώστε να εξυπηρετούνται κομματικές σκοπιμότητες. Είναι καιρός να ασχοληθούν οι συνεταιρισμοί με το καθαυτό έργο τους και μάλιστα αποτελεσματικά για ν' αντιμετωπίσουν τον επερχόμενο εντονότερο ανταγωνισμό. Μια σταδιακή διόρθωση των κακών κειμένων του νόμου και ιδιαίτερα όσων αναφέρονται στις εκλογές με συνδυασμούς και στα κατάλοιπα των υποχρεωτικών συγχωνεύσεων, που αποτελούν στοιχεία ξένα προς τη φύση των συνεταιρισμών, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένα νέο ξεκίνημα εξομάλυνσης των εσωτερικών σχέσεων στους συνεταιρισμούς.

Δεν πρέπει να επαναληφθεί το σοβαρό λάθος του 1982, όταν με το νόμο 1257) 82 περιπατήθηκε βία η θητεία των Διοικητικών Συμβουλίων των συνεταιρισμών. Μια τέτοια αντιδημοκρατική ενέργεια εν ονόματι του εκδημοκρατισμού ας μείνει ως στίγμα εκείνης της εποχής και των πρωταγωνιστών της.

Σε κομμάτι περίπτωση δεν πρέπει να επαναληφθεί η χρησιμοποίηση της ισχύος του Κράτους για την επιβολή της θέ-

λησής τους στους συνεταιρισμούς με άμεση ή έμμεση πίεση. Μια Κυβέρνηση και μια χώρα που πραγματικά σέβεται τους θεσμούς και εκτιμά την προσφορά τους στο κοινωνικό σύνολο, συνεργάζεται με τους εκπροσώπους τους και δεν τους επιβάλλει τη θέλησή της χρησιμοποιώντας την ισχύ της.

Ας παύσει να θεωρείται αναγκασία η ύπαρξη ημιετέρων στα κορυφαία αξιώματα των συνεταιρισμών. Ας παύσουν οι κρατούντες να επιθυμούν να ακούουν την αντανάκλαση της φωνής τους από τα στόματα των εκπροσώπων των συνεταιρισμών. Και ας παύσουν οι εκπρόσωποι των συνεταιρισμών να επιδιώκουν κομματικούς προσεταιρισμούς για ν' αναδειχθούν στα αξιώματα. Πατερίστες χρειάζονται μόνο οι ανάπηροι.

Το παρελθόν μας δίδαξε ότι δεν πρέπει να ανεμίζεται αυτονομία γνώμης και σθεναρή υποστήριξη των συνεταιριστικών συμφερόντων από εκπροσώπους που υποδεικνύονται από τα κόμματα. Εκείνοι που εκλέγονται με την κομματική υποστήριξη είναι σαν να υπογράφουν γραμμάτιο οφειλής στο κόμμα, που θα το εξοφλήσουν με την υποταγή στις κομματικές εντολές. Γι' αυτό, το λάθος που έγινε τα τελευταία χρόνια, δεν πρέπει να συνεχισθεί.

Οι αλόγιστες χρηματοδοτήσεις δεν δόθηκαν τους συνεταιρισμούς. Ούτε η απουσία ελέγχων. Οι συνεταιρισμοί δεν έχουν τίποτε να φοβηθούν από τους ελέγχους — εκτός αν είναι κομματικά κατευθυνόμενοι — ούτε επιζητούν να θεωρούνται κοινωνικά παράσιτα που έχουν πρόσβαση στον κρατικό προϋπολογισμό. Αντίθετα πρεσβεύουν την εξυγίανση της οικονομικής ζωής και καυχώνται για τη συνετή διαχείρισή τους.

Οι συνεταιρισμοί δεν είναι εκτελεστικά όργανα του Δημοσίου. Η σχέση τους με

το Δημόσιο είναι σχέση συνεργασίας, εφόσον και τα δύο μέρη κρίνουν ότι ωφελούνται. Ανάθεση έργων ή παρεμβάσεων στους συνεταιρισμούς χωρίς εκ των προτέρων συμφωνημένους όδους, δεν νοείται. Οι συνεταιρισμοί δεν υπάρχουν για να υποκαθιστούν το Δημόσιο στον κοινωνικό του ρόλο. Πρωταρχικό τους χρέος είναι να υπερασπίζονται τα συμφέροντα των μελών τους. Εφόσον αφήνονται απερίσπαστοι σ' αυτό, τότε είναι και υπόλογοι έναντι των δανειστών τους για τα τυχόν χρέη τους.

Η αξιοκρατία που οφείλει να επικρατεί κατά την εκλογή των διοικήσεων, πρέπει να επικρατεί και στην πρόσληψη και προώθηση του προσωπικού. Οι διοικήσεις είναι υπόλογες έναντι των μελών για χαρακτηριστικές πράξεις σχετικά με το προσωπικό, που καταστρατηγούν την α-

ξιοκρατία. Όταν τις επιπτώσεις θα καλούνται να τις υποστούν τα μέλη, τα ίδια τα μέλη δεν θα επιτρέπουν αδικαιολόγητες προσλήψεις ή μη αξιοκρατικές μεθοδεύσεις.

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των διοικήσεων και του προσωπικού οφείλουν να είναι οριοθετημένα και σεβαστά και από τις δύο πλευρές. Σύγχυση αρμοδιοτήτων μόνο προβλήματα δημιουργεί.

Το σημείωμα αυτό δεν μπορεί να είναι εξαντλητικό. Με την αναφορά σε ορισμένα χαρακτηριστικά θέματα, επιδιώκει να επισημάνει ότι τα κόμματα και οι συνεταιρισμοί έχουν χρέος και μακροχρόνιο συμφέρον να μην αλληλοεμπλέκονται οι δε συνεταιριστές να επιδοθούν με σύνεση και ψυχραιμία στη διόρθωση των κακώς κειμένων.

ΟΙ ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (1)

Το θέμα των οφειλών Αγροτικών Συνεταιρικών Οργανώσεων προς την Αγροτική Τράπεζα, που είναι ληξιπρόθεσμες ή και μερικά ακάλυπτες από πιστώσεις επενδύσεων ή διεξαγωγής εργασιών, εμφανίζεται σε αυξανόμενη έκταση και οξύτητα τα τελευταία χρόνια και από έλλειψη ενημέρωσης ή με έντεχνες προσπάθειες συνδέεται σε δημοσιεύματα και συζητήσεις στη Βουλή με την ύπαρξη ανωμαλιών στους οφειλέτες Συνεταιρισμούς. Παράλληλα επιτείνεται η αξίωση της συνεταιριστικής ηγεσίας για ρύθμιση και μερική απόσβεση οφειλών με επιβάρυνση του Δημοσίου και της ΑΤΕ κατά εμπειρικό τρόπο.

Η Ένταρξία μας ζήτησε από την αρμόδια Υπηρεσία της ΑΤΕ να της παρασχεθούν τα σχετικά στοιχεία για βαθύτερη και λεπτομερειακή μελέτη του θέματος από Επιτροπή ειδικευμένων μελών της, για την υποβοήθηση μιας δίκαιης λύσης, χωρίς να ικανοποιηθεί το αίτημά της, και τα στοιχεία δόθηκαν κατά το παρελθόν σε δημοσιογραφική ενημέρωση.

Ρυθμίσεις οφειλών ανάλογων περιπτώσεων Συνεταιρισμών έγιναν και κατά το παρελθόν χωρίς να επιλύσουν ουσιαστικά και αποτελεσματικά το θέμα. Θεωρούμε ότι η ορθολογική αντιμετώπιση του σοβαρού αυτού θέματος πρέπει ν' αποτελέσει αντικείμενο εξειδικευμένης έρευνας επιτελείου της ΠΑΣΕΓΕΣ. Για κάθε περίπτωση και με βάση τα ολοκληρωμένα αυτά στοιχεία να γίνει προβολή αξιώσεων εδραιωμένων ουσιαστικά και αντιπαράθεση των αιτημάτων απέναντι του Δημοσίου και της ΑΤΕ, με καταλογισμό και τυχόν ευθυνών, ώστε να μην καλλιεργείται, όπως συμβαίνει, πνεύμα συγκάλυψης ανωμαλιών και επιζήτησης χαρακτηριστικών οφελγημάτων στους Συνεταιρισμούς. Για να καταδειχθεί ακόμη η έκταση ανοιγμάτων από εξωτερικές επεμβάσεις — ριζικές φορές αυθαίρετες — στη διεξαγωγή εργασιών ή διενέργεια επενδύσεων, χωρίς ολοκληρωμένες μελέτες με τη διαμορφωμένη τακτική ανευθυνότητας, που τελικά μεταφέρεται και βαρύνει τους Συνεταιρισμούς.

ΟΙ ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (2)

Το σήριαλ των υποσχέσεων για τη ρύθμιση των χρεών των συνεταιρισμών έχει πάρει ανεπίτρεπτες διαστάσεις. Ρύθμιση όμως δεν έχει γίνει.

Αντιλαμβάνεται άραγε η Κυβέρνηση ότι αποτελεί τον ηθικό αυτουργό για τη διάγκωση των χρεών των συνεταιριστικών οργανώσεων; Το γιατί είναι πολύ απλό: Όταν προαναγγέλλεται η ρύθμιση, είναι εύλογο να αποφεύγεται η εξόφληση χρεών ή ακόμη και να επιδιώκεται η δημιουργία χρεών για να υπαχθούν στην ευνοϊκή ρύθμιση. Όσο λοιπόν, καθυστερεί η ρύθμιση, τόσο περισσότερα χρέη συσσωρεύονται και στη συνέχεια τόσο η ρύθμιση γίνεται δυσκολότερη, γιατί συνεπάγεται μεγαλύτερη επιβάρυνση του Δημοσίου.

Η ρύθμιση των χρεών είναι σαν την υποτίμηση του νομίσματος. Αν προαναγγελθεί, όλοι θα επιδιώξουν να επωφεληθούν και θα την οδηγήσουν σε αποτυχία.

ΤΟ ΥΠΕΡΑΡΙΘΜΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Η ρύθμιση των χρεών των συνεταιρισμών, όταν γίνει, ως μην αναμένεται να λύσει δια μαγείας όλα τα θέματα των συνεταιρισμών. Ο βαθμός νοικοκυρωσύνης που θα επικρατήσει στη συνέχεια, θα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για την παραπέρα πορεία.

Όμως ορισμένες τουλάχιστον συνεταιριστικές οργανώσεις αντιμετωπίζουν χρόνιο πρόβλημα υπεράριθμου προσωπικού. Το γεγονός αυτό, από μόνο του, μπορεί να φθείρει την οικονομία τους στις περιπτώσεις που το προσωπικό καλύπτεται αλυμονητότητα.

Εύκολη λύση στο πρόβλημα δεν υπάρχει, αλλά και αντίστροφα αν το πρόβλη-

μα δεν λυθεί πρόοδος δεν θα υπάρξει.

Μοιάζει απίστευτο, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι η ρύθμιση των χρεών των συνεταιρισμών προαναγγέλθηκε από το 1984, από τον εισηγητή της πλειοψηφίας του νομοσχεδίου που αργότερα έγινε ο νόμος 1541) 85. Δηλαδή επί σχεδόν πέντε χρόνια οι συνεταιρισμοί αναμένουν τη ρύθμιση και αναμιφισθήτητα, πολλοί θα είναι εκείνοι που φροντίζουν να βρεθούν με χρέη όταν τελικά γίνει η ρύθμιση. Δεν θα μπορούσε να περιμένει κανείς το αντίθετο.

Έτσι, η Κυβερνητική τακτική εξωθεί τους συνεταιρισμούς στη συσσώρευση χρεών, τα οποία λόγω του μεγέθους τους δεν είναι εύκολο να ρυθμίσει η Κυβέρνηση. Φαύλος κύκλος, που εξωτερικά παρουσιάζεται να προήλθε από προνομακική μεταχείριση των συνεταιρισμών, ενώ στην πραγματικότητα έχει σημαίνει αποδυνάμωση και υποδάθμιση του συνεταιριστικού θεσμού.

μα δεν λυθεί πρόοδος δεν θα υπάρξει. Αντί να οδηγηθούν οι οργανώσεις σε χρεωκοπία, που δεν θα εξυπηρετήσει ούτε τα μέλη ούτε το προσωπικό, είναι ανάγκη να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα από κοινού. Το προσωπικό να αντιληφθεί τον κίνδυνο και να περιορίσει τις απαιτήσεις του, οι δε διοικήσεις να φροντίσουν να επεκτείνουν τις συνεταιριστικές δραστηριότητες, ώστε το υπεράριθμο προσωπικό να αποτελέσει παραγωγική δύναμη. Χωρίς συναινετική δράση αυτού του είδους, η προβλεπόμενη ρύθμιση χρεών δεν θα αποτελέσει παρά συγκαλύφτη συμπτωμάτων μιας αρρώστιας που θα οδηγήσει το συνεταιριστικό «οργανισμό» σε κατάρρευση.

ΠΑΛΙ ΧΩΡΙΣΤΑ ΤΟ ΚΙΛΕΛΕΡ;

Χωριστοί εορτασμοί για την επέτειο του Κιλελέρ φαίνεται να ετοιμάζονται και

πάλι. Όπως και τις άλλες χρονιές φαίνεται ότι το κομματικό χρώμα δεν θα λεί-

ψει παρά τις οποιοσδήποτε συγκαλύψεις.

Δεν θα κουραιστούμε να επαναλαμβάνουμε ότι σε ό,τι τουλάχιστον αφορά στους συνεταιρισμούς, ο χωριστός εορτασμός αντιστρατεύεται το κεντρικό και θεμελιακό σύνθημά τους «εν τη ενώσει η ισχύς», ότι δηλαδή η δύναμη του συνεργατισμού βρίσκεται στην ένωση. Με τον χωριστό εορτασμό όχι απλώς παραβιάζεται, αλλά και γελοιοποιείται το έμβλημα της συνεργασίας και η γελοιοποίηση αυτή διατυμπανίζεται στο πανελλήνιο!

Αν οι λόγω θέσεως υπεύθυνοι για τα συνεταιριστικά πράγματα της χώρας — και εννοούμε εδώ τη Διοίκηση της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. — δεν μπορούν να πετύχουν συναίνεση ούτε στην απότιση φόρου τιμής σε πρόγονους αγωνιστές, τότε, το καλύτερο που θα είχαν να κάνουν θα ήταν να μη συμμετάσχουν σε κανέναν εορτασμό, δείχνοντας έτσι ότι, τουλάχιστον, δεν συνεργούν στις προσπάθειες διατήρησης της εσωτερικής διάσπασης των συνεταιρισμών.

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Δεν είναι μόνο ο Ν. 1541) 85 που δημιουργήσε αρνητικές θέσεις και προβλήματα στη λειτουργία και ανάπτυξη των Αγροτικών Συνεταιρισμών. Ανάλογους προβληματισμούς δημιουργεί και ο Ν. 1667) 86 για τους Αστικούς Συνεταιρισμούς, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι μεταφορικοί.

Με βάση το Ν. 602 που καθόριζε ελάχιστο όριο 7 ιδρυτικών μελών αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα πάνω από 100 Συνεταιρισμοί αυτοκινητιστών μεταφορέων ιδιαίτερα μετά το Ν. 383) 76 περί ιδιωτικών μεταφορικών επιχειρήσεων υπό μορφήν ΕΠΕ που καθορίζει ελάχιστο τονάζ του συνόλου των μεταφορικών μέσων σε 200 τόνους με προστατευτικές διατάξεις, που ισχύουν και για τους Μεταφορικούς Συνεταιρισμούς, τη μορφή των οποίων προτιμούσαν οι αυτοκινητιστές, γιατί η ΕΠΕ δέσμευε την ιδιοκτησία των μεταφορικών μέσων στο όνομα της Εταιρείας.

Με τη δημοσίευση όμως του Ν. 1667) 1986 καθορίστηκε ο ελάχιστος αριθμός

μελών για την ίδρυση Μεταφορικών Συνεταιρισμών σε 15 από 7 (άρθρο 1 παρ. 3) που ίσχυε με το Ν. 602, που καθορίζει και την υποχρεωτική διάλυση του Συνεταιρισμού αν τα μέλη μειωθούν κάτω των 10 (άρθρο 10 παρ. 1α) με συνέπεια ν' ανασταλεί η λειτουργία υφιστάμενων Συνεταιρισμών κάτω των 10 μελών και να εμποδίζεται η ίδρυση νέων σε επαρχιακές πόλεις λόγω του αριθμού ιδιοκτητών μεταφορικών αυτοκινήτων κάτω των 15, ενώ συγκεντρώνουν το τονάζ 200 τόνων. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επιβάλλεται να μελετήσει το θέμα. Γίνεται κατανοητή η επιδίωξη λειτουργίας Συνεταιρισμών με μεγαλύτερο αριθμό μελών, αλλά παράλληλα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι ιδιαίτερες περιπτώσεις τοπικών συνθηκών στην εφαρμογή, για να μην επέρχεται ανάσχεση αντί θελίωσης μιας προσπάθειας που σημείωσε ανοδική πορεία. Άλλωστε για τους ίδιους λόγους έγιναν ανάλογες τροποποιήσεις και στο ν. 1541 για ορισμένες κατηγορίες αγροτικών συνεταιρισμών.

Σ Ε Κ Ε

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ - Πανεπιστημίου 6

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ με πλήρεις εγκαταστάσεις:

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Μ. Ασίας 1 - ΚΑΒΑΛΑ Δαγκλή 22

ΞΑΝΘΗ Περιοχή Πετεινού.

Η ΣΕΚΕ ιδρύθηκε το 1947 με την έμπνευση, πρωτοβουλία και προσπάθειες του αγροτικού ηγέτη αείμνηστου Αλεξάνδρου Μπαλαπατζή, που υπήρξε και ο πρώτος Πρόεδρος της.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ: 13 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών - 2 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και η Α.Ε. ΝΕΣΤΟΣ Ξάνθης.

ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο της ΣΕΚΕ ήταν 2.000.000 δρχ. και τα σημερινά κεφάλαια, αποθεματικά και λοιπά περιουσιακά της στοιχεία ανέρχονται στο ποσό των 2.700.000.000 δραχμών.

Η ΣΕΚΕ διαθέτει ιδιόκτητες καπναποθήκες με πλήρως τεχνικές εγκαταστάσεις άνω των 15.000 τόννων και δυναμικό υπηρεσιακό μηχανισμό ικανό να διακινήσει με επιτυχία άνω των 20.000 τ. καπνών.

Το προσωπικό της ΣΕΚΕ αποτελείται από 120 μόνιμους υπαλλήλους και 2.500 καπνεργάτες εποχιακής απασχόλησης.

Οι εξαγωγές της ΣΕΚΕ καλύπτουν το 15% περίπου των συνολικών εξαγωγών και εισάγει κάθε χρόνο πάνω από 25 εκατ. δολάρια.

Στα 40 χρόνια της γόνιμης σταδιοδρομίας της η ΣΕΚΕ προσέφερε ανυπολόγιστες ωφέλειες και υπηρεσίες στον καπνοπαραγωγικό κόσμο και γενικότερα στην εθνική οικονομία και επιπλέον διένειμε στις Οργανώσεις - Μετόχους της μερίσματα ύψους άνω του 1.100.000.000 δρχ.

Με το θεσμό των υποτροφιών που καθιέρωσε η ΣΕΚΕ στην περίοδο 1949-1965 σπούδασαν σε Πανεπιστημιακές Σχολές 400 παιδιά φτωχών καπνοπαραγωγών που κατέχουν τώρα εξέχουσες θέσεις στις Οργανώσεις και το Δημόσιο και διακρίνονται για το ήθος και την επίδοσή τους.

Σημαντική υπήρξε η συμβολή της ΣΕΚΕ στην ίδρυση και οργάνωση σειράς Συνεταιριστικών Εταιρειών και Γεωργικών Βιομηχανιών, μεταξύ των οποίων διακρίνεται η Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ, που διαθέτει ένα από τα πιο μεγάλα και συγχρονισμένα καπνοβιομηχανικά συγκροτήματα της Ευρώπης.

Πρόεδρος Δ.Σ.: ΕΥΑΓ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΙΝΤΖΟΝΙΔΗΣ

Αν. Γενικός Διευθυντής: ΚΩΣΤΑΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡ. ΙΑΣΕΜΙΔΗΣ (1878-1929)

60 χρόνια από το θάνατό του.

Του ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Ν. ΚΛΗΜΗ

Στις 17 Φεβρουαρίου 1929 έκλεισε τα μάτια του ο πατέρας των ελληνικών συνεταιρισμών, ο θεμελιωτής και αγωνιστής Σωκράτης Περικλ. Ιασεμίδης. Έφυγε νέος, σε ηλικία μόλις 51 ετών, ακριβώς την ώρα που η παρουσία του θα ήταν πολύ χρήσιμη στη μεταδατική εκείνη περίοδο για τα αγροτικά και τα συνεταιριστικά (με την ίδρυση της ΑΤΕ, το νέο αγροτικό πρόγραμμα της Κυβερνήσεως Βενιζέλου, τη μεταφορά της Εποπτείας από το Υπουργείο Γεωργίας στην ΑΤΕ, τις αντιδράσεις εναντίον των Συνεταιρισμών και πολλά άλλα που οριοθετούν μια νέα περίοδο από το 1929).

Έφυγε νέος αλλά το έργο που είχε κάνει μέχρι τότε ήταν τεράστιο. Θεμελίωσε πάνω στις σωστές ιδεολογικές κατευθύνσεις την ελληνική συνεταιριστική κίνηση. Αγωνίστηκε για να αποφύγουν οι συνεταιρισμοί κάθε κομματική παρεκτροπή στην ανώμαλη πολεμική και κομματική αυτή περίοδο του 1915 - 1929 και το πέτυχε. Πάλαψε για να κρατήσει τους Συνεταιρισμούς μακριά από την κρατική εξάρτηση και υποτέλεια. Έδωσε μάχες για να ιδρυθεί ειδική Τράπεζα που να εξασφαλίζει στη γεωργία όχι μόνο τα απαραίτητα δάνεια, αλλά κάθε τεχνική και οργανωτική βοήθεια. Αυτός έθεσε το αίτημα, από το 1919, να ιδρυθεί Κ ε ν τ ρ ι κ ή Σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ τ ι κ ή Τ ρ ά π ε ζ α. Και το θεμελίωσε με αναλυτική μελέτη (όχι με αοριστολογίες και δημοσκοπίες). Μέτοχοι στην Τράπεζα όλες οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Υπεύθυνες δοσοληψίες τους με οντότητα και αυτοδιοίκηση, μέσα στις σωστές συνεταιριστικές γραμμές και την τότε εφαρμογή στην Ευρώπη.

Το σημείωμα αυτό είναι μόνο μια υπενθύμιση για τα 60 χρόνια από το θάνατο του κορυφαίου έλληνα συνεταιριστή. Μια υπόμνηση στους νεότερους (δεκάδες χιλιάδες άτομα), που δικαιούν σήμερα τις πολλές χιλιάδες μικρές και μεγάλες συνεταιριστικές οργανώσεις καθώς και τους άλλους που έχουν εξασφαλίσει σ' αυτές βιοποριστική απασχόληση. Και ακόμα στα εκατομμύρια του αγροτικού μας πληθυσμού που εξυπηρετείται από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Και σε όλη την ελληνική οικονομία και κοινωνία που δέχεται συνεχώς και επί 10ετίες την ευεργετική επίδραση από τη δραστηριότητα των Γεωργικών Συνεταιρισμών (παρ' όλες τις ελλείψεις και τις παρεκτροπές).

Και είναι λυπηρό που είμαι υποχρεωμένος να τονίσω ότι ξεχνούμε τους πρωτεργάτες, τους αγωνιστές, τους ιδεολόγους. Εκείνους τους παλαιότερους που αγωνίστηκαν με ανιδιοτέλεια, που πρόσφεραν, που έχτισαν. Η προτομή του Ιασεμίδα δεν υπάρχει στην ΠΑΣΕΓΕΣ, ούτε στην ΑΤΕ, ούτε σε άλλη κεντρική οργάνωση (παρόλο που το υποδείξαμε πολλές φορές). Κανένας δρόμος δεν είναι τιμημένος με το όνομά του (παρόλο που έκανε παλαιότερα σχετικές ενέργειες η Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού). Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε παλαιότερη χειρονομία της ΚΥΔΕΠ που είχε δώσει το όνομα του Σωκράτη Ιασεμίδα σε πορθμείο της γραμμής Ρίου - Αντιρρίου. Πόσοι από τους σημερινούς συνεταιριστές γνωρίζουν, (έστω και λίγο) την τεράστια προσφορά του; Και ποιές είναι οι τιμητικές εκδηλώσεις;

Στο μικρό αυτό επετειακό σημείωμα δεν είναι δυνατό να γίνει ευρύτερη αναφορά. Σημειώνω μόνο ότι, όσοι θέλουν ν' αποκτήσουν μια εικόνα και γνώση — όσοι θέλουν να ωφεληθούν από τη διδασκαλία και τους αγώνες του — μπορούν να ανα-

τρέξουν σε πολλές σελίδες του έργου «Οι Συνεταρισμοί στην Ελλάδα»⁽¹⁾.

Πέρα από τα παραπάνω που αναφέρονται σε γνωστά (δημοσιευμένα) γεγονότα, πλουτίζουμε τις φιλόξενες σελίδες του περιοδικού «Συνεταιριστική Πορεία» και με τα επόμενα βιογραφικά, που πρώτη φορά δημοσιεύονται και προέρχονται από έρευνά μου σχετικά με την οικογένεια Ιασεμίδη:

Ο πατέρας του Σωκράτη, Περικλής Ιασεμίδης, ήλθε στην τότε Ελλάδα από την Κύπρο. Η καταγωγή του ήταν από τον υπόδουλο Ελληνισμό (όπως δείχνει και το όνομά του). Ήταν εκλεκτός ελλημιστής - φιλόλογος με μεγάλη συγγραφική δράση. Υπηρέτησε ως Γυμνασιάρχης στο Ναύπλιο και στην Αθήνα. Παντρεύτηκε κόρη Δικανοπούλου από το Άργος. Παιδιά τους ο Σωκράτης και η Μαρία (που πέθανε νέα όταν σπούδαζε στη Γερμανία). (Περικλής αυτός, ελλημιστής, ονόμασε Σωκράτη το γιό του).

Ο πατέρας Περικλής Ιασεμίδης ήταν ελλημιστής, είχε — όπως σημείωσα — αξιόλογο συγγραφικό φιλολογικό έργο. Από έρευνά μου προκύπτει ότι στη Βιβλιοθήκη Αλ. Παπαναστασίου που έχει δωρηθεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, υπάρχουν τα παρακάτω βιβλία του (που πιθανόν να είχαν δωρηθεί από τον Σωκράτη Ιασεμίδη στο φίλο του Αλ. Παπαναστασίου. Κάποιος στη Θεσσαλονίκη πρέπει να εξετάσει αν υπάρχουν σ' αυτά αφιερώσεις και ποιές και να γράφει σχετικά στο περιοδικό αυτό).

Φιλολογία:

— 76 (121 285). Εγχειρίδιον της θρησκείας και μυθολογίας των Ελλήνων και Ρωμαίων, Αθήναι 1871.

— 77 (120 396). Λυσίου Λόγοι και εκλογή. Εκδοθέντες μετά σχολίων εριμηνευτικών. Αθήναι 1876.

— 78 (120 148). Ρήματα ανώμαλα και ελλιπή της Ελληνικής γλώσσης κατά τους Αττικούς πεζογράφους προς χρήσιν των μαθητών των Ελληνικών Σχολείων και γυμνασίων. Αθήναι 1877.

— 79 (121 615). Της Ελληνικής γλώσσης συντακτικόν. Προς χρήσιν των μαθητών της Γ' και Δ' τάξεως του Γυμνασίου. Αθήναι 1879.

— 80 (121 240). Της Ελληνικής γλώσσης συντακτικόν. Έκδοσις Γ' Αθήναι 1881.

— 81 (121 621). Γραμματική της Νέας Ελληνικής γλώσσης. Αθήναι 1881.

— 82 (120 455). Γραμματική της Ελληνικής γλώσσης. Προς χρήσιν των Ελ-

(1) Τόμος Πρώτος: Στις σελ. 35, 38, 79, 81, 179, 187, 193, 195, 208, 214, 215, 218, 238, 252, 260, 261, 263, 264, 268, 275, 278, 290, 296, 305, 313, 324, 328, 330, 347, 351, 356, 361, 362, 363, 364, 374, 376, 377, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 387, 395, 396, 403, 414, 416, 417, 418, 419, 423, 424, 425, 429, 435, 446, 449, 454, 464, 468, 476, 482, 483, και 490.

Τόμος Δεύτερος: Στις σελ. 545, 551, 557, 562, 566, 576, 579, 583, 587, 593, 606, 607, 647, 663, 668, 692, 706, 723, 724, 737, 740, 741, 744, 745, 753, 764, 791, 816, 829, 831, 835, 836, 882, 972, 1116, 1144. Ολοσέλιδες φωτογραφίες του στις σελ. 81 και 835 από πορτραίτο του στην Αίθουσα Τελετών της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Σύνθημα και πραγματικότητα.

Υπό ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΠΟΥΡΝΑΡΑ, Οικονομολόγου-Συνεταιριστή

Ο σύγχρονος συνεταιρισμός, θεσιμός οικονομικός και κοινωνικός, προσαρμόζει διαχρονικά τις δραστηριότητές του προς τις εξελισσόμενες ανάγκες της αγροτικής εκμετάλλευσης και ανάπτυξης.

Στις χώρες της ανοικτής ελεύθερης οικονομίας, βασικοί του στόχοι είναι, η προαγωγή της παραγωγικής και οικονομικής αποδοτικότητας των οικογενειακών αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Μέσα που χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτό είναι η διαρκής πληροφόρηση των μελών του, ως προς τον ενδεσβεγμένο προσανατολισμό της παραγωγής, η διαμεσολάβηση στις παραγωγικές εισροές και η κάλυψη πολλών υπηρεσιών, όπως της μεταφοράς, τυποποίησης, επεξεργασίας και εμπορίας, για την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.

Οι χώρες με ελεύθερη οικονομία αποτελούν το θερμοκήπιο για την ανάπτυξη της οικογενειακής επιχειρηματικής εκμετάλλευσης και του ελεύθερου δημοκρατικού συνεταιρισμού, που έχει τη βάση του στην ελεύθερη και δημοκρατική συνεργασία.

Προέκταση του πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού αποτελεί η μεγάλη συνεταιρική πυραμίδα των δευτεροβάθμιων, τριτοβάθμιων και λοιπών συνεταιρικών οργανώσεων και οι ειδικότερες θεσμοθετημένες ή άτυπες συνεργασίες που όλες έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης κάθε είδους δραστηριότητας, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των παραγωγικών και οικονομικών προβλημάτων, από τα χώρα της πρωτογενούς παραγωγής μέχρι τη διάθεσή της στον τελικό καταναλωτή.

Στις χώρες με σχεδιασμένη οικονομία, οι αγροτικές δραστηριότητες δεν στηρίζονται σε οικογενειακές αγροτικές εκμεταλλεύσεις, ούτε σε ελεύθερους δημοκρατικούς συνεταιρισμούς. Η αγροτική παραγωγή, σ' όλα της τα στάδια, στηρίζεται

ληνικών σχολείων και γυμνασίων. Αθήναι 1882.

Ο Σωκράτης Ιασημίδης δεν ακολούθησε την επιστημονική μόρφωση του πατέρα του αλλά το προσδευτικό τότε πνεύμα της εποχής του. Είναι γνωστό ότι σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Φυσικά και στη συνέχεια στη Γερμανία γεωπονία (τη νέα τότε επιστήμη) με κλίση του στα οικονομικά της γεωργίας. Υπήρξε ο πρώτος Καθηγητής Γεωργικής Οικονομίας της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής και πρόσφερε τις υπηρεσίες του μέχρι το θάνατό του (1929). Στη Γερμανία γνώρισε και αγάπησε τη συνεταιριστική κίνηση - οργάνωση.

Παντρεύτηκε την Ευμορφία (Φούλα) το γένος Λγαθοκλή (εύπορη οικογένεια με τσιφλίκια, αλλά έμεινε κοντά στους φτωχούς αγρότες). Παιδιά τους η Ασπασία, σύζυγος Γ. Καψαμπέλη και ο Σωτήρης (Σώτος) που σκοτώθηκε νέος στην κατοχή.

Αυτά τα λίγα ως μνημόσυνο πνευματικό, ως μικρή απόδοση φόρου τιμής, στη μνήμη του Σωκράτη Περ. Ιασημίδη.

Στο επόμενο τεύχος θα αναφερθούμε στις υποδείξεις του για την Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα, θέμα πολύ επίκαιρο σήμερα, για το οποίο λέγονται και γράφονται πολλά (δυστυχώς πρόχειρα, χωρίς εμπάθυνση στο όλο θέμα).

στην υποχρεωτική αναγκαστική συλλογική οργάνωση του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού, του γνωστού κολχόζ, ή την κρατική οργάνωση με τη μορφή των σοβχόζ, οργανώσεις που έχουν την κυριότητα της γεωργικής γης και των μέσων παραγωγής, ενώ οι αγρότες είναι αμειβόμενοι αγρεργάτες.

Η ελληνική συνεταιριστική κίνηση εντάσσεται, μέχρι σήμερα, στο θεσμικό πλαίσιο που επικρατεί στις χώρες με ελεύθερη οικονομία. Μεθοδεύεται όμως απομάκρυνση της ελληνικής γεωργίας από το θεσμικό καθεστώς της οικογενειακής αγρατικής εκμετάλλευσης και του ελεύθερου δημοκρατικού συνεταιρισμού.

Οι ελεύθεροι συνεταιρισμοί δεν μπορεί να είναι συνεταιρισμοί συλλογικής ιδιοκτησίας και παραγωγής όπως λειτουργούν στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού. Όμως τέτοιες προθέσεις προκύπτουν ξεκάθαρα από τα εξής:

— Από το ν. 1541) 85 περί αγροτικών συνεταιρισμών, με τις γνωστές διατάξεις του.

— Από την πολιτική παραχώρησης των κρατικών και εκκλησιαστικών εκτάσεων στις συνεταιριστικές οργανώσεις και όχι στις οικογενειακές αγρατικές εκμεταλλεύσεις για τη μεγέθυνσή τους.

Η πρόθεση δογματικών κομμουνιστών συνεταιριστών να περάσουν στον αγροτικό χώρο, με το ν. 1541) 85, το πρότυπο της συλλογικής ιδιοκτησίας και παραγωγής, συνάντησε την καθολική αντίσταση των αγροτών κι έτσι ο πολυδιαφημισμένος αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός παρέμεινε λαϊκίστικο σύνθημα που το ξέχασαν και οι εμπνευστές του. "Ένα σύνθημα που έλεγε, ούτε πολύ ούτε λίγο, «κάθε χωριό και μιιά αγροτοβιομηχανία», λες και η σύγχρονη βιομηχανία είναι το παλιό χωρικό σιδεράδικο με το φουσερό, το αμόνι, το σφυρί και τον πρωτομάστορα.

"Όσοι σχεδίασαν την προεκλογική συνθηματολογική πανάκεια του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού, ενέπλεκαν έννοιες και σκοπούς, που δημιουργούσαν σύγχυση ακόμα και σε ειδήμονες. Τα ενήμερα συνεταιρικά κομμουνιστικά στελέχη παραπλάνησαν συνειδητά τους αγρότες και έκαναν συνένοχους πολλούς αγρούς και ιδεολόγους συνεταιριστές. Πρέπει να γνώριζαν ότι ο αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός στις χώρες με ελεύθερη οικονομία, όπου χρησιμοποιείται ο όρος, δεν είναι κάτι το ξεχωριστό από το γνωστό μας αγροτικό συνεταιρισμό σε όλες τις βαθμίδες του, που με τη θέληση των μελών του είναι ελεύθερος, εφόσον υπάρχουν οι προϋποθέσεις, να γίνει παραγωγικός, βιομηχανικός, πιστωτικός, προμηθευτικός, ή να καλύψει όλες τις δραστηριότητες που υπηρετούν την παραγωγή και την οικονομία των μελών του. Πρέπει να γνώριζαν ότι ο αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός, που έγινε λαϊκίστικο πολιτικό σύνθημα για τη λύση των αγροτικών προβλημάτων, προϋποθέτει την απαλλοτρίωση της ατομικής πρωτοβουλίας, κοινή καλλιέργεια και παραγωγή και ότι, σαν θεσμός, όπου επιβλήθηκε, δεν αναβάθμισε αλλά υποβάθμισε, ποσοτικά και ποιοτικά, τη γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή και οι χώρες με τις κολλεκτίβες αναζητούν το δρόμο επιστροφής στην ελεύθερη οικογενειακή αγρατική εκμετάλλευση.

Το άνοιγμα της Σοβιετικής Ένωσης στην οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση, με την απόφαση 50ετούς ενοικίασης κρατικής γης σε αγρότες, αποτελεί μιιά κραυγαλέα μαρτυρία που ανατρέπει τις πρωτοβουλίες των θεωρητικών της αλλαγής. Η λύση της συλλογικής αγροτικής παραγωγής με εθελοντική εκμετάλλευση, έχει θρει στις ελεύθερες οικονομίες πρακτικές ιδιωτικοοικονομικές λύσεις. Η συλλογική αυτή συνεργασία προωθείται, σε πολλές χώρες και στη χώρα μας, μέσα από το θεσμικό πλαίσιο που αποκαλούμε «Ομάδες παραγωγών». Μιιά συνεργασία

αγροτών ελεύθερης επιλογής, που συγκροτείται συνήθως από 2—7 παραγωγούς, ανάλογα με την κατηγορία και το είδος της γεωργοκτηνοτροφικής εκμετάλλευσης και το μέγεθος της ιδιοκτησίας τους. Μιά διάσταση επιχειρηματική με το βλέμμα στραμμένο στην αγορά, δαμή για γρήγορες αποφάσεις και δεμένη οργανωτικά και λειτουργικά με τις ιδιωτικοοικονομικές αρχές της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Μιά ενότητα συλλογική που δεν αλλοτριώνεται, αλλά πανορεύει τὸ μέγάλωμα της γεωργοκτηνοτροφικής εκμετάλλευσης με την ιδιοκαλλιέργεια, τις επενδυτικές εισροές, που ενσωματώνουν την ανακαυόμενη τεχνολογία και την επέταξη της μεγαλύτερης παραγωγής με το καλλίτερο οικονομικό αποτέλεσμα για τον αγρότη.

Ενώ αυτές είναι μερικές γενικές διαπιστώσεις, η σύγχυση που δημιουργήθηκε από τις προεκλογικές διακηρύξεις, τις καταπιεστικές διατάξεις του νέου νόμου περί συνεταιρισμών και τον ιδεολογικό κομματικό ενθουσιασμό πολλών αγροτικών και συνεταιριστικών στελεχών, οδήγησε στο απλό βάπτισμα λειτουργούντων συνεταιρισμών ως αγροτοβιομηχανικών, ή την ίδρυση νέων με τον τίτλο του αγροτοβιομηχανικού, χωρίς να υπάρχουν οι προϋποθέσεις και χωρίς να θυμηθούν την παρουσία που λέγει ότι «τα ράσα δεν κάνουν τον παπά». Έτσι, μέχρι την 31.12.1987, ιδρύθηκαν επτά, κατ' όνομα, αγροτοβιομηχανικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι, παρά την κυβερνητική συμπαράσταση και τις μεγάλες οικονομικές και άλλες ενισχύσεις, απέτυχαν να δικαιώσουν τον τίτλο τους και οι περισσότεροι οδηγήθηκαν στη χρεωκοπία. Από τους συνεταιρισμούς αυτούς, οι αγροτοβιομηχανικοί Αρκαλοχωρίου, Ξυνιάδας και Κάτω Τιθορέας, με την ανάληψη πολλών δραστηριοτήτων, την παραπλανητική ενημέρωση και την έλλειψη ανάλογης οργάνωσης, υποδομής και παραγωγικών δυνατοτήτων, οδηγήθηκαν σε οικονομικό αδιέξοδο, το οποίο καλούνται να φορτωθούν οι αγρότες μέλη τους.

Η εκτίμηση όλων των ανωτέρω οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα προβλήματα της οικονομίας και του αγροτικού χώρου δεν λύνονται με τη λαϊκίστικη δημαγωγία και τους νομικούς καταναγκασμούς, όπως το επιχειρεί ο ν. 1541) 85, αλλά μέσα από ελεύθερες ανταγωνιστικές αγροεπιχειρήσεις και ελεύθερες συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε μορφής και θαμνίδας, που λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά και κοινωνικά κριτήρια.

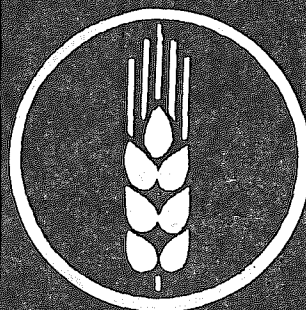
Η διαφορά της αγροτικής ανάπτυξης και του βιοτικού επιπέδου των αγροτών μεταξύ των χωρών με ελεύθερες βιώσιμες αγροτικές εκμεταλλεύσεις, ελεύθερους δημοκρατικούς συνεταιρισμούς και λοιπές μορφές συνεργασίας και εκείνης των χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού, με τις κολχόζικες και σοβχόζικες αναγκαστικές συλλογικές αγροτικές δραστηριότητες, αποδεικνύει την υπεροχή της ελεύθερης ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της ελεύθερης συνεργασίας στον αγροτικό χώρο. Η ατομική ή συλλογική αγροτική παραγωγή και διαχείριση απαιτούν τη δημιουργική εργασία και την ελεύθερη συνεργασία, η οποία σέβεται τη βούληση και την προσωπικότητα του αγρότη και οδηγεί στην κοινωνικοοικονομική ανθρωπιστική πρόοδο.

Οι ιδιαιτερότητες της αγροτικής παραγωγής, που αναφέρονται στους κινδύνους από τις απρόβλεπτες και ανεξέλεγκτες δυνάμεις της φύσης, απαιτούν, για να ξεπεραστούν, πέρα από τα ανωτέρω, την οικονομική συνδρομή της πολιτείας και την εύνοια της θεσμοφόρου θεάς Δήμητρας, κόρης του Κρόνου και της Ρέας.

Κάθε μέρα
ένα βήμα
μπροστά

Με τον αγρότη

ΚΥΔΕΠ

ΝΑΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 (*)

Του Κ.Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

25η Μαρτίου. Γιορτή απελευθέρωσης του Γένους. Μέρα ξεσηκωμού για την κατάκτηση του ύψιστου αγαθού. Εορτή εορτών. Στιγμή να αποτίσουμε φόρο τιμής σ' αυτούς που έκαναν πράξη την πίστη τους ότι αυτός ο λαός, ο Ελληνικός, αξίζει, ξέρει και μπορεί να ζει ελεύθερος. Σ' αυτούς που την αξία της ζωής την τοποθέτησαν πολύ πιο χαμηλά από την αξία της ελευθερίας.

Τα χρόνια που έχουν περάσει από τον ξεσηκωμό των σκλάβων, μπορεί να μας έχουν κάνει να αισθανόμαστε ξέμακρα από το μεγαλείο και τη σημασία των στιγμών της αναγέννησης του Έθνους μας. Έχουν όμως, ή πρέπει να έχουν, αφήσει πίσω τους διδάγματα που δεν πρέπει ν' αφηθούν στη λησμοσύνη. Η λησμοσύνη ζημιώνει αυτούς που ξεχνούν.

Η κοσμογονία του 1821, οι ηρωισμοί και η αυτοθυσία των αγωνιστών, αυτό το αποφασιστικό «ή τάν ή επί τάς» των νεώτερων Ελλήνων, υπήρξε το αποτέλεσμα της σύμφωνιας και της ομοψυχίας, που όταν επικρατεί σ' αυτόν το λαό, αναδεικνύει το μεγαλείο της φυλής. Όχι πως έλλειψαν οι γκρίνιες και οι διχογνωμίες, που κι αυτές είναι σύμφυτες στο χαρακτήρα μας. Ο υπέρτατος όμως νόμος της αναγέννησης της σκλαβωμένης πατρίδας, τις περιόρισε στις λογικές τους διαστάσεις.

Από τις πάμπολλες οπτικές γωνίες από τις οποίες μπορεί να παρουσιαστεί ο τιτάνιος αγώνας του '21, ας αφιερώσουμε λίγες λέξεις για μια συνεταιριστική του πλευρά.

Στις ένδοξες σελίδες της ιστορίας μας, τα νησιά Ίδρα, Σπέτσες και Ψαρά συναντώνται συχνά για τον αποφασιστικό ρόλο που έπαιξαν στο θαλάσσιο αγώνα. Οι μορφές του Μιαούλη, του Κανάρη, της Μπουμπουλίνας, έρχονται αμέσως στη σκέψη μας. Με το στόλο και τα πυρπολικά τους είχαν γίνει ο εφιιάλτης των Τούρκων.

Τα τρία μικρά και βραχύωδη νησιά, που η έκτασή τους, αθροισόμενη, μόλις ξεπερνά την έκταση της Σαλαμίνας, είχαν γίνει γνωστά πριν από το 1821 για το θαλάσσιο εμπόριο που είχαν αναπτύξει. Στηρίχθηκαν στο καθεστώς της Κοινοτικής Διοίκησης, που είχαν εφαρμόσει οι Τούρκοι για να μπορούν να εισπράττουν τους φόρους. Στην ανάπτυξη του θαλάσσιου εμπορίου επωφεληθήκαν από τη συνθήκη που υπογράφηκε το 1783 μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας, με την οποία παραχωρήθηκε ελευθερία εμπορίου στα πλοία των νησιών που έφεραν τη ρωσική σημαία. Με εικονικές πωλήσεις των πλοίων τους προς Ρώσους εμπόρους, ύψωσαν τη ρωσική σημαία κι έτσι απολαμβάναν και οι νησιώτες την ελευθερία του εμπορίου. Επωφεληθήκαν επίσης κατά τη διάρκεια των Ναπολεοντείων πολέμων (1806-15), όταν ο αγγλικός στόλος είχε αποκλείσει τη Γαλλία και την Ισπανία. Τα πολυηρά και έμπειρα πληρώματα των ελληνικών πλοίων διέσπαζαν τον κλοιό του αποκλεισμού και μετέφεραν στη Γαλλία σιτάρι. Η αιτοδεία που είχε προκληθεί από τον αποκλεισμό και οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν, έδινε στους Έλληνες ναυτικούς τη δυνατότητα να πουλούν το σιτάρι σε υψηλές τιμές και να πετυχαίνουν υψηλά κέρδη, ενώ για τους αποκλεισμένους αποτελούσαν τους σωτήριες. Η ριψοκίνδυνη περιπέδωση των Ναπολεοντείων πολέμων υπήρξε και η χρυσή εποχή για τους νησιώτες, η εποχή που συσώρευσαν πλούτη, που αργότερα διέθεσαν στον αγώνα της ανεξαρτησίας.

(*) Ομιλία στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών με την ευκαιρία του εορτασμού της επετείου της Επανάστασης του 1821.

Πώς όμως έφθασαν αυτά τα τρία γησιά σε σημείο να κυριαρχούν, θα μπορούσε να πει κανείς, στο θαλάσσιο εμπόριο της Μεσογείου;

Από αναφορές που υπάρχουν, φαίνεται ότι η ναυπήγηση πλοίων στην Ύδρα άρχισε το 1716. Τα πλοία που κατασκευάζονταν τότε, ονομάζονταν Σαχτούρια και ήταν χωρητικότητας 10—15 τόννων. Με την πάροδο του χρόνου και με την ανάπτυξη του εμπορίου, τα πλοία που κατασκεύαζαν οι νησιώτες γίνονταν μεγαλύτερα και έφθιναν τους 250 τόννους κατά το 1760. Τόση δε ήταν η επίδοση στη ναυπηγική, ώστε η τελειότητα και η ευκινησία των πλοίων εντυπωσίαζε τους Ευρωπαίους.

Τα κέρδη του εμπορίου έστρεψαν προς τη ναυπηγική και τη ναυτιλία το σύγολο σχεδόν των κατοίκων των τριών νησιών, που από την παιδική ηλικία εξοικειώνονταν με τη θάλασσα και τους κινδύνους της.

Η ναυπήγηση πλοίων αποτελούσε όμως πολύ δαπανηρή υπόθεση. Για την εξασφάλιση του αναγκαίου κεφαλαίου, οι νησιώτες χρειάζονταν να συνεταιριστούν. Πολλοί κάτοικοι των νησιών πρόσφεραν για τη ναυπήγηση ενός πλοίου είτε τις οικονομίες τους, είτε την εργασία τους ή και κατασκευαστικά υλικά. Με τον τρόπο αυτόν γίνονταν συμπλοιοκτήτες και αποκτούσαν ένα ή περισσότερα μερίδια στο πλοίο. Συνήθως, σημαντικό μέρος του κεφαλαίου κατέβαλλε ο καπετάνιος ή ένας έμπειρος ναυτικός, που έπαιρνε και την πρωτοβουλία για τη ναυπήγηση και τη διακυβέρνηση του πλοίου.

Η συνεταιριστική δραστηριότητα δεν σταματούσε στην κατασκευή του πλοίου. Κεφάλαια χρειάζονταν και για την αγορά του φορτίου, συνήθως σιταριού, που αγοράζόταν από ρωσικά λιμάνια. Όποιος είχε τη δυνατότητα, έπαιρνε μέρος στο σχηματισμό του κεφαλαίου, προσδοκώντας από τη συμμετοχή αυτή μέρος από τα κέρδη.

Η ανεπάρκεια των κεφαλαίων έφερε τη συνεταιριστική δράση ένα βήμα ακόμη πιο πέρα προς την ολοκλήρωση. Οι ναύτες που χρησιμοποιούσαν τα πλοία δεν ήταν μισθωτοί αλλά μεριδιούχοι και αυτοί της κοινής επιχείρησης, που συμφωνούσαν να αμείβονται με ένα μέρος των κερδών κάθε ταξιδιού. Από τη σχέση τους αυτή με την κοινή συνεταιριστική επιχείρηση ονομάσθηκαν Συντροφοναύτες.

Αυτή η διάρθρωση της συνεταιριστικής επιχείρησης εξασφάλιζε πολλά πλεονεκτήματα. Πρώτο, με μικρά επιμέρους κεφάλαια ήταν κατορθωτό να ναυπηγηθεί πλοίο και να στηθεί μια ολόκληρη εμπορική επιχείρηση. Έπειτα, ο κίνδυνος της θαλασσοταραχής ή και της εμπορικής ζημιάς επιμεριζόταν σε πολλούς και λειτουργούσε ως ασφαλιστικό μέτρο. Πολλοί μάλιστα συνήθιζαν να έχουν μερίδια σε περισσότερα από ένα πλοία, να μετέχουν δηλαδή σε περισσότερους από έναν συνεταιρισμούς, για να επιμεριζείται έτσι ο κίνδυνος. Ακόμη, το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι στο πλοίο ήταν συνέταυροι στην κοινή επιχείρηση, τους έκανε να έχουν προσωπικό συμφέρον για την άμυνα εναντίον της πειρατείας, για την εξασφάλιση των ευνοϊκότερων εμπορικών όρων αλλά και για την προσωπική τους εξειδίκευση, ώστε κάποια μέρα να γίνουν οι ίδιοι καπετάνιοι.

Στις περιπτώσεις μάλιστα που οι συντροφοναύτες ήταν και συμπλοιοκτήτες, προτιμούσαν να εργάζονται στα πλοία εκείνα για τα οποία είχαν χρησιμοποιήσει και τα δικά τους κεφάλαια, αφού με τη φροντίδα τους για την επιτυχία της κοινής επιχείρησης θα εξασφάλιζαν διπλό όφελος.

Από πολλές πηγές, που όμως δεν συμπίπτουν απόλυτα μεταξύ τους, έχει πε-

ριγραφεί ο τρόπος με τον οποίο γινόταν η διανομή του κέρδους στους μεριδιούχους, στους δανειστές και στο πλήρωμα.

Ο γενικός κανόνας ήταν ο εξής: Από το σύνολο των κερδών αφαιρούσαν το δάνειο για την αγορά του φορτίου, καθώς και τον τόκο του. Ο τόκος ήταν ανάλογος προς την ευθύνη. Όταν οι δανειστές δεν ήταν συμμετοχοί στους κινδύνους του εμπορίου, ο τόκος ήταν χαμηλός, 4—6%. Όταν όμως οι δανειστές δέχονταν να είναι συνυπεύθυνοι και στις ενδεχόμενες ζημιές, που θα σήμαιναν ίσως και απώλεια του κεφαλαίου τους, τότε, σε περίπτωση κερδών, ο τόκος ήταν υψηλός και μπορούσε να φθάσει μέχρι 40% στην Ύδρα.

Μετά την τακτοποίηση των δανείων, αφαιρούσαν το φόρο και τα έξοδα του πλοίου. Το ποσό που απέμενε το διαιρούσαν σε δύο μέρη. Το ένα ανήκε στους συμπλοισκίτες και το άλλο στους συντροφοναύτες. Μεταξύ των συντροφοναυτών, το ποσό είτε διαμοιραζόταν σε ίσα μερίδια, με εξαίρεση τον πλοίαρχο που έπαιρνε δύο μερίδια, είτε ο πλοίαρχος είχε το δικαίωμα να διαχειρίζεται ένα ποσό, έξω από τα ίσα μερίδια, για να ανταμείβει τους καλύτερους ναύτες. Το μισό που ανήκε στους συμπλοισκίτες μοιραζόταν σ' αυτούς ανάλογα με τον αριθμό των μεριδίων τους στο πλοίο.

Αλλά η τεχνική της διανομής δείχνει μόνο τη μία όψη του συντροφικού πνεύματος που επικρατούσε. Τα ποιοτικά στοιχεία που συνόδευαν τη διανομή, δείχνουν το ψηλό επίπεδο συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Όλες οι δυσκολίες γίνονταν χωρίς γραπτούς νόμους, χωρίς έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία. Ο λόγος αποτελούσε επαρκές υποσχετικό προς όλες τις πλευρές. Το εντυπωσιακότερο δε στοιχείο είναι ότι κατά την παράδοση ή την επιστροφή του δανείου δεν γινόταν ούτε καταμέτρηση των χρημάτων από τον παραλήπτη. Ήταν αρκετό το ότι είχαν μετρηθεί από εκείνον που τα έδινε. Αναφέρονται ακόμη περιπτώσεις που όταν το μερίδιο του κάθε ναυτή δεν έφθανε κάποιο ικανοποιητικό επίπεδο, οι συμπλοισκίτες αποφάσιζαν να μειώσουν το δικό τους μερίδιο.

Ο αριθμός των συνεταίρων σε κάθε πλοίο δεν ήταν σταθερός. Αναφέρονται περιπτώσεις με 50 και 80 συμπλοισκίτες. Ανάλογα δε με το μέγεθος του πλοίου κυμαινόταν και ο αριθμός των ναυτών και των κανονιών με τα οποία ήταν εξοπλισμένα για να προστατεύονται από τις πειρατείες.

Για να φανεί η έκταση της συνεταιριστικής δραστηριότητας στη ναυπήγηση και στο εμπόριο κατά την περίοδο της Επανάστασης του '21, αρκεί να αναφερθεί ότι από το σύνολο των 168 πλοίων, που υπήρχαν στην Ύδρα και στις Σπέτσες, τα 154 (δηλ. το 92%) ήταν συνεταιρικά και μόνο τα 14 αποτελούσαν ατομικές ιδιοκτησίες. Μια τέτοια συμπαγής ανθρώπινη δύναμη, που ήταν ταυτόχρονα και εμπορική και μπορούσε εύκολα και γρήγορα να μεταβληθεί σε πολεμική, αποτελούσε σπουδήςποτε πολύτιμο στήριγμα για τον αγώνα της ανεξαρτησίας, που μεθοδικά σχεδίαζε η Φιλική Εταιρεία.

Φαίνεται ότι η μύηση από τη Φιλική Εταιρεία για τον ετοιμαζόμενο αγώνα άρχισε από το 1818 και ότι στα ενδιάμεσα διάστημα μπόρεσαν οι νησιώτες να εφοδιάσουν τα πλοία τους με περισσότερα κανόνια και να συγκεντρώσουν αθόρυβα άφθονα πολεμοφόδια. Κάθε καπετάνιος ήταν υπεύθυνος για τη μετατροπή του δικού του πλοίου σε πολεμικό και για την εξασφάλιση πολεμοφοδίων χωρίς καμιά εξωτερική διαθήκη.

Από τις πρώτες φροντίδες των νησιωτών ήταν η προμήθεια αρκετού σιταριού για τον αγώνα που προδριπόταν μακροχρόνιος. Γνωρίζοντας την αγορά του

αιταριού, απευθύνησαν στη Μασσαλία, που την είχαν ιδιαίτερα εξυπηρετήσει κατά την περίοδο του αγγλικού αποκλεισμού. Καλούσαν τους εμπορευόμενους να τους ανταποδώσουν «χάριν αντί χάριτος». Να στείλουν σιτάρι στην Ελλάδα με την υπόσχεση ότι θα απολαύσουν τα ίδια κέρδη που είχαν πετύχει οι Έλληνες όταν προμήθευαν σιτάρι στη Γαλλία κατά την πολεμική περίοδο.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο ελληνικός στόλος είχε ν' αντιπαραταχθεί προς τις τεράστιες ναυτικές δυνάμεις της Τουρκίας, της Αιγύπτου, της Τριπόλεως (δηλ. της Λιβύης), της Τυνησίας, της Αλγερίας και του Μαρόκου. Τα εχθρικά πολεμικά πλοία περιγράφονταν ως κινητά φρούρια, με 700—800 άνδρες. Χαρακτηριστικά έλεγε ο Μιαούλης: «Όταν είσαι με το καράδι σου δίπλα σε εχθρικό καράδι και κάνεις να το κυττάξεις από τα χαμηλά, είναι τόσο ψηλό το σπύρικο και σγυρώνεις τόσο ψηλά το κεφάλι για να το δεις, που σου πέφτει η σκούφια».

Μπροστά σ' αυτά τα μεγαθήρια, τα ελληνικά πολεμικά πλοία έμειναν με φαρόβαρκες. Τα ελληνικά κανόνια χρησιμοποιούσαν μπάλλες 12 λιβρών, ενώ τα τουρκικά 48. Μόνη ελπίδα των Ελλήνων ήταν η ευελιξία των πλοίων τους και η τόλμη και αποφασιστικότητα των πληρωμάτων τους. Φόβητρο των Τούρκων είχαν γίνει ιδίως τα πυρπολικά, μικρά πλοία γεμάτα με πίσσα και εκρηκτικά, που οι τολμηροί νησιώτες τα προσκολλούσαν στα τουρκικά πλοία και τα πυροδοτούσαν. Το πυρπολικό που χρησιμοποίησε ο Ψαριανός Παπανικολής εναντίον τουρκικής φρεγάτας στο λιμάνι της Ερσεσού, αποτέλεσε την πρώτη επιτυχία. Από τους 1.100 άνδρες του πληρώματος, μόνον 8 διασώθηκαν.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, οι αλλεπάλληλες επιτυχίες των Ελλήνων στη θάλασσα αναπτέρωσαν το ηθικό τους και τρομοκράτησαν τους Τούρκους. Πλήρωσαν όμως και βαρύτατο τίμημα οι νησιώτες. Μετά την καταστροφή της Χίου, το 1822, όπου από τους 100.000 κατοίκους της υπέζησαν μόνο 2.000, η καταστροφή των Ψαρών, το 1824, αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα. Τόσο ήταν το μένος των Τούρκων εναντίον των νησιωτών, ώστε στον Χοσρέφ είχε δοθεί εντολή «να φέρει νέο χάρτη στον οποίο να μην υπάρχουν τα Ψαρά».

Οι Υδραίοι πληροφρήθηκαν την πολιορκία των Ψαρών την παραμονή της μεγάλης καταστροφής. Ήταν πλέον αργά όταν ξεκίνησε προς ενίσχυσή τους ο Μιαούλης με 20 καράδια. Τα λιγστά πλοία που υπήρχαν στα Ψαρά ήταν αδύνατο να συγκριθούν με τα 200 πλοία του τουρκικού στόλου με τους 200.000 άνδρες. Αφού απέκρουσαν τις προτάσεις για παράδοση, οι Ψαριανοί ήξεραν ότι διαλέγουν το θάνατο. Αγωνίστηκαν εναντίον του τουρκικού στόλου στον οποίο προκάλεσαν σημαντικές καταστροφές. Όταν όμως οι Τούρκοι αποδιβάστηκαν στο νησί, οι γυναίκες με τα παιδιά τους διάλεξαν να πέσουν στη θάλασσα για ν' αποφύγουν την αιχμαλωσία, ενώ οι πολεμιστές, όταν δεν έμεινε πια καμμία ελπίδα, έδωσαν φωτιά στην πυριτιδαποθήκη. Μαζί με τους αγωνιστές της ελευθερίας θάφτηκαν και 2.000 εισβολείς. Μόνο «...λίγα χορτάρια έμειναν στην έρημη γη...».

Η καταστροφή των Ψαρών προκάλεσε αισθήματα πίκρας και απογοήτευσης σ' όλους τους αγωνιζόμενους Έλληνες. Δεν κλόνησε όμως το ηθικό τους. Σκοπό τους έθεσαν την εκδίκηση. Ήταν βέβαια ότι, όπως έγραφαν οι Σπετσιώτες στους επικεφαλής του στόλου τους, «όπου είναι μαζί ο Θεός και οι Έλληνες, όλα κατορθώνονται».

Οι ίδιοι οι Ψαριανοί που διασώθηκαν και ενώ ήταν ακόμη νωπό το αίμα των οικογενειών τους, ξαναρίχθηκαν στον αγώνα, για να ξαναγράψουν, μαζί με τους Υδραίους και τους Σπετσιώτες, καινούργιες σελίδες δόξας και να πραγματώσουν

τον υπέρτατο στόχο της απελευθέρωσης της πατρίδας. Ναυμαχίες όπως της Σάμου, της Κω, του Γέροντα, της Αλικαρνασσοῦ, της Ικαρίας, που πραγματοποιήθηκαν μέσα στον ίδιο χρόνο, έδειξαν πραγματικά ότι όλα κατορθώνονται.

Αλλά και αργότερα, κατά την πολιορκία του Μεσολογγίου, όλες οι ελπίδες των πολιορκημένων και του Έθνους είχαν αποτεθεί στη δράση του ναυτικού. Όμως, «ούτε τροφές, ούτε πολεμοφόδια, ούτε χρήματα υπήρχαν». Και όταν ακόμη χρειάστηκε να γίνει εκποίηση εθνικών κτημάτων και έρανος για να μπορέσει να κινηθεί ο στόλος, δεν υπήρχαν τα ειδικά πλοία (τα «μύστινα»), που χρειαζόνταν για τα αβαθή νερά της λιμνοθάλασσας.

Η έσχατη ένδειξη στην οποία είχαν καταλήξει αλλά και η απόφασή τους να ελευθερωθούν με κάθε θυσία, φάνηκε από τη συμπεριφορά των Ψαριανών. Όταν δεν είχε απομείνει τίποτε για να κινηθούν το στόλο που είχε περισωθεί, δεν δίστασαν να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα, που με τη διαθήκη του είχε αφήσει ο πατριώτης τους Βαρδάκης, για να ξαναχτίσουν τα Ψαρά από το σωρό των ερειπίων. Δεν χρειαζόνταν νέα πόλη αν δεν ήταν ελεύθεροι.

Ο αγώνας των Ελλήνων στη θάλασσα είχε καθοριστική σημασία για την επικράτηση της Επανάστασης. Τα σιτοκάραβα, τα νεώτερα ξύλινα τείχη της Ελλάδος, οπλισμένα με την τόλμη και την απόφαση των ναυτικών να ζήσουν ελεύθεροι μαζί με όλους τους αδελφούς τους Έλληνες, φάνηκαν αντάξια της μεγαλωσύνης των αγωνιστών. Αυτά τα πλοία τα έφτιαξε η συνεργασία και η αδελφωσύνη, το συνεργατικό πνεύμα και η ομοψυχία των Ελλήνων, που τόση σημασία έχει, ώστε αποτέλεσε και την έσχατη νοθεσία, που άφησε ο Καραϊσκάκης πεθαίνοντας στο Φάληρο: «Όταν οι Τούρκοι μυρίζονται την ομόνοιά σας, δεν τολμούν να πλησιάσουν», είχε πει.

Αυτή η συμβουλή, που μας κληροδότησε ένας από τους πολλούς ήρωες στους οποίους οφείλουμε την ελευθερία μας, αυτό το δίδαγμα του '21 αλλά και της κατοπινής ιστορίας του τόπου μας, ως μην το κρατήσουμε για τους πανηγυρικούς των επετείων των μεγάλων στιγμών του Έθνους.

Ας το κάνουμε συνειδητή καθημερινή πράξη.

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 33)

στικό Κίνημα. Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν το κάνει, εμείς έχουμε υποχρέωση απέναντι στην ιστορία αυτού του τόπου να ξεσκεπάσουμε την αλήθεια και να προχωρήσουμε άμεσα στην ίδρυση της Συνεταιριστικής Τράπεζας.....

14. Επίλογος

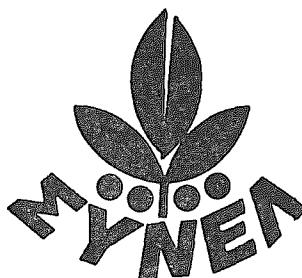
Τα ζητήματα που αναφέρουμε ως άμεσης προτεραιότητας για το Συνεταιριστικό Κίνημα, είναι ανάγκη να υλοποιηθούν για να θγάλουν το Κίνημα από την Κρίση και να το οδηγήσουν σε μια πορεία δημιουργικής ανάπτυξης με στόχο την αυτοδυναμία.

Ας στρατευθούμε όλοι, Αγρότες, Συνεταιριστές, που διοικούν όλες τις θαμνίδες των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Υπάλληλοι που υπηρετούν σε αυτές, σε μια κοινή προσπάθεια να οδηγήσουμε το Κίνημα εκεί που του αξίζει. Να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Γεωργίας, για να σταθούμε σαν ισότιμα μέλη μιας ευρύτερης Κοινωνίας που είναι η Ε.Ο.Κ.....

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ Α. Ε.

**Σωστή λίπανση
σημαίνει:**

- ΚΑΛΗ ΣΟΔΕΙΑ
- ΠΟΙΟΤΗΤΑ και
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΑΘΗΝΑ: Κεφαλληνίας 46 & Πατησίων - Τ.Κ. 112 51

Τηλ. 8648225 - 8648715 - 8648793 - TLX: 224116 - 224653 SYEL GR

Υ Π Ο Κ Α Τ Α Σ Τ Η Μ Α Τ Α

ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Κλαπανάρα 4 - Τ.Κ. 186 48

Τηλ. 4631481-4 — TLX 241430 SYEL GR

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Τσιμισκή 33 ή Τ.Κ. 546 24

Τηλ. (031) 220691 - 220859 — TLX 410386 SYEL GR

ΚΑΒΑΛΑ: Ομονοίας 54 - Τ.Κ. 653 02

Τηλ. (051) 836948-9 — TLX 452325 SYEL GR

ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ: Φιλίππου 1 - Τ.Κ. 502 00

Τηλ. (0463) 22377 - 23377 — TLX 432331 SYEL GR

ΚΡΑΤΙΚΟΣ Ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ;

Του κ. Γιώργου Ι. Φωτίου

Η Κρατική οικονομική βοήθεια στη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (Σ.Κ.Τ.) της Κύπρου επαναφέρει στην επικαιρότητα την υποφώσκουσα γενική κρίση στο συνεργατικό μας κίνημα, που θάπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο σοβαρής μελέτης για την κυβέρνηση Βασιλείου, αλλά και προβληματισμού για όσους ειδικούνται ή όσους ασχολούνται περιστασιακά με τα συνεργατικά θέματα.

Από πολλές πλευρές υποστηρίζεται η άποψη ότι τα συνεργατικά ιδρύματα φέρουν την αποκλειστική ευθύνη για τη χρεωκοπία της ΣΚΤ, της οποίας η διαχείριση θρискόταν στα χέρια συμβουλίου εκλεγμένου από γενική συνέλευση των αντιπροσώπων των συνεργατικών ιδρυμάτων - μελών της. Κατά συνέπεια, οποιαδήποτε κακή διαχείριση, ατασθαλίες, ή ζημιές, θάπρεπε να βαρύνουν άμεσα τα ιδρύματα - μέλη.

Όπως είναι γνωστό, το κράτος δίνοντας 60 εκατομμύρια λίρες με τόσο ευνοϊκούς όρους, το κάνει για να διευκολύνει τη ΣΚΤ, η οποία θρискεται εκτεθειμένη με χρέη προς δανειστές, μεταξύ των οποίων είναι εμπορικές τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Το κάνει για να δώσει την ευκαιρία στο κεντρικό πιστωτικό ίδρυμα του συνεργατισμού να επανορθώσει τις ζημιές που υπέστη και να μπορέσει στο μέλλον να παίξει χρήσιμο ρόλο στη συνεταιριστική οικονομία.

Προφανώς η ενέργεια του κράτους στερείται υποδομής. Οι εξελίξεις στο συνεργατισμό, από το ξέσπασμα της κρίσης, αφήνονται για μια δεκαετία χωρίς να διαφαίνεται οποιαδήποτε εξυγίανση πάνω στην ορθή βάση των συνεργατικών αρχών. Το κίνημα έχει εγκαταλειφθεί στα χάλια του να παίρνει του κακού τη στράτα, ενώ μια γραφειοκρατική κυβερνητική υπηρεσία, χωρίς δημιουργική έφεση καταγράφει ληξιαρχικές πράξεις.

Τα μέλη χάνουν το ενδιαφέρον στα ιδρύματά τους. Θεωρούν το κράτος υπεύθυνο να φροντίζει γι' αυτά, χωρίς δική τους φροντίδα ή ευθύνη. Φανερό δείγμα αυτής της νοοτροπίας είναι ο βαθμός απαρτίας στις γενικές συνελεύσεις και ο βαθμός συμμετοχής των μελών στο έργο που γίνεται μέσα στα ιδρύματα, αλλά και η ανύπαρκτη συμμετοχή στον έλεγχο των αποφάσεων που λαμβάνονται.

Με τη βοήθεια του κράτους στη ΣΚΤ ενισχύεται η εντύπωση ορισμένων αναλυτών ότι τα πράγματα στην Κύπρο έχουν τη σφραγίδα κρατικού συνεργατισμού, όπως ισχύει σε ανελεύθερα καθεστώτα. Έτσι, το όλο σύστημα χάνει την ιδεολογική του υπόσταση. Και όσο παρατείνεται μια τέτοια κατάσταση είναι φυσικό να πληθαίνουν οι αντισυνεργατικές τάσεις και να επεκτείνεται η ανωμαλία στα κέντρα και την περιφέρεια. Ένα πρόσφατο κρούσμα μας βεβαιώνει: Από τις ΣΠΕ Κοκκινοχωριών καλείται η κυβέρνηση να δώσει λύση στο πρόβλημα των χρεών που συμποσούνται σε 26 εκατομμύρια λίρες. Μάλιστα, και βουλευτές μας προβάλλουν συμπαράταξη στο αίτημα.

Ο Συνεργατισμός, λοιπόν, στα χρόνια της Ανεξαρτησίας πήρε τον κακό δρόμο και μπήκε σε κακοτοπιές και αδιέξοδα. Η επίσημη αλλαγή που γνωρίσαμε σ' αυτά τα δισεκτα χρόνια ήταν εκείνη του εφόρου, με πρόσθετο τίτλο διοικητή, χωρίς να υιοθετηθούν οι εισηγήσεις της «Έκθεσης της Ερευνητικής Επιτροπής για το Συνεργατισμό» (Οκτώβρης 1981). Πολύ δικαιολογημένα, το φαινόμενο αυτό ερμηνεύτηκε σαν κομματική σκοπιμότητα, άσχετη με την ουσιαστική ανάγκη να δημοκρατικοποιηθεί και ανασυγκροτηθεί ο συνεργατισμός.

Αν, λοιπόν, δίνονται 60 εκατομμύρια στη ΣΚΤ, χωρίς προηγούμενα να έχουν μελετηθεί σε βάθος τα προβλήματα του συνεργατισμού, έχοντας βασικό βοηθήμα την Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής, χωρίς παράλληλα να εφαρμοστεί ένα

πρόγραμμα ανασυγκρότησης με βάση τις αρχές του συνεργατισμού, σίγουρα τα λεφτά του φορολογούμενου σπαταλούνται άδικα.

Διότι υπάρχουν άπειρες ανάγκες για εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου, που κάτω από τις σημερινές περιστάσεις το κράτος αδυνατεί να ανταποκριθεί. Με κενά ταμεία, καθυστερούν ή αναβάλλονται έργα κοινοτικής ανάπτυξης, η δημιουργία επαρκών νοσοκομειακών μονάδων στην περιφέρεια, σχολικά κτίρια, βελτίωση οδικού δικτύου, άμυνα και τόσα άλλα. Έχοντας αυτά υπόψη, διερωτάται ο κάθε αμερόληπτος: Προς τί να γίνεται η αφάιμαξη των δημοσίων πόρων για να σωθεί μια συνεργατική τράπεζα;

Εδώ, όμως, τα γεγονότα δεν μπορεί να παραβλέπονται και προβάλλει αμείλικτο το σύνδρομο της ενοχής του κράτους για τη χρεωκοπία της ΣΚΤ. Το κράτος δεν ήταν αμέτοχο ευθύνης. Με την έμπνευση και παρακίνηση του κυβερνητικού τμήματος, ένα σημαντικό μέρος των αποταμιεύσεων τριών γενεών συνεργατιστών χάθηκε ολότελα. Πρόκειται για ζημιές που, κατά μέγιστο βαθμό, οφείλονται στο δημόσιο. Και το δημόσιο έρχεται αρωγό με τα 60 εκατομμύρια.

Ας γίνει κι αυτό. Το κράτος ξεπληρώνει αμαρτίες του παρελθόντος. Αν όμως το κάνει με ψυχρούς λογιστικούς υπολογισμούς, νομίζοντας ότι βοηθά το συνεργατισμό, τότε η πλάνη του θάναι χειρότερη της πρώτης. Δεν αρκεί να θάλει δικούς του επιτρόπους για τη διαχείριση των υποθέσεων της ΣΚΤ για όσο χρονικό διάστημα μένει υποθηκευμένη. Αυτό αποτελεί καθαρή διαδικασία που εφαρμόζει ο δανειστής για να διασφαλίσει το λαβείν του.

Το πρόβλημα της ανασυγκρότησης του συνεργατισμού πάνω σε υγιείς βάσεις παραμένει καυτό. Αυτό σημαίνει ότι προκύπτει κατεπείγουσα ανάγκη:

α) Να ξεκαθαρίσει μιά για πάντα η σχέση κράτους και συνεργατισμού. Είναι πρόθεση της κυβέρνησης Βασιλείου να συνεχίσει να διατηρεί ένα κρατικό συνεργατισμό, ή να τον απαλλάξει από κάθε κρατική ή κομματική επιρροή; Διότι ο γνήσιος συνεργατισμός αποτελεί υπερϊδεολογία που δεν ευδοκιμεί με κρατική παρέμβαση ή και κομματική διεγκυστίδα μέσα στα ιδρύματά του. Κατά παράβαση της συνεταιριστικής αρχής της αυτοδιοίκησης και αυτή ακόμη η ημερομηνία συνελύσεων ορίζεται από κρατικό υπάλληλο και επιτρέπονται συνδυασμοί και πολιτικές φατρίες να ανταγωνίζονται μέσα στα συνεργατικά ιδρύματα.

β) Η δημοκρατία πρέπει να αποκατασταθεί και να αναγνωρισθεί ο κυριαρχικός ρόλος των μελών ν' αποφασίζουν για τις τύχες του συνεταιρισμού τους. Αυτό θα απαιτήσει χρόνο, γιατί, δυστυχώς, έχει συνθλιβεί η προσωπικότητα του ελεύθερου συνεργατιστή απ' ότεις παρεμβάσεις και αυθαιρεσίες, αλλά και τα ανταγωνιστικά ψηφοδέλτια των κομμάτων. Μια ανοικτή ομόφωνη διακήρυξη των κομμάτων και επαγγελματικών οργανώσεων και συνέπεια στην πράξη θάναι απαραίτητη.

γ) Ταυτόχρονα, καταρτίζεται ένα πρόγραμμα ανασυγκρότησης σ' όλη την κλίμακα του κινήματος. Το πρόγραμμα αυτό ξεκινά με βάση την «Έκθεση της Ερευνητικής Επιτροπής για το Συνεργατισμό». Μέριμα γίνεται για όλους τους ζωντανούς οργανισμούς του κινήματος. Συνεργατικές που ουσιαστικά δεν υφίστανται, παρά μονάχα σαν ταμπέλες, δεν μπορούν να επιβιώσουν με οποιοδήποτε τρόπο το κίνημα. Το πρόγραμμα γίνεται αντικείμενο πλατεϊάς μελέτης και συζήτησης ανάμεσα στους συνεργατιστές, σ' όλα τα επίπεδα. Για την προετοιμασία του θεωρείται απαραίτητη η βοήθεια της κυβέρνησης, χωρίς να αποκλείεται η μετάκληση εμπειρογνώμονα της Διεθνούς Συνεργατικής Ένωσης (ICA).

Τα καθήκοντα αυτά προκύπτουν άμεσα για να προλάβουμε το χρόνο, που δυστυχώς τρέχει σε βάρος του συνεργατικού κινήματος όσο και να νομίζουν μερικοί ότι με τα 60 εκατομμύρια στη ΣΚΤ ο συνεργατισμός θρήκε τα πόδια του στην Κύπρο.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ

Απεβίωσε, ανήμερα Πρωτοχρονιάς, πλήρης ημερών, ο παλαίμαχος συνεταιριστής και πρωτοπόρος δυναμικός αγροτικός αγωνιστής, ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ.

Γεννημένος στη φημισμένη καπνική κωμόπολη Νέα Ζίχνα Σερρών, ασχολούμενος με την καλλιέργεια του καπνού, γνώρισε στο πετσί του την αδικία και την εκμετάλλευση εις βάρος του αγρότη και έβαλε ως σκοπό της ζωής του, να αγωνισθεί για την ανύψωση και τη χειραφέτηση της δοκιμαζόμενης αγροτιάς.

Η ιδεολογία του αγροτισμού και του συνεργατισμού, που ήταν το πιστεύω του, ενέπνεαν και κατηύθυναν τη ζωή και τη δράση του. Χαρακτήρας δυνατός, ακέραιος, ορμητικός, ασυμβίβαστος — σκληρό καρύδι — προικισμένος με ευφυΐα, ευφράδεια, υψηλό ήθος και ατσάλενα θέληση, αναδείχθηκε σε ένα απ' τα πιο άξια και δυναμικά αγροτικά στελέχη.

Επί πενήντα χρόνια, θρέθηκε στην πρώτη γραμμή των αγροτικών αγώνων και στο προσκήνιο του συνεταιριστικού μας κινήματος. Από νεαρή ηλικία αναμίχθηκε στα κοινά και κέρδισε γρήγορα την εμπιστοσύνη και την αναγνώριση των συμπατριωτών του.

Ξεκίνησε το 1924, με την ίδρυση του συνεταιρισμού της Νέας Ζίχνας — μεγάλου και πρωτοποριακού συνεταιρισμού — του οποίου αναδείχθηκε και διατέλεσε επί σειράν ετών Πρόεδρος.

Το 1933 εκλέχθηκε Πρόεδρος της Ενώσεως Γεωργικών Συνεταιρισμών Σερρών, η οποία εξελίχθηκε στη μεγαλύτερη και πιο αναπτυγμένη, με πλούσια και πολύπλευρη δράση, δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση της χώρας μας. Διατέλεσε Πρόεδρος τη Ενώσεως, στις περιόδους 1933 - 1936 και 1945 - 1949. Διακρίθηκε για τη γενικότερη δημιουργική του δράση στο συνεταιριστικό και στον αγροτικό συνδικαλιστικό τομέα.

Το 1947, Πρόεδρος τότε της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Σερρών και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Καπνού, ο Διογένης Πεταλωτής, έλαβε ενεργό και δραστήριο μέρος, στην προσπάθεια για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας του Αλέξανδρου Μπαλτατζή, Προέδρου τότε της ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. και της ΚΥΔΕΠ για την ίδρυση της ΣΕΚΕ και συνέβαλε αποτελεσματικά στην οργάνωση και την εξασφάλιση των μέσων της λειτουργίας της.

Εκλέχτηκε στο πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο της ΣΕΚΕ, με την ιδιότητα του διευθύνοντος συμβούλου και με ειδικότερα καθήκοντα, την οργάνωση και διεξαγωγή των αγορών καπνών, την συντήρηση και την επεξεργασία τους. Με έδρα το Υποκατάστημα ΣΕΚΕ Καβάλας, διηύθυνε με επιτυχία τις υπεύθυνες αυτές εργασίες επί 20 χρόνια, μέχρι τον Ιούλιο του 1967, εποχή κατά την οποία, με τον διαβόητο αναγκαστικό Νόμο 31)67 της Στρατιωτικής Δικτατορίας, καταργήθηκαν τα αιρετά διοικητικά συμβούλια των συνεταιριστικών οργάνωσεων.

Η προσφορά του στην εδραίωση, ανάπτυξη και την καθολικά αναγνωριζόμενη επιτυχία της ΣΕΚΕ, υπήρξε μεγάλη

Εύλογα λοιπόν, κατέχει μια περίοπτη θέση, ανάμεσα στους μεγάλους συνεταιριστές και αγροτικούς αγωνιστές της χώρας μας.

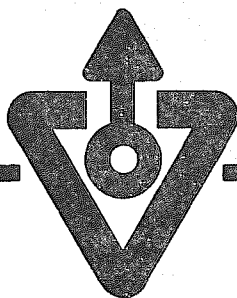
ΒΑΣΙΛΗΣ ΙΛΑΝΤΖΗΣ

ΒΙΟΛΜΕΤ Α.Ε.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΟΡΓΑΝΟΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ - ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΚΡΑΤΙΝΟΥ 11 105 52 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 522 3486 - 522 3668 - 522 3704 - 522 3341 • ΤΛΧ. 219457 VIMÉ GR - 224477 PAPA GR - 226079 STEX GR

TELEFAX: 5231 280 · ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ: ΙΣΘΜΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ • ΤΗΛ. 0741-98 395

ΦΥΤΟΧΩΜΑΤΑ - ΚΟΜΠΟΣΤΕΣ

HY-POT
CORROHUM
HY-POT VIKAL

ΜΕΤΑΠΛΑΣΤΕΣ ΕΔΑΦΟΥΣ

ΑΝΘΟΡΜΟΝ
ΟΡΓΑΝΙΚΑ

ΟΡΓΑΝΟΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

ΦΥΤΟΡΜΟΝ SUPER
ΦΥΤΟΡΜΟΝ SPECIAL

ΠΥΚΝΑ ΚΡΥΣΤΑΛΙΚΑ ΥΔΑΤΟΔΙΑΛΥΤΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

NEW VACHS 60
AMMORHOSKA 60
GREEN TOP
EVEHEL
TOM MG4

ΥΓΡΑ ΔΙΑΦΥΛΛΙΚΑ

HUMOTREL
FILOZAL

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ Ο.Η.Ε. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (ΙΙ Δεκ. 1986)

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

V. Συμμετοχή όλων στους Συνεταιρισμούς, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων, των αναπήρων και των ηλικιωμένων.

29. Η ελεύθερη συμμετοχή αποτελεί τη λυδία λίθο των αρχών του συνεργατισμού του Ροτσντέιλ. Η αρχή αυτή αποκτά νομική υπόσταση σε πολύ μεγάλο αριθμό χωρών, όπου δηλώνεται ότι η συμμετοχή στους συνεταιρισμούς είναι ελεύθερη για τον καθένα. Όμως, συνήθως υπάρχει ευρύ χάσμα μεταξύ νόμου και πραγματικότητας. Οι συνεταιρισμοί είναι συχνά απρόθυμοι ν' ανοίξουν τις πόρτες τους σε γυναίκες, νέους ανάπηρους και ηλικιωμένους. Μια έκθεση του FAO ανέφερε ότι: «... οι γυναίκες, με λίγες εξαιρέσεις, είναι οι πιο υπο - εκπροσωπούμενες στους γεωργικούς συνεταιρισμούς και όχι λιγότερο στον Τρίτο Κόσμο». Τα σημεία που ακολουθούν παρέχουν μια περιορισμένη εικόνα του θέματος σχετικά με τη συμμετοχή γυναικών, νέων, αναπήρων και ηλικιωμένων σε συνεταιρισμούς.

α) Γυναίκες

30. Η Δεκαετία της Γυναίκας που κήρυξαν τα Ηνωμένα Έθνη έχει αυξήσει την ενημέρωση του κοινού σχετικά με το σημαντικό ρόλο των γυναικών στην κοινωνία και με τους περιορισμούς που τις εμποδίζουν να πετύχουν πλήρη συμμετοχή με βάση την ισότητα. Οι Μελλοντικές Στρατηγικές για την πρόωση των Γυναικών που προδλήθηκαν στο Ναϊρόμπι και υιοθετήθηκαν από την Παγκόσμια Διάσκεψη για την Εξέταση και την Εκτίμηση των Επιτευγμάτων της Δεκαετίας της Γυναίκας των Ηνωμένων Εθνών, δηλ. Ισότητα, Ανάπτυξη και Ειρήνη (Ναϊρόμπι 15-26 Ιουλίου 1985), περιλάμβαναν τους συνεταιρισμούς ως μια μορφή οργάνωσης που μπορούσε να παίξει έναν απαραίτητο ρόλο για την ένταξη των μη παραδοσιακών γυναικών των αστικών κέντρων και της υπαίθρου στο δρόμο της ανάπτυξης. Από σημαντικές απόψεις αλλά σε περιορισμένη έκταση, οι γυναίκες έχουν κάνει σημαντικά άλματα προς την κατεύθυνση της επίτευξης πλήρους ενσωμάτωσης στους συνεταιρισμούς, με τρόπους που αντανακλούν τον αριθμό τους και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Πιο συχνά αυτή η περίπτωση συναντάται στις αναπτυγμένες χώρες, αλλά υπάρχουν ενδείξεις επίσης και για έναν αριθμό αναπτυσσόμενων χωρών.

31. Η συμμετοχή των γυναικών σε συνεταιρισμούς και σε συνεταιριστικό τύπου οργανώσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες παρουσιάζει μια μικτή εικόνα. Μολονότι το επίπεδο συμμετοχής είναι γενικά χαμηλό, η κατάσταση διαφέρει σημαντικά από τη μια αναπτυσσόμενη περιοχή στην άλλη. Οι γυναίκες τείνουν να εκπροσωπούνται εντονότερα στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, αλλά ο αριθμός τους είναι πολύ μικρότερος στους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Σε ορισμένες χώρες όπου οι παραδοσιακές αξίες είναι ισχυρές σε διάφορα τμήματα του πληθυσμού, εκεί ανευρίσκονται συνεταιρισμοί γυναικών. Στο Μπαγκλαντές υπάρχει ισχυρή συνεταιριστική κίνηση γυναικών, μεγάλο μέρος της οποίας ασχολείται με την παραγωγή και την εμπορία χειροτεχνημάτων. Στην Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, η αρχή της ελεύθερης συμμετοχής τηρείται με εξαίρεση ορισμένους συνεταιρισμούς που μετέχουν μόνο γυναίκες, ιδιαίτερα συνεταιρισμούς προσφοράς οικιακών υπηρεσιών. Γενικά, κοινή πρακτική είναι να ευνοούνται οι μικτοί συνεταιρισμοί. Τυπικό παράδειγμά τους είναι οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί της Ανάντ της Ινδίας, (σ.μ.π.)

δλ. τ. 5/1987 της «Σ.Π.»), όπου οι γυναίκες εργάζονται μαζί με τους άνδρες. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι γυναίκες τείνουν να εκπροσωπούνται επαρκώς στους καταναλωτικούς και τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Στην Αφρική οι γυναίκες ασχολούνται αρκετά σε αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς, γεγονός που αναμφισβήτητα προκύπτει από τον κυρίαρχο ρόλο που παίζουν στο λιανικό εμπόριο.

32. Παρά τη σημαντική πρόοδο των γυναικών με την πάροδο του χρόνου, στις περισσότερες χώρες ακόμη δεν έχουν καταλάβει σημαντική θέση στη συνεταιριστική κίνηση. Οι γυναίκες κατά κανόνα αποτελούν ένα μικρό ποσοστό στους γεωργικούς και σε πολλούς αστικούς συνεταιρισμούς. Ακόμη και όταν μετέχουν σε μεγάλο αριθμό, η διοίκηση των συνεταιρισμών αποτελεί συχνά προνόμιο των ανδρών. Η πρακτική αυτή δεν είναι συμπτωματική, αλλά είναι βαθειά ριζωμένη στο γαιοκτητικό σύστημα και στην πολιτική δανεισμού εκ μέρους των τραπεζών. Σε πολλές χώρες η συμμετοχή στους συνεταιρισμούς συχνά συνδέεται με την ιδιοκτησία γης και την ικανότητα παροχής εγγυήσεων δανεισμού. Σ' αυτόν το φαύλο κύκλο οι γυναίκες ουσιαστικά αποκλείονται από τους συνεταιρισμούς εξαιτίας της αδυναμίας να έχουν τίτλους ιδιοκτησίας, γεγονός που τους αποστερεί το δικαίωμα δανεισμού. Ακόμη και όπου δεν υπάρχουν νομικά κωλύματα, τα έθιμα και η παράδοση είναι εξίσου ικανά να κλείσουν τις πόρτες των συνεταιρισμών στις γυναίκες. Σε πολλές χώρες, αφότου ο αρχηγός του νοικοκυριού γίνει μέλος συνεταιρισμού, τα άλλα μέλη της οικογένειας απολαμβάνουν επίσης τα οφέλη που προσφέρει η οργάνωση. Έτσι, συχνά οι γυναίκες δεν εγγράφονται μέλη του συνεταιρισμού.

33. Ο συνεταιρισμός των γυναικών προσφέρει ορισμένα πλεονεκτήματα εφόσον οι γυναίκες ασχούν τη διοίκηση της οργάνωσης και παίρνουν αποφάσεις πολιτικής και καθημερινής λειτουργίας. Όμως, δεν είναι η ίδρυση χωριστών συνεταιρισμών γυναικών ο μόνος τρόπος για να ενταχθούν οι γυναίκες στη συνεταιριστική κίνηση. Οι ενιαίοι ή μικτοί συνεταιρισμοί εξακολουθούν να είναι οι πιο συνηθισμένοι και με εξαίρεση τις ειδικές συνθήκες που καθιστούν αναγκαία την ίδρυση συνεταιρισμών γυναικών, θα πρέπει να θεωρούνται ως ο προτιμότερος τρόπος. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να αναφερθεί η διεθνής ανασκόπηση που έγινε από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO) σχετικά με την ένταξη των γυναικών σε συνεταιρισμούς.

β) Νεολαία

34. Η ένταξη των νέων στην κοινωνία αποτελεί σημαντική πρόκληση για τις Κυβερνήσεις τόσο των αναπτυσσόμενων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών. Στις αναπτυσσόμενες χώρες τα ποσοστά ανεργίας των νέων ηλικίας 15 - 25 ετών είναι υψηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο. Η ανεργία είναι συχνά πολύ πιο σοβαρή στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου οι νέοι, που γενικά αποτελούν μέχρι και το μισό του συνολικού πληθυσμού, εξακολουθούν να σηκώνουν ένα δυσανάλογο μεγάλο βάρος της ύφεσης. Οι συνεταιρισμοί, αν και δεν μπορούν να αποτελέσουν πανάκεια για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, έχουν δυνατότητες να προσφέρουν παραγωγική απασχόληση σε πολλούς νέους.

35. Η προσέλκυση και παραμονή νέων στους συνεταιρισμούς αποτελούν στόχους τόσο της συνεταιριστικής κίνησης όσο και των Κυβερνήσεων. Οι Κυβερνήσεις μπορούν να κάνουν αρκετά ώστε να κάνουν γνωστούς τους συνεταιρισμούς και τις ποικίλες δραστηριότητές τους. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες στηριζόμενες στην οικονομία της αγοράς, οι μαθητές μαθαίνουν ή ασκούνται ελάχιστα ή καθόλου γύ-

ρω από τους συνεταιρισμούς και τις ευκαιρίες που προσφέρουν ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες των λαών σχετικά με την απασχόληση, την κατοικία, την πίστη, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τον αθλητισμό. Αυτό αποτελεί πολύ μικρότερο πρόβλημα στις σοσιαλιστικές χώρες καθώς και στις Σκανδιναβικές και μερικές άλλες χώρες, όπου οι συνεταιρισμοί έχουν μακρά και τιμητική παράδοση και είναι στενά συνυφασμένοι με την εθνική οικονομία. Επίσης οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί έχουν αυξημένη ευθύνη στην προσέλκυση νέων στη λειτουργική ζωή τους. Αυτό μπορούν να το πετύχουν παρέχοντας δραστηριότητες και προγράμματα χρήσιμα στους νέους. Η εμπειρία της Πολωνίας σχετικά με την ενθάρρυνση νέων να συμμετάσχουν στους συνεταιρισμούς παρέχει κάποιες κατευθύνσεις σε άλλες χώρες. Στην Πολωνία υπάρχουν ποικίλες μορφές συνεταιριστικών οργανώσεων που προσελκύουν μεγάλο αριθμό νέων. Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ICA) και το Ανώτατο Συνεταιριστικό Συμβούλιο της Πολωνίας οργάνωσαν στη Βαρσοβία τον Οκτώβριο 1985 διάσκεψη στα πλαίσια του Διεθνούς Έτους Νεότητας με γενικό θέμα «Η νεολαία και η συνεταιριστική ιδέα σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο». Η διάσκεψη την οποία παρακολούθησαν 70 νέοι συνεταιριστές από οργανώσεις μέλη της ICA προερχόμενοι από διάφορες χώρες, εξέτασε τρόπους προώθησης της συνεταιριστικής ιδέας μεταξύ των νέων, ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων χωρών και μεθόδους ανταπόκρισης των συνεταιρισμών στα κοινωνικο - οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι.

γ) Ανάπηροι

36. Οι αντικειμενικοί σκοποί του Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης για τους Αναπήρους, που έγινε δεκτό από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 3 Δεκ. 1982 (ψήφισμα 37/52), αποδέχονται στην προώθηση αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη της αναπηρίας, την αποκατάσταση και την επίτευξη των σκοπών της «πλήρους συμμετοχής» των αναπήρων στην κοινωνική ζωή και την ανάπτυξη και στην «ισότητα» (βλ. Α/37/351/Προσθ. 1 και Προσθ. 1/Διόρθ. 1, παράρτ., τμήμα VIII). Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να εξετασθεί ο ρόλος των συνεταιρισμών αναφορικά με τους αναπήρους. Το πρόγραμμα Δράσης αναφέρει ειδικά τους συνεταιρισμούς ως ένα τύπο οργάνωσης που μπορεί να βοηθήσει στην πραγματοποίηση της ένταξης των αναπήρων σε ανοιχτή απασχόληση.

37. Οι συνεταιρισμοί έχουν αποδείξει ότι μπορούν να παίξουν ένα χρήσιμο ρόλο στην υποβοήθηση των αναπήρων να βρουν απασχόληση και να αποκτήσουν πρόσβαση σε δανεισμό, κατοικία και αναγκαίες κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες των αναπήρων, οι οποίοι αποτελούν περίπου το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού, είναι τόσο μεγάλες ώστε δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν από τις περισσότερες Κυβερνήσεις και ιδιωτικούς φορείς. Σε μεγάλο αριθμό χωρών οι συνεταιρισμοί που συσταίνονται από αναπήρους βοηθούν σε κάποιο βαθμό στην αντιμετώπιση αυτών των αναγκών. Με τη δημοσίευση, τον Δεκέμβριο 1985, της μελέτης «Συνεταιρισμοί και Ανάπηροι: Οδηγός Προώθησης και Οργάνωσης» ήλθαν στο φως πολλές νέες πληροφορίες σχετικά με θέματα εφαρμογής και οργάνωσης συνεταιρισμών αναπήρων.

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Μετάφραση Κ.Α.Π.

«SINETERISTIKI PORIA»

Cooperative Review - Published by the FRIENDS OF COOPERATION SOCIETY, 25 Koumoundourou Str., 104 37 Athens, Greece.

CONTENTS OF No 13/1989

	page
- J. Strogylis : Cooperative Problems	1
- B. Lambropoulou-Dimitriadou : The Necessity to Modify Law No. 1541/85	11
- C. Oustapasidis : The Contribution of Cooperatives in Handling Agricultural Products in Greece	21
- The Activities of PASEGES and the Prospects of the Cooperative Movement	27
- Our Views	34
- A.N. Klimis : S. Iasemidis (1878-1929)	39
- G.B. Pournaras : The Greek Agroindustrial Cooperative	41
- C.L. Papageorgiou : Marine Cooperatives at the break of Greek War of Independence (1821)	45
- G.J. Fotiou : State or Free Cooperation in Cyprus?	51
- Obituaries : D. Petalotis	53
- New Books	55
- Agricultural and Cooperative News	57
- The U.N. Secretary Report on Cooperatives (1986)	61

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ — ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τριμηνια έκδοση του Επιστημονικού - Ιδεολογικού Σωματείου

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Γραφεία: Κουμουνδούρου 25 (4ος όροφος) Αθήνα 10437 (τηλ. 52.47.162)

Ιδιότητα - Έκδοση: Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού

Υπεύθυνος κατά νόμο: Γιάννης Στρογγύλης (Πρόεδρος της Εταιρείας)
οδός Αιγίνης 62-64 Αθήνα 113 62 τηλ. 82.39.502.

Συντακτ. Επιτροπή: Β. Δημητριάδου - Κ. Παπαγεωργίου - Γ. Σελλιανάκης

Εισφορές 1989: Για Νομικά Πρόσωπα δρχ. 2.000. Για άτομα δρχ. 1.000.

Εμβάσματα: Στον Ταμία κ. Νικ. Πατρίκιο, οδός Καλλιρρόης 12
Αθήνα 117 43 (τηλ. 92.26.777)

Τυπογραφείο: Νικήτα Κ. Καράλη, Γερανού 7 - Τηλ. 52 33 965

Κυκλοφορία 4.4.1989

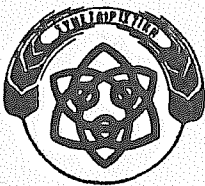
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

προσφέρει τη σιγουριά της ολοκληρωμένης κάλυψης σε όλους τους ζωτικούς κλάδους και εξασφαλίζει:

- τη γρήγορη και πρόθυμη εξυπηρέτηση
- την αντικειμενική και δίκαιη αποζημίωση
- τον σεβασμό και την πλήρη κατανόηση προς τους ασφαλισμένους.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

- Από το 1978, η πρώτη και η μόνη αμιγής Συνεταιριστική Ασφαλιστική Εταιρία στην Ελλάδα, με αποκλειστικούς μετόχους 60 Συνεταιριστικές Οργανώσεις και με κεφάλαια και αποθεματικά πάνω από 300 εκατομμύρια δραχμές.
- Αντασφαλιστική κάλυψη από τα μεγαλύτερα διεθνή συνεταιριστικά και ιδιωτικά αντασφαλιστικά συγκροτήματα.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

Κεντρικά Γραφεία:

Ακαδημίας και Γ. Γενναδίου 8 - Αθήνα, Τηλ. 36.42.611 - 15

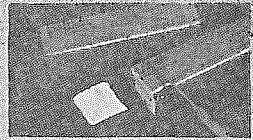
Υποκατάστημα Θεσσαλονίκης:

Τσιμισκή 17 - Θεσσαλονίκη - Τηλ. 268.503

Πρακτορεία και γραφεία σ' όλη την Ελλάδα και στις Ενώσεις των Γεωργικών Συνεταιρισμών.

ράβδοι υγείας

μετράς, κόβεις
απολαμβάνεις

Μία επαναστατική στην κοίτη.
Κλασική ράβδος υγείας πάντα με έλεγχος τιμής.
Πλάσι μπουκάκια, κόβεις, απολαμβάνεις.
Θέλες, το πακέτο 50 γραμμαρίων ραβδό.
Κόβεις, απορβάζεις 20 γραμμαρίων ραβδό.
Μεγάλη ευκολία.
Στι χειρόνι τα βάζεις υγείας, πάντα είναι αυτό
που πηγαίνουν χειρόνι οι νεώτεροι.
Μικροί και μεγάλοι, εσύ και οι φίλοι σου, με υγείας
απολαμβάνετε σίγουρα για μεγαλύτερη διάρκεια ζωής
στη περισσότερο υγιή ζωή.
Σήμερα, με ραβδό, φροντίζετε τα φίλη και τα γέλια
που σας αρέσουν.
Είχε και τα σας αρέσουν περισσότερο.

PRIMA γεύση στη ζωή

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ
400 ΥΡ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

